

Ο ΛΟΓΙΟΤΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΣΤΑ ΓΡΑΦΤΑ
ΤΟΥ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ*

Ἐκεῖνο πού ὄλοι οἱ μελετητές τοῦ Μακρυγιάννη ἐξαίρουν ἀνεπιφύλακτα εἶναι ὁ ἀμιγῆς δημοτικός λόγος του καί ἡ αὐθεντική λαϊκότητά του, πού τοῦ ἐπέτρεψε νά μείνει ἀνεπηρέαστος ἀπό τὸ κλίμα τοῦ λογιотаτισμοῦ. Ἔτσι, ξεχωρίζει στὰ μάτια τῶν μελετητῶν ὁ Μακρυγιάννης σάν ὁ ἀγωνιστής πού δὲ δοκίμασε νά μεταφράσει τὸ γλαφυρὸ λαϊκό του λόγο στὴν ἐπίσημη γλῶσσα. Ὁ πρῶτος πού μετὰ τὸ Βλαχογιάννη ἐπισήμανε τὴν ἐκφραστικὴ δυναμικὴ τοῦ δημοτικοῦ του λόγου ἦταν ὁ Κωστής Παλαμᾶς : «Κεῖμῆλιο τῆς δημοτικῆς γλῶσσας, [...]. Ἡ συγγραφὴ τοῦ στρατηγοῦ Μακρυγιάννη, κατόρθωμα [...], ἀσύγκριτο στὸ εἶδος του, σὰ θάμα τοῦ ψυχόρμητου, σάν εἶδος ἀριστούργημα τοῦ ἀγράμματος, μὰ γεροῦ καὶ αὐτόνομου, μυαλοῦ, γραμμένο ἀγάλια ἀγάλια, ντροπαλὰ καὶ ἀνυποψίαστα, ἀπὸ ἄνθρωπο τοῦ τουφεκιοῦ, ὄχι τῆς πέννας, [...] ἀπὸ ἄνθρωπο ἀπαίδευτο [...] πού ἔτοιμος εἶναι συμπάθειο ἰκετευτικὰ νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τοὺς διαβασμένους, γιατί τόλμησε νὰ καταπιαστῆ μὲ τὴ δουλειὰ τους»¹. Ὁ κύριος ἐξᾶλλου μελετητής του Γιώργος Σεφέρης κρίνει ὅτι : «Ἄν ὁ Μακρυγιάννης μάθαινε γράμματα τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, πολὺ φοβοῦμαι πὼς θὰ ἔπρεπε νὰ ἀπαρνηθεῖ τὸν ἑαυτό του, γιατί τὴν παιδεία τὴν κρατοῦσαν στὰ χέρια τους οἱ "τροπαιοῦχοι τοῦ ἄδειου λόγου", καθὼς εἶπε ὁ ποιητής, πού δὲν ἔλειψαν ἀκόμη. Δὲν ἐπαινῶ τὸν Μακρυγιάννη γιατί δὲν ἔμαθε γράμματα, ἀλλὰ δοξάζω τὸν πανάγαθο Θεὸ πού δὲν τοῦ ἔδωσε τὰ μέσα νὰ τὰ μάθει. Γιατί ἂν εἶχε πάει σὲ δάσκαλο, θὰ εἶχαμε ἴσως πολλές φορές τὸν ὄγκο τῶν Ἀπομνημονευμάτων σὲ μιὰ γλῶσσα ὅλο κουδουνίσματα καὶ κορδακισμούς· θὰ εἶχαμε ἴσως περισσότερες πληροφορίες γιὰ τὰ ἱστορικὰ τῶν χρόνων ἐκείνων, θὰ εἶχαμε ἴσως ἓνα Σοῦτσο τῆς πεζογραφίας, ἀλλὰ αὐτὴ τὴν ἀστέρευτη πηγὴ ζωῆς, πού εἶναι τὸ βιβλίον τοῦ Μακρυγιάννη, δὲ θὰ τὴν εἶχαμε»². Ἀνά-

* Εὐχαριστῶ θερμὰ τὸν καθηγητὴ κ. Μ. Μερκλή πού εἶχε τὴν ἀνάθεση τῆς Β' ἔδρας τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Φιλολογίας γιὰ τὴ χρονιά 1977 - '78, γιὰ τίς ὑποδείξεις του στὴ σύνταξη τῆς ἐργασίας. Ἐκφράζω ἐπίσης τίς εὐχαριστίες μου στοὺς καθηγητὲς κ. Ἀ. Θαβώρη καὶ κ. Φ. Κακριδὴ γιὰ τίς χρήσιμες παρατηρήσεις τους.

1. Κωστή Παλαμᾶ, Ἡρωϊκὰ πρόσωπα καὶ κείμενα, Ν. Ἐστία, ΝΓ (1953), σ. 438.

2. Γ. Σεφέρης, "Ἐνας Ἕλληνας - ὁ Μακρυγιάννης, [κείμενο τοῦ 1943], στίς Δοκίμες, τόμ. Α', Ἰκαρος, [Ἀθήνα] 1974, σ. 236 - 237.

λογη είναι και η παρατήρηση του Γιώργου Θεοτοκά : «Έβαλε τους φίλους του και του δίδαξαν ακριβώς τόσα γράμματα όσα του χρειαζόντανε για να διατυπώσει αυτό που είχε μέσα του. Ούτε λιγότερα, μα εύτυχως ούτε και περισσότερα. Και λέω εύτυχως, γιατί τὰ περισσότερα, την εποχή εκείνη, θα έπαιρναν αναπόφευκτα τη μορφή της καθαρεύουσας. Χάρη στην άτυπομο- νησία του Στρατηγού, γλυτώσαμε την καθαρεύουσα και μάς μένει ένα έργο της δημοτικής, σχεδόν άτόφιο¹ και έπιβλητικό σαν κανέναν Έρωτόκριτος της πεζογραφικής μας λογοτεχνίας»². Άμέσως μετά, συμπληρώνει : «Η σχε- τική του άγραμματοσύνη [...]. Είχε όμως ως αποτέλεσμα να τον κρατήσει άνεπαφο από το λογιωτατισμό της εποχής του και να διατηρήσει, στο κείμενό του, τη μεγάλη δροσιά της λαϊκής του λαλιάς, [...]»³. Έξάλλου, ο Άντρέας Καραντώνης τονίζει : «Αυτή η εις άκέραιον μεταφορά του Μακρυγιάννη σε λόγο γραμμένο στην άπ' ευθείας μιλημένη γλώσσα του λαού, είναι θαύμα [...]. Και το θαύμα αυτό είναι μέγα, αν συλλογιστούμε πως ο Μακρυγιάν- νης ήταν άνθρωπος άδασκάλευτος, άγράμματος όπως θα λέγαμε σήμερα, κι έζησε σε μιá εποχή καταδυναστευμένη ως τις ρίζες της λαϊκής ζωής από το λογιωτατισμό και το σχολαστικό πνεύμα της προγονοπληξίας των συγχρό- νων του σοφών»⁴. Την ίδια σχέση ανάμεσα στην άγραμματοσύνη του Μα- κρυγιάννη και στη γλωσσική του άρτιότητα βρίσκει και ο Κ. Θ. Δημαράς : «Έξάλλου είναι άγράμματος, κανένα λόγιο στοιχείο δεν έρχεται να θολώσει την έκφραση του συναισθηματικού του κόσμου» [...]. Άπαλλαγμένος από τις βαριές ή τις πιό έλαφρές γλωσσικές πέδες, που δυσχεραίνουν το βήμα των άλλων άπομνημονευματογράφων, μπόρεσε να φθάσει σ' ένα όριο, να δη- μιουργήσει ένα άκέραιο συγκροτημένο άριστούργημα συγγραφικής ιδιοφυΐας»⁵. Και καταλήγει : «Την ώρα όπου, με την άποκατάσταση του ελεύθερου κρά- τους και τη σύσταση μιáς ελληνικής διοικητικής μηχανής, το λόγιο στοιχείο έρχεται να επικρατήσει στον τόπο μας, ο Μακρυγιάννης περισώζει και άξιο- ποιεί στην πιό όριστική μορφή της την λαϊκή παράδοση. Τ' άπομνημονεύματά

1. Το «σχεδόν» δέν αναφέρεται σε λόγια στοιχεία, αλλά, όπως παρατηρεί ο Κλ. Παρά- σχος, έπισημαίνει τις «τούρλικες και φράγκικες λέξεις» που διανθίζουν τη «γνήσια λαϊκή γλώσσα» του. Βλ. Κλ. Παράσχος, 'Ο «Άσπούδαχτος» Μακρυγιάννης και το μέτρο των αισθητικών κριτηρίων, Φιλολογική Πρωτοχρονιά, 2(1944), σ. 19.

2. Γ. Θεοτοκά, 'Ο Στρατηγός Μακρυγιάννης, Ν. Έστία, Α (1941), σ. 715 (Τό ίδιο κείμενο του 1941 με έπίμετρο του 1945 στον τόμο : Πνευματική Πορεία, Φέξης, Άθήναι 1961, σ. 162).

3. Γ. Θεοτοκά, ό. π., σ. 717 (= Πνευματική Πορεία, σ. 169).

4. Άντρέας Καραντώνη, Τά Άπομνημονεύματα του Στρατηγού Μακρυγιάννη, Άγγλοελληνική Έπιθεώρηση, Β (1947), άρ. 12, σ. 410 (= Στρατηγός Μακρυγιάννης, στον τόμο Φυσιολογίες, Α', Δίφρος, Άθήναι 1959, σ. 28).

5. Κ. Θ. Δημαρά, 'Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Άπό τις πρώτες ρίζες ως την εποχή μας. 'Ικαρος, [Άθήναι] 1975, σ. 258.

του, περισσότερο ἀπὸ ἓνα περιεχόμενο ζωντανεύουν τὴν μνήμη μιᾶς στιγμῆς τῆς ἀνόθευτης ἑλληνικῆς παιδείας, τὸν τελικὸ τῆς σταθμῆς».¹ Τέλος, ὁ Ι. Θ. Κακριδῆς ἐπισημαίνει : «Ἀσύγκριτα περισσότερη ἀπὸ ὅ,τι ἡ ἐπιτόλαιη αὐτὴ ἐπαφὴ μὲ τὸν ἀρχαῖο κόσμο, τὸν Μακρυγιάννη τὸν ἔχει μορφώσει ἡ λαϊκὴ προφορικὴ παράδοση, [...]. Τῆ δυναμικότητα καὶ τὴν ἐπιγραμματικότητα τῆς φράσης του, [...] — ὅλα αὐτὰ τὰ ἔχει ὁ Μακρυγιάννης μάθει ἀπὸ τὸν σύγχρονο προφορικὸ λαϊκὸ λόγο, ποὺ κρατιέται ἀγνός, ἔξω ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τοῦ λογιотаτισμοῦ καὶ τῆς κούφιας ρητορείας»².

Καὶ οἱ ξένοι κριτικοὶ τοῦ Μακρυγιάννη διατυπώνουν ἀνάλογες θέσεις γιὰ τὴν ἀνόθευτη ἀπὸ τὸ λογιотаτισμὸ γλώσσά του. Ὁ Ἄγγλος μεταφραστὴς τῶν Ἀπομνημονευμάτων H. A. Lidderdale, γράφει: «Makriyannis's language is the vigorous common speech of the peasantry of central Greece, enriched with a host of expressive words and phrases borrowed over the course of centuries from Turkish and Italian, and vivified by the great treasury of Greek folksong, [...]. It is, one might say, a "nonconformist" Greek, a language untainted by the syntactical contortionism and lexical necrophily that was to become the bane of the Greek bureaucratic "establishment;"»³. Καὶ ὁ Woodhouse στὸ ἄρθρο του γιὰ τὸν Μακρυγιάννη ἀναφέρει : «Often though he apologises to his readers for his illiteracy, it is that simplicity which gives his work its special value as a contribution to modern Greek literature, uncontaminated as it is by the hangover of classical tradition or by the affected sophistication of the educated classes' *Katharévoussa*, the "pure" language of the day. He belongs in an extreme degree to a colloquial tradition [...]

Μὲ κάπως διαφορετικὸ ἀπὸ τοὺς προηγούμενους τρόπο βλέπει ὁ Γ. Μιχαηλίδης τὸ πρόβλημα τῆς γλώσσας τοῦ Μακρυγιάννη. Αὐτὸς δέχεται ὅτι ὑπέστη ὁ ἀγωνιστὴς λόγια ἐπιρροή, ἀλλὰ τὴν ἀφομοίωσε γλωσσικά : «Βέβαια,

1. Κ. Θ. Δημαρᾶ, ὁ.π., σ. 260.

2. Ι. Θ. Κακριδῆ, Στρατηγὸς Μακρυγιάννης. Μιὰ ἑλληνικὴ καρδιά (πανηγυρικὸς λόγος, 26.10.1964), Ἀθήνα 1972, σ. 15.

Οἱ σχετικὲς μὲ τὸ θέμα παραπομπὲς θὰ μπορούσαν νὰ πολλαπλασιαστοῦν. Ἀναφέρω ἐνδεικτικὰ τούς : Π. Χάρη, Στρατηγοῦ Μακρυγιάννη «Ἀπομνημονεύματα», ἔφημ. Ἐλευθερία, 13 Φεβρ. 1947· Δ. Φωτιάδης, Ὁ Μακρυγιάννης, Ἀθήνα 1953, σ. 35· Ἀπ. Σαχίνης, Τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ Στρατηγοῦ Μακρυγιάννη, ἔφημ. Ἔθνος, 14 Μαΐου 1947· Μιχ. Περάνης, Τὸ Εἰκοσιένα, Ἐστία, χ.χ., σ. 155 (= Μακρυγιάννης, στίς Ἀπόψεις, Ἀθήνα 1961, σ. 285).

3. Makriyannis. The Memoirs of General Makriyannis 1797 – 1864. Edited and translated by H. A. Lidderdale. Foreword by C. M. Woodhouse. Oxford Univ. press, London 1966, σ. XX.

4. Woodhouse (M), A Greek primitive, στὸ περιοδ. «The Times Literary Supplement», Χρ. 49 (London 1950), σ. 333.

ἐδῶ κ' ἐκεῖ παρουσιάζονται στὸ ἔργο του ἰδιωματισμοί, τῆς Στερεᾶς πιὸ πολὺ, μὰ στὸ σύνολό της ἡ γλῶσσα του εἶναι ἡ πανελλήνια δημοτικὴ τῆς ἐποχῆς. Σπανιώτατο τὸ λόγιο στοιχεῖο στὴ γλῶσσα του. Γιατὶ στὸ Μακρυγιάννη εἶναι τέλεια ἀναπτυγμένη ἡ ἀφομοιωτικὴ καὶ γλωσσοπλαστικὴ ἱκανότητα[...]»¹.

Ἀντίθετα μὲ τὶς τοποθετήσεις τῶν παραπάνω μελετητῶν, ἡ ἐνασχόληση μὲ τὸ κείμενο τοῦ Ἀπομνημονεύματος, ἀλλὰ καὶ μὲ ἄλλα δημοσιεύματα τοῦ Μακρυγιάννη, μὲ ὀδήγησε σὲ κάπως διαφορετικὰ συμπεράσματα. Δηλαδή παρατηρῶ, καὶ θὰ προσπαθῶ νὰ τὸ δεῖξω, ὅτι τὸ λόγιο στοιχεῖο ἔχει διεισδύσει σὲ πολὺ μεγαλύτερη ἔκταση, ἀπὸ ὅσο πιστεύεται, στὸ δημοτικὸ λόγο τοῦ λαϊκοῦ ἀγωνιστῆ. Σχετικὰ παραθέτω σὲ παράρτημα χαρακτηριστικὰ ἐπαναλαμβανόμενες περιπτώσεις λέξεων καὶ τυποποιημένων φράσεων ποὺ ἡ προέλευσή τους ἀπὸ τὸ χῶρο τῆς διοικήσεως καὶ τῆς γραφειοκρατίας εἶναι χαρακτηριστικὴ, καθὼς καὶ λέξεων τῆς ὀμιλούμενης μὲ τάση προσαρμογῆς τους μὲ τὴν κατάληξή στὸ λόγιο τυπικό².

Μιὰ ἄλλη, περισσότερο ρητὴ ἐκδήλωση τοῦ φαινομένου ἐπίδρασης τοῦ λογιωτατισμοῦ ὡς νοοτροπίας ἀποκαλύπτεται ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸ Μακρυγιάννη. Στὸν πρόλογο τοῦ Ἀπομνημονεύματος, γραμμένον στὰ 1850, ἐντέλλεται : «Ὡς ἄνθρωπος μπορῶ νὰ πεθάνω καὶ ἢ τὰ παιδιὰ μου ἢ ἄλλος τὰ ἀντιγράψω, γιὰ νὰ τὰ βγάλῃ εἰς φῶς, πρῶτο τοὺς ἀνθρώπους, ὅπου γράφω μ' ἀγανάχτησιν ἀναντίον τους, νὰ βάνῃ τις πράξεις τοῦ κάθε ἐνοῦ καὶ τ' ὄνομά του μὲ καλὸν τρόπον, ὅχι μὲ βρισέες, [...]»³. Καὶ ὁ βασικός του σχολιαστὴς Γιάννης Βλαχογιάννης ἐρμηνεύει ὡς ἐξῆς τὴν ὑποθήκη αὐτή : «Ἀ ν τ ι γ ρ α φ ἦ ν δὲ λέγων οὗτος ἐνοεῖ ἄνευ τινὸς ἀμφιβολίας διασσευῆν τοῦ ἔργου καὶ μεταγραφῆν εἰς γλῶσσαν λογίαν ἐκ τῆς γλώσσης τοῦ ἀ γ ρ α μ μ ἄ τ ο υ συγγραφέως. Δὲν προέβλεπε λοιπὸν ὅτι τὸ χειρόγραφον αὐτοῦ ἦτο δυνατόν νὰ δημοσιευθῇ πιστῶς ὡς εἶχε. Οὐδ' ἐφαντάζετο τοιοῦτο ἐνδεχόμενον. Τὴν ἀγραμ-

1. Γ. Μιχαηλίδης, «Ὁ Μακρυγιάννης καὶ ὁ νεοελληνικὸς μῦθος, Ν. Ἑστία, ΜΖ (1950), σ. 438.

Τὸ γεγονός αὐτὸ ἐνοπίστηκε ὡστόσο κι ἀπὸ τὸν Κ. Θ. Δημαρᾶ, ποὺ γράφει : «Ἡ γλῶσσα του εἶναι σχεδὸν ἀνόθευτη : ποῦ καὶ ποῦ καμμιά λόγια λέξη παρμένη ἀπὸ τὶς ἐφημερίδες ἢ ἀπὸ τὶς ἐπίσημες ρητορικὲς ἐπιδείξεις τῆς ἐποχῆς». Βλ. Κ. Θ. Δ η μ α ρ ᾶ, ὅ. π., σ. 258.

2. Οἱ παρατιθέμενοι στὸ παράρτημα τύποι αἴρουν, ὡς ἓνα βαθμὸ, τὴν παρατήρηση τοῦ Γιάννη Βλαχογιάννη, ποὺ ὑποστηρίζει ὅτι : «[...] πᾶσαν ἐκ τῆς λογίας λέξιν ἀφομοιοῦ πρός τοὺς νόμους τοὺς φθολογολογικοὺς τῆς δημοτικῆς». Ἀκόμα, ἡ κατὰ τὸν Βλαχογιάννη «ἀφομοιωτικὴ» δύναμή του, μπορεῖ νὰ ὑποδηλώνει καὶ ἀδυναμία. Βλ. Σ τ ρ α τ η γ ο ῦ Μ α κ ρ υ γ ι ἄ ν ν η Ἀπομνημονεύματα. Κείμενον – Εἰσαγωγή – Σημειώσεις Γι ἄ ν ν η Β λ α χ ο γ ι ἄ ν ν η. Τόμ. Α' [-Β'], Βιβλιοπωλεῖον Ε. Γ. Βαγιονάκη, Ἀθήναι 1947, Εἰσαγωγή, σ. 83.

3. Σ τ ρ α τ η γ ο ῦ Μ α κ ρ υ γ ι ἄ ν ν η, ὅ.π., Πρόλογος, σ. 103.

ματωσύνην αὐτοῦ καὶ τὴν ἄλλην ἀτέλειαν τονίζει πολλαχοῦ τοῦ ἔργου»¹. Καὶ στὴν παραπομπή που δίνει διευκρινίζει: «4. Παρὰ τῷ λαῶ ξ ε σ η κ ὠ ν ω = ἀντιγράφω»².

Αὐτὴ ἡ πρόθεση τοῦ Μακρυγιάννη νὰ μεταφερθοῦν τὰ Ἀπομνημονεύματα στὴν «ἔγκριτη» γλώσσα προκειμένου νὰ δημοσιευτοῦν, πραγματοποιεῖται σ' ἓνα «σχέδιον αὐτοβιογραφίας» τοῦ στρατηγοῦ, τὸ ὁποῖο παραθέτει ὁ Γιάννης Βλαχογιάννης στὸν Α' τόμο μὲ τὸ ἀρχεῖο τοῦ Μακρυγιάννη. Εἶναι γραμμένο «δι' ἀγνώστου γραφῆς, ἀντιγραφὸν βεβαίως ἐκ χειρογράφου τοῦ Μακρυγιάννη μετὰ σφαλμάτων καὶ διορθώσεων ἐν τῇ ἀντιγραφῇ»³.

Παραθέτω ἐδῶ ἀπόσπασμα τοῦ μεταγραμμένου κειμένου: «Ἐγὼ ἔγινα ἕως 13 χρονῶν καὶ πῆγα στὴ Ντεσφίνα, σ' ἓνα χωριὸ τῶν Σαλώνων. Ἦταν ἓνας πατριώτης μου ζαμπίτης ἐκεῖ. Τ' Ἀγιαννιοῦ πῆγε στὸ πανηγύρι, πῆρε κι' ἐμένα μαζί' μου εἶχε δώσει τὸ τουφέκι καὶ τὸ βάσταγα ἐγώ. Θέλησα νὰ τὸ ρίξω καὶ ἐχάλασε' μ' ἔπιασε μπροστὰ στὸν κόσμον καὶ μὲ ἔδειρε ὡς ποὺ μαύρισε τὸ σῶμα μου. Τὴν νύχτα πῆγα στὴν ἐκκλησία, μέσα στὸ ἅγιο βῆμα, ἐκλαιγα καὶ περικάλαγα τὸν Ἀγιάννη νὰ μοῦ δώση ἄρματα δικά μου καὶ νὰ μοῦ δώση καὶ χρήματα καὶ ἐγὼ νὰ τοῦ φτιάσω ἓνα καντήλι ποὺ νὰ μὴ εἶναι μεγαλύτερο ἄλλο μέσα στὴν ἐκκλησία»⁴.

Τὸ φαινόμενο, τέλος, κλιμακώνεται στὴ μεταγλώττιση ἐπιστολῶν τοῦ Μακρυγιάννη σὲ γλώσσα λογία, ἡ ὁποία ἔχει ἤδη ἐπιβληθεῖ σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς δημόσιας ζωῆς. Ὁ Μακρυγιάννης ἀναγκάζεται νὰ πειθαρχήσει. Ἔτσι, ἔγγραφά του πρὸς τὴν κυβέρνηση ἢ τὸ βασιλιά, παραστάσεις, ἐκκλή-

1. Στρατηγοῦ Μακρυγιάννη, ὅ.π., Εἰσαγωγή, σ. 81.

2. Στρατηγοῦ Μακρυγιάννη, ὅ.π., Εἰσαγωγή, σ. 81.

3. Στρατηγοῦ Μακρυγιάννη, ὅ.π., Παράρτημα. Α'. Αὐτοβιογραφικὰ σημειώματα, σ. 221.

4. Στρατηγοῦ Μακρυγιάννη, ὅ.π., Παράρτημα. Α'. Αὐτοβιογραφικὰ σημειώματα, Σχέδιον Αὐτοβιογραφίας, σ. 222.

Μεταφέρω ἐδῶ καὶ τὸ ἀντίστοιχο ἀπόσπασμα τοῦ κειμένου τῶν Ἀπομνημονευμάτων γὰ ἀντιβολή πρὸς τὸ μεταγραμμένο κείμενο: «Ἐγινα ὡς δεκατέσσερων χρονῶν καὶ πῆγα εἰς ἓναν πατριώτη μου εἰς Ντεσφίνα. Ἦταν ὁ ἀδελφός του μὲ τὸν Ἀλήπασια καὶ ἦταν ζαμπίτης αὐτὸς εἰς τὴν Ντεσφίνα. Στάθηκα μὲ ἐκεῖνον μιὰν ἡμέρα. Ἦταν γιορτὴ καὶ πανηγύρι τ' Ἀγιαννιοῦ. Πῆγαμεν εἰς τὸ πανηγύρι· μῦδωσε τὸ ντουφέκι του νὰ τὸ βαστώ. Ἐγὼ θέλησα νὰ τὸ ρίξω, ἐτζακίστη. Τότε μ' ἔπιασε σὲ ὅλον τὸν κόσμον ὀμπρὸς καὶ μὲ πέθανε εἰς τὸ ξύλο. Δὲν μ' ἔβλαβε τὸ ξύλο τόσο, περισσότερον ἢ ντροπὴ τοῦ κόσμου. Τότε ὅλοι τῶραν καὶ πίναν καὶ ἐγὼ ἐκλαιγα. Αὐτὸ τὸ παράπονον δὲν ἤρα ἄλλον κριτὴ νὰ τὸ εἰπῶ νὰ μὲ δικαιώση, ἔκρινα εὐλογον νὰ προστρέξω εἰς τὸν Ἀι - Γιάννη, ὅτι εἰς τὸ σπῆτι του μῶγινε αὐτήνη ἢ ζημία καὶ ἡ ἀτιμία. Μπαίνω τὴν νύχτα μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν του καὶ κλειῶ τὴν πόρτα κι' ἀρχινῶ τὰ κλάματα μὲ μεγάλες φωνές καὶ μετάνοιες· τ' εἶναι αὐτὸ ὀποῦγινε σ' ἐμένα, γομάρι εἶμαι νὰ μὲ δέρνουν; Καὶ τὸν περικαλῶ νὰ μοῦ δώση ἄρματα καλὰ κι' ἀσημένια καὶ δεκαπέντε πογγιὰ χρήματα καὶ ἐγὼ θὰ τοῦ φτιάσω ἓνα μεγάλο καντήλι ἀσημένιον». Βλ. Σ τ ρ α τ η γ ο Ὡ Μ α κ ρ υ γ ι ἄ ν ν η, ὅ. π., Βιβλ. Α', σ. 111.

σεις, διαμαρτυρίες του, μεταγλωττίζονται, ώστε να προσλάβουν τό απαιτούμενο κύρος. Παραθέτω ἐδῶ μεταγραμμένα ἀποσπάσματα δημοσιευμάτων του καὶ τὰ ἀντιδιαστέλλω πρὸς τὴν ἀντίστοιχη ιδιόχειρη ἀναφορά του στὸ ἼΑπομνημόνευμα :

«(Ἐκ τῆς «Ἐφημερίδος Ἀθηνῶν» ἀριθ. 9 τῆς 16ης Δεκεμβρίου 1825).

Παρακίνησις τοῦ Στρατηγοῦ Ἰωάννου Μακρυγιάννη.

Ἰαδελφοὶ συστρατιῶται!

Ἴδου καὶ ἐγὼ σήμερον μὲ τὴν εὐχὴν τῆς πατρίδος λαμβάνω εἰς τὸ ἀκόμη ἀδύνατον ἀπὸ τὴν πληγὴν χερί τὸ λογχοφόρον τουφέκι καὶ συγκατατάττομαι χαρούμενος εἰς τὴν σειρὰν τῶν τακτικῶν στρατευμάτων τοῦ ἔθνους· γνωρίζετε ὅτι δὲν μ' ἐπαρακίνησεν εἰς τοῦτο οὔτε τιμῆς, οὔτε κέρδους κάμμία ἐλπίς, ἐπειδὴ ἐγὼ ἀφίνω μάλιστα τὸν ἀνώτατον βαθμὸν τῆς στρατηγίας, μὲ τὸν ὁποῖον μ' ἐτίμησεν ἡ Πατρίς διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις μου· ἀλλ' οὔτε εἰς κέρδος ἀπέβλεψα ποτὲ δουλεύοντας τὴν πατρίδα [...]»¹. Καὶ στὸ ἼΑπομνημόνευμα : « [...] καὶ σηκώθηκα καὶ πῆγα εἰς τὴν Διοίκησιν καὶ τῆς εἶπα ὅτι θὰ διαλύσω τὸ σῶμα μου καὶ θὰ μῶ εἰς τὸ ταχτικὸν ἀπλὸς στρατιώτης (μ' εἶχαν κάμει καὶ στρατηγόν). Τοὺς εἶπα· “Ἡ πατρίς χωρὶς ταχτικὸν δὲν πάγει ὀμπρὸς καὶ θὰ μῶ σ' αὐτό”»².

«(Ἐκ τοῦ «Φίλου τοῦ Λαοῦ» ἀριθ. 248 τῆς 8 Μαΐου 1844).

Κύριε Συντάκτα τοῦ Φίλου τοῦ Λαοῦ!

Σύμμαχον καὶ ἀρωγὸν ἔχοντες πάντοτε τὴν ἱεράν ἀλήθειαν, τὴν ὁποίαν ἐσεβάσθημεν καὶ σεβόμεθα πάντοτε ἀπέναντι τοῦ κοινοῦ καὶ τῆς συνειδήσεώς μας αὐτῆς, καθόσον μάλιστα συνηγοροῦσιν ὑπὲρ ἡμῶν ὄχι ἀπλῶς λόγοι, ἀλλὰ τὰ πράγματα αὐτὰ καθ' ἑαυτά, ἀντιπαρατηροῦμεν ἐν ὀλίγοις εἰς τὸν Ἰποστράτηγον Κ. Δημήτριον Καλλέργην καθ' ὅσον μάλιστα λέγει ὅτι “δὲν τὸν ἐκατηγήσαμεν ἡμεῖς πρῶτοι περὶ τῆς Σεπτεμβριανῆς μεταβολῆς κλ.”. Ὡς πρὸς τοῦτο, ἃς μᾶς συγχωρήσῃ ὁ Κύριος Ἰποστράτηγος νὰ τὸν εἴπωμεν, ἀνακαλοῦντες συγχρόνως εἰς τὴν μνήμην του (ἂν ἐλησμόνησεν), ὅτι ὁ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν παρ' ἐμοῦ διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιευθεὶς ἀπλούστατος ὄρκος εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος τὸν ὁποῖον ὁ Ἰποστράτηγος Κ. Καλλέργης ὠρίσθη μετὰ τοῦ ἀξιοτίμου συναδελφοῦ μας καὶ ἀντισυνταγματάρχου κυρίου Σπύρου Μήλιου, ὅστις, δὲν ἀμφιβάλλω, ἐρωτηθεὶς θὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἱεράν ταύτην καὶ ἀναμφίλεκτον ἀλήθειαν. Ὅσον δὲ περὶ τοῦ ἂν ἦτον ἢ ὄχι προηγουμένως (ὡς λέγει) μεμνημένος ἀπὸ τρανοῦς ἢ μικροῦς τῆς κοινωνίας μας, πρὸς τί καὶ διὰ ποῖον σκοπὸν εἰς ἐμὲ τοῦλάχιστον ἦτον καὶ εἶναι μέχρι σήμερον ἀκατάληπτον, διότι

1. Ἀρχεὶα τῆς Νεωτέρας Ἑλληνικῆς Ἱστορίας. Ἐκδίδονται ἐπιμελεῖα Ἰωάννου Βλαχογιάννη. Β'. Ἀρχεῖον τοῦ Στρατηγοῦ Ἰωάννου Μακρυγιάννη. Τόμος Α' (περιέχων τὰ ἱστορικὰ ἔγγραφα). Ἐν Ἀθήναις 1907, σ. 38.

2. Στρατηγοῦ Μακρυγιάννη, ὁ.π., Βιβλ. Α', σ. 267.

ὅταν ὁ Ὑποστράτηγος Κύριος Δ. Καλλέργης ἀνεφώνησε μετ' ἐμοῦ τὸν ἀπλοῦστατον ἐκεῖνον ὄρκον μου, δὲν μοῦ ἀνέφερε τότε οὐδὲ γρῦ, πῶς λοιπὸν νοστιμεύεται σήμερον νὰ μᾶς ἐπιβάλλῃ τὰ λεγόμενά του ὡς ἀλήθειαν ἀναντίρρητον καὶ νὰ θέλῃ νὰ πιστεῦσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ τρανὰ καὶ ἀξιόπιστα ὑποκείμενά του, παρὰ τῶν ὁποίων λέγει ὅτι ἐμυήθη, ἀφοῦ δὲν ἀνέφερε τοῦτο τότε, ὅτε δηλ. ἡμεῖς ἐκατηχούσαμεν αὐτὸν καὶ συνωρκιζόμεθα ἀλλήλοις ; Καὶ τέλος πάντων διατὶ νὰ μὴ δημοσιεύσῃ ὁ Ὑποστράτηγος κύριος Καλλέργης τίνα εἰσὶν τὰ ἔντιμα ταῦτα ὑποκείμενα παρὰ τῶν ὁποίων ἐκατηχήθη πρὸ ἡμερῶν καὶ τίς ὁ τούτων σκοπός ;»¹.

Καὶ ἡ ἀντίστοιχὴ ἀναφορὰ τοῦ Μακρυγιάννη : «Μίαν ἡμέρα τὸν Ἄγουστον μῆνα τὰ 1843 ἀνταμώνω τὸν Καλλέργη εἰς τὸ παζάρι, τοῦ λέγω· “Καημένε Καλλέργη, σὲ τόσοις ἀγῶνες τῆς πατρίδας κιντυνέψαμεν καὶ ἡμαστέ ὡς ἀδελφοί· τώρα οὔτε μὲ γνωρίζεις, οὔτε σὲ γνωρίζω. Ἐπιθυμοῦσα ν' ἀνταμωθοῦμεν μίαν ἡμέρα.—Μοῦ λέγει, τὸ δειλὶ ἔρχομαι εἰς τὸ σπίτι σου κι' ἀνταμωνόμαστε”. Σηκώθη καὶ ἤρθε. Μπήκαμεν εἰς ὀμιλία διὰ τὰ δεινὰ τῆς πατρίδας. Τότε ἀγρικηθήκαμεν σὲ ὅλα· μείναμεν σύμφωνοι καὶ τὸν ὄρκισα»². Καὶ ἡ ἀναφορὰ στὸ Ἀπομνημόνευμα τῆς ἐπίσημης διὰ τοῦ τύπου καταγγελίας τοῦ Καλλέργη : «Τότε βιάστηκα κι' ἔβαλα τὸν ὄρκον εἰς τὸν τύπον, χωρὶς τίς ὑπογραφές, καὶ ξιστορίζω ὅλα αὐτά, πότε ὄρκισα τὸν Καλλέργη καὶ τοὺς ἄλλους [...]»³.

Ἄλλῃ μίᾳ, τέλος, καταγγελία τοῦ Μακρυγιάννη : « [...] ἔμειναν ὅμως ὁ Ἀθανάσιος Κόκλας καὶ ὁ Δήμαρχος Μεγάρων, μετὰ τῶν ὁποίων συνέφαγα. Ἀκολούθως ἐπέσαμεν εἰς διαφόρους ὀμιλίας, ὥστε ἐπροχώρησεν ἡ νύξ· ἦλθε τέλος καιρὸς ὕπνου· ἐνθαῤῥυνόμενος ἐν τοσοῦτῳ εἰς τὴν περὶ οὗ ὁ λόγος συνοδίαν, καθόσον μάλιστα ἦτο εἰς τὸν αὐτὸν ἐξώστην καὶ δύο ἄλλοι τῆς οἰκίας μου ἄνδρες, συνεκοιμήθημεν ὅλοι ὁμοῦ, θέσας προηγουμένως τὰ ὄπλα κατὰ τὸ σῆθηδες εἰς τὸ προσκέφαλον. Περὶ τὴν μίαν μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἠναγκάσθη νὰ χύσω τὸ οὖρόν μου· ἅμα δὲ σηκωθείς ὄρθιος, καὶ ὀμιλήσας εἰς τίνα τῶν ἀνθρώπων μου διὰ τι κάθισμα τυχὸν πρὸ τῶν ποδῶν μου, τὴν στιγμὴν ἐκείνην οἱ καιροφυλακτοῦντες δολοφόνοι πυροβολοῦν κατ' ἐμοῦ· μετὰ τὸν πυροβολισμὸν φωνάζω καὶ ἀντιπυροβολῶ κατ' αὐτῶν. Ἀνίστανται ἐν τῷ ἅμα οἱ πλησίον μου κοιμώμενοι, ἀλλ' ἔωσοῦ νὰ ἀνοίξωμεν τὰς θύρας, μετὰ τὴν σύγχυσιν ἐκείνην καὶ τὰς φωνὰς ἀνηλίκων παιδῶν καὶ γυναικῶν, οἱ δολοφόνοι ἔλαβον ἀρκετὸν καιρόν, ὥστε νὰ διαφύγωσι τὴν καταδίωξιν. Ἀφοῦ λοιπὸν κατέβημεν εἰς τὴν αὐλήν, ἀκούομεν κτύπον εἰς τὴν θύραν, ἐρωτῶμεν· “Τίνες εἶνε ;” ἀποκρίνονται, ὅτι “εἴμεθα περίπολοι”· τοῖς λέγομεν, διατὶ δὲν κατα-

1. Ἀρχεῖα τῆς Νεωτέρας Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, ἔ.π., σ. 386.

2. Στρατηγοῦ Μακρυγιάννη, ἔ.π., Βιβλ. Γ', σ. 133 - 134.

3. Στρατηγοῦ Μακρυγιάννη, ἔ.π., Βιβλ. Δ', σ. 170 - 171.

διώκουν τούς κακούργους; μᾶς ἀποκρίνονται, ὅτι δὲν ἐγνώριζαν. Μετὰ τοῦτο ἔφθασε καὶ ὁ Γιάννης Κώστας, ἀλλ' εἰς μάτην, διότι οἱ κακούργοι εἶχον φύγει»¹.

Καὶ στὸ Ἀπομνημόνευμα : «Τὸ βράδυ ἤρθαν ἓνα δυὸ φίλοι εἰς τὸ σπίτι μου κι' ὁ δήμαρχος τῶν Μεγάρων. Φάγαμεν ψωμί. Ἔπεσαν νὰ κοιμηθοῦν εἰς τὴν ταράτσα. Λέγω κι' ἐγὼ ἄς κοιμηθῶ, τώρα ὀποῦναι τόσοι ἄνθρωποι εἰς τὴν ταράτσα· καὶ εἶχα καὶ δυὸ τρεῖς δικούς μου. Τὴν νύχτα σηκώθηκα· ἀπὸ μέσα τὸ περιβόλι μου, εἰς τ' ἀγκωνάρι τοῦ σπιτιοῦ μου φύλαγαν ἄνθρωποι, μῦδωσαν ἓνα ντουφέκι — πέρασε ἀπὸ τὸ μπλέφαρό μου· δὲν μὲ πῆρε. Ρίχτηκα ἐγὼ πῆρα τὸ ντουφέκι μου, ἔριξα· ἔριξαν κι' ἐκεῖνοι πάλε. Φύγαν. Τότε βήκαμεν ἔξω ἀναντίον αὐτηγῶν. Πῆραν ποδάρι, νύχτα, φύγαν. Ἦταν καὶ τ' Ἀλώνια — ἀνακατεύτηκαν οἱ ἄνθρωποι»².

Στὴν κρίσιμη περίοδο τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας τὸ γλωσσικὸ λειτουργεῖ ἄμεσα στὴν κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ του διάσταση χωρὶς φιλολογικὲς — θεωρητικὲς προεκτάσεις. Ἡ φαναριώτικη μειοψηφία ποῦ ἀνέλαβε τὴν πολιτικὴ ἡγεσία τῆς χώρας στὴ διάρκεια τοῦ ἀγῶνα καὶ μετὰ, ἐπιστράτευσε τὴν ἀπολιθωμένη λογία, ἐνῶ ἡ φυσικὴ λαϊκὴ γλώσσα, ποῦ ἀποτελεῖ «ἓνα συμπαγὲς σύστημα ἐπικοινωνίας»³, ἀποβάλλεται ἀπὸ τὶς ἐπίσημες διαδικασίες, φυσικὴ συνέπεια τῆς πολιτικῆς τύχης τοῦ φορέα τῆς⁴. «Κανένα ἐπίσημο κείμενο τοῦ Εἰκοσιένα», γράφει ὁ Κυριάκος Σιμόπουλος, «δὲν εἶναι γραμμένο στὴ γλώσσα τοῦ ἀγωνιζόμενου λαοῦ. Κι' ὄχι μονάχα οἱ νόμοι, τὰ ψηφίσματα, οἱ ἐκθέσεις τῶν ναυάρχων, τὰ ἔγγραφα τῶν Ἀρχῶν καὶ οἱ κάθε λογῆς ἐντολές. Ἀκόμα καὶ οἱ προκηρύξεις, ποῦ ἀπευθύνονταν στοὺς ἀγράμματους Ἕλληνες γιὰ νὰ τονώσουν τὸ ἠθικὸ τους, νὰ τοὺς ἐνθουσιάσουν καὶ νὰ τοὺς παρακινήσουν σὲ νέες θυσίες»⁵. Ὁ ἴδιος ἀναλύει ὀρθὰ πῶς τὸ πρόβλημα τῶν κοινωνικῶν διακρίσεων στὴν ἀγωνιζόμενη Ἑλλάδα συμβαδίζει μὲ τὸ γλωσσικὸ, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ εἰσαχθεῖ σταθερὰ μιὰ τυπικὴ διάκριση ἀνάμεσα στοὺς ἰθύνοντες ποῦμποροῦσαν νὰ χειριστοῦν τὴ γλώσσα αὐτὴ καὶ τὸ λαό, ποῦ ἔμεινε ἀπ' ἔξω⁶.

1. Ἀρχεῖα τῆς Νεωτέρας Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, ὅ.π., σ. 417.

2. Στρατηγοῦ Μακρυγιάννη, ὅ.π., Βιβλ. Δ', σ. 188.

3. Κ. Τσοουκαλιᾶ, Ἐξάρτηση καὶ ἀναπαραγωγή. Ὁ κοινωνικὸς ρόλος τῶν ἐκπαιδευτικῶν μηχανισμῶν στὴν Ἑλλάδα (1830 – 1922), Θεμέλιο, χ.χ., σ. 534.

4. Κατὰ τὴν ἐσωτερικὴ σύγκρουση τοῦ Ἑλληνισμοῦ, οἱ πρόκριτοι ἐπικρατοῦν σταδιακὰ καὶ σταθερὰ, ἀπομακρύνοντας τὶς λαϊκὲς δυνάμεις ἀπὸ τὴν πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ ἡγεσία τοῦ νέου ὑπὸ δημιουργία κράτους. Ἡ γλώσσα, φορέας τῆς κοινωνικῆς πραγματικότητας, ἀποδίδει δυναμικὰ τὴ σύγκρουση. Βλ. καὶ : Νίκου Γ. Σβρόνονου, Ἐπισκόπηση τῆς Νεοελληνικῆς Ἱστορίας, Θεμέλιο 1976, σ. 67, 68.

5. Κ. Σιμόπουλος, Ἡ γλώσσα καὶ τὸ Εἰκοσιένα, Ἀθήνα 1971, σ. 50 – 51.

6. Θὰμποροῦσαμε νὰ ποῦμε ὅτι τέτοια χρῆση τῆς γλώσσας ἐντάσσεται σ' αὐτὸ

Μὲ τὴν ἴδρυση τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους, ἡ γλῶσσα παίζει πῶς ἄμεσα πολιτικὸ ρόλο¹. Ἡ καθαρῆουσα ἐγινε ἡ γλῶσσα τοῦ ἐπίσημου κρατικοῦ μηχανισμοῦ καὶ τὸ ὄργανο τῶν κοινωνικῶν στρωμάτων πού τὸν ἐπάνδρωσαν. Ἡ ἄρχουσα αὐτὴ κρατικὴ γραφειοκρατία, «τὸ κατεστημένο πού βγαίνει ἀπὸ τὸν ἐμφύλιο, μέσα στὴν Ἐπανάσταση, πόλεμο τοῦ 1823 — 1826»², ὄχι μόνο χρησιμοποιοῦ τὴν καθαρῆουσα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπιβάλλει ὡς τὸν ἀποκλειστικὰ δικό της γλωσσικὸ κώδικα ἐπικοινωνίας, σὲ ἀντιδιαστολὴ πρὸς τὴ ρητὰ ὑποβιβασζόμενη δημοτικὴ, τὴ γλῶσσα τοῦ ὑποανάπτυκτου λαοῦ, ὁ ὁποῖος, μαζί μὲ τὴν οἰκονομική, ὑφίσταται καὶ τὴν πολιτιστικὴ, μέσω τῆς γλώσσας, δυσμενῆ διαφοροποίηση³.

Οἱ κοινωνικὲς συνέπειες ἀπὸ τὴ χρῆση αὐτῆς τῆς γλώσσας ἦταν βαριές. Ἡ ἀρχαῖζουσα ὡς νεκρὸς γλωσσικὸς τύπος, ὁ ὁποῖος δὲ μαθαίνεται ἀπὸ τὰ εὐρύτερα κοινωνικὰ στρώματα οὔτε λειτουργεῖ ὡς μέσον ἐπικοινωνίας, κράτησε τὸ λαὸ ἔξω ἀπὸ τὴ γνώση. Κυρίως, ὅμως, τοῦ ὑπέβαλε τὴν ἰδέα τῆς δικῆς του φυσικῆς ἀνικανότητος, ἐνῶ, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, τὸν ἀνάγκασε νὰ δεχτεῖ τὴν ὑπαρξὴ μιᾶς ἀνώτερης ἡγετικῆς μειοψηφίας, πού ἡ ὑπεροχὴ της ἐγκρατεῖ στὴν ἰκανότητά της νὰ χειρίζεται αὐτὴ τὴν ἀκατάληπτη γλώσσα⁴.

Τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς χρήσης τῆς γλώσσας τὰ βλέπουμε ἤδη στὶς ἀντιδράσεις τῶν ἀγράμματων καπετάνιων τοῦ '21. Οἱ λαϊκοὶ ἡγέτες,

πού ὀνομάστηκε «ἀντιδημοκρατικὸ μοτίβο τῆς "ἀνώτερης γνώσης"», χρησιμοποιοῦμενο καὶ ὡς πολιτικὴ ἀρχή. Βλ. Θεόφιλου Βέικου, Βασικὰ Φιλοσοφικὰ Προβλήματα, Πανεπιστήμιο Ἰωαννίνων, σ. 26 — 28.

1. Ὁ Μεσεβρινὸς παρατηρεῖ σχετικὰ: «Ὁ καθαρισμὸς ἀπλώνεται καὶ ἐντείνεται με τὴν καθολικὴ συμπαράσταση — θὰ ἔλεγε κανεὶς συνωμοσία — τοῦ Κράτους, Διοίκησης, Ἐκκλησίας, Δικαιοσύνης, Παιδείας, Τύπου, Στρατὸς σμίγουν σὲ κοινὸ μέτωπο με σκοπὸ τὴ γλωσσικὴ ἀπαλλοτρίωση τοῦ ἐθνικοῦ σύνολου. [...] Οἱ νέοι μαθαίνουν νὰ περιφρονοῦν τὴ μητρικὴ τους λαλιά καὶ γιὰ τὴν ἀρχαῖστικὴ παιδεία γίνεται τώρα ὄρος κοινωνικῆς ἀνελίξης καὶ ὁ λογιωτατισμὸς «σύμβολο τῆς αριστοκρατικῆς τάξης» καὶ τῆς διανόησης τῆς εποχῆς.» Βλ. μεσεβρινός, ἡ προδομένη γλῶσσα, Κέδρος 1974, σ. 181 — 182.

2. Κ. Μοσκόφ, Ἡ ἐθνικὴ καὶ κοινωνικὴ συνείδηση στὴν Ἑλλάδα 1830 — 1909. Ἰδεολογία τοῦ μεταπρατικοῦ χώρου, Ἀθήνα ²1974, σ. 108.

3. Θὰ ἦταν λάθος νὰ ἀγνοήσουμε τίς ἀντικειμενικὲς αἰτίες πού προσδιόριζαν τὴν ἐπιλογὴ αὐτοῦ τοῦ γλωσσικοῦ κώδικα, ἀνάμεσα στὶς ὁποῖες δεσπόζει ἡ ἀφύπνιση τῆς ἐθνικῆς συνείδησης μὲ τὴν ἐπιστροφὴ στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα. Βλ. Γ. Κορδάτου, Ἱστορία τοῦ γλωσσικοῦ μας ζητήματος, Μπουκουμάνης, Ἀθήναι, Β' ἔκδ. χ.χ., σ. 108—109, καὶ Κ. Θ. Δημαρᾶ, Νεοελληνικὸς διαφωτισμὸς, Νεοελληνικὰ μελετήματα 2. Ἐρμῆς, Ἀθήνα 1977, σ. 16 — 19. Ἐκεῖνο, ὡστόσο, πού μᾶς ἐνδιαφέρει ἐδῶ, εἶναι ἡ «ἀκραία ἀριστοκρατικὴ ἀντίληψη» πού κεντρικὰ ἐμπεριέχεται στὴ λόγια γλῶσσα.

4. Ἀννας Φραγκοῦδάκη, Γλωσσικὴ μεταρρύθμιση. Γλῶσσα καὶ ἐξουσία, Ὁ Πολίτης, τεύχ. 2, (Ἰούν. 1976), σ. 29,32 καί: Τὸ γλωσσικὸ μας πρόβλημα. Α'. Δημόσια συζήτηση στὴν Ἀθήνα, 1 Νοεμβρίου 1971. Κέδρος 1972, σ. 15, 18.

τόσο ικανοί στο χειρισμό τῆς φυσικῆς τους γλώσσας, ντρέπονται νὰ τὴ χρησιμοποιήσουν στὶς διακηρύξεις τους καὶ καταφεύγουν σὲ γραμματικούς γιὰ νὰ μεταγλωττίσουν τὴ σκέψη τους¹. Χαρακτηριστικῆ, π.χ., εἶναι ἡ περίπτωση τοῦ Κασμοῦλη, ποὺ «ἀγωνίσθηκε γιὰ νὰ χαλάσει τὴ γλώσσα του καὶ νὰ τὴν κάνει πιὸ ἐξευγενισμένη» καὶ ποὺ, «ἂν ἔγραφε φυσικά, θὰ εἶταν ἕνας πολὺ μεγάλος συγγραφέας»².

Ὁ Μακρυγιάννης δὲ διέφυγε τὴν ἐπίδραση αὐτῆς τῆς γλωσσικῆς παραχάραξης. Εἴμαστε, βέβαια, τυχεροὶ ποὺ ἔμεινε ἀγράμματος — ἔμαθε μόνο τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα ποὺ τοῦ χρειάζονταν γιὰ νὰ συλλαβίσει στὸ χαρτὶ τὴ σκέψη του³. Ὡστόσο, ἡ γλωσσικὴ περιρρέουσα ἀτμόσφαιρα, στὴν ὁποία ὡς δημόσιος ἄνδρας ἀναπνέει, δὲν τὸν ἄφησε ἀνεπηρέαστο, ὅπως φάνηκε ἀπὸ τὰ στοιχεῖα ποὺ παρατέθηκαν.

Τὸ πέρασμα τῶν λόγιων τύπων, ἀμιγῶν κυρίως, καὶ τῶν τυποποιημένων φράσεων τῆς ἐπίσημης γλώσσας⁴, ποὺ νοθεύουν, ἔστω καὶ ἀνώδυνα στὸ σύνολο, τὸ «λαϊκὸ προφορικὸ λόγο»⁵ τοῦ Μακρυγιάννη, θὰ ἔμεινε οὐσιαστικὰ ἀνερμήνευτο, ἂν περιορίζονταν σὲ μιὰ λεκτικὴ στήλη διαπίστωση· κυρίως μᾶς ἐνδιαφέρει ἐφόσον ὑποδηλώνει κάποια λαθάνουσα ἴσως ἀλλοίωση στὴ νοοτροπία τοῦ πολίτη Μακρυγιάννη, ἂν ἡ γλώσσα ἀποτελεῖ ἔκφραση τῆς προσωπικότητάς. Τόσο ἡ σκέψη τοῦ στρατηγοῦ ὅσο καὶ ἡ πράξη τῆς μεταφορᾶς τοῦ αὐθεντικοῦ κειμένου σὲ οὐδέτερη γλωσσικὴ μορφή, πρέπει νὰ ἔχουν μιὰ βαθύτερη σημασία, ἐπεὶδὴ δηλώνουν, σὲ συμβολικὸ ἐπίπεδο, τὴν ψυχολογικὴ βία ποὺ ἀσκει ἡ «μαγικὰ» φορτισμένη γλώσσα τῆς κρατικῆς ἐξουσίας,

1. Κ. Σιμόπουλου, ὁ.π., σ. 38.

2. Κ. Θ. Δημαρᾶ, ὁ.π., σ. 257.

3. Στρατηγοῦ Μακρυγιάννη, ὁ.π., Πρόλογος, σ. 105.

4. Ἐδῶ πρέπει νὰ τονιστεῖ ἰδιαίτερα καὶ ἡ συγκεκριμένη ἐπέμβαση τοῦ Γ. Βλαχογιάννη, ποὺ, κατὰ τὴν προσωπικὴ του ὁμολογία, περιόρισε τοὺς λόγιους τύπους τοῦ κειμένου τῶν Ἀπομνημονευμάτων. Παραπέμπω στὸ δεύτερο, ἡμιτελὴ πρόλογο τοῦ Ἀπομνημονεύματος, στὴ Β' ἔκδοση τοῦ 1947: «Σπανιώτατα διορθώσαμε κανένα γλωσσικὸ λάθος, ποὺ ἔκανε ὁ Μακρυγιάννης, θέλοντας νὰ διατυπώσῃ καμιά Ἑλληνικὴ δανεισμένη ἀπὸ τὶς ἐφημερίδες ἢ τὶς πολιτικὲς συζητήσεις στὴ Βουλὴ καὶ στὶς Συνελεύσεις». Βλ. Στρατηγοῦ Μακρυγιάννη, ὁ.π., Πρόλογος τῆς δευτέρας ἐκδόσεως, σ. 7 - 8.

5. Γ. Πιτρῆ, Μακρυγιάννης καὶ Παν. Ζωγράφος, Δοκίμιο Εἰκονολογικὸ, Ἑριδανός, Ἀθήνα 1975, σ. 43.

6. «Ὅποιαδήποτε γλώσσα μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθεῖ μὲ τρόπο ὀρθολογικὸ καὶ μὲ στόχο τὴ μετάδοση πληροφοριῶν, ἢ μὲ τρόπο μαγικὸ μὲ στόχο τὴν καταξίωση καὶ τὴν ἐπιβολὴ ἐκείνου ποὺ τὴ χρησιμοποιεῖ. Ἡ καθαρεύουσα ὅμως προσφέρεται πολὺ περισσότερο σὲ μιὰ μαγικὴ καὶ προφητικὴ χρῆση [...]. Μὲ τὴν ἠχητικὴ συγγένεια ποὺ ἔχει μὲ προγονικὲς ἀξίες, μὲ τὴν ὑποβλητικὴ τῆς δύναμη [...].» Βλ. Ἀννας Φραγκοῦδάκη, ὁ.π., σ. 30, καὶ τῆς ἴδιας, Καὶ πάλι γιὰ τὸ γλωσσικὸ πρόβλημα. Μερικὲς σκέψεις μὲσα ἀπὸ ἕνα ἄλλο πρίσμα, «ἡ Συνέχεια», τευχ. 6, (Αὔγ. 1973) σ. 279-280, καθὼς καὶ: Κ. Τσοῦκαλᾶ, ὁ.π., σ. 540 - 541.

μὲ ἀποτέλεσμα ὁ κοινωνικὰ ὑποδεέστερος πολίτης νὰ ἀμφισβητεῖ τὸ γλωσσικό του κώδικα καὶ νὰ ἐπιδιώκει τὴν προσαρμογὴ στὴν ἔγκριτη γλώσσα¹. Ἔτσι ἡ κατάσταση αὐτὴ ὀδηγεῖ τὸν ἀκαμπτο κατὰ τὰ ἄλλα Ρουμελιώτη σὲ ἓνο εἶδος ταξικῆς μειονεξίας, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὴν ὁμολογία του : «Δὲν ἔπρεπε νὰ ἔμπω εἰς αὐτὸ τὸ ἔργον ἓνας ἀγράμματος, νὰ βαρύνω τοὺς τίμιους ἀναγνώστες καὶ μεγάλους ἄντρες καὶ σοφοὺς τῆς κοινωνίας καὶ νὰ τοὺς βάλω σὲ βᾶρος, νὰ τοὺς κινῶ τὴν περιέργειά τους καὶ νὰ χάνουν τίς πολυτίμητες στιμὲς εἰς αὐτά. Ἄφοῦ ὅμως ἔλαβα καὶ ἐγὼ ὡς ἄνθρωπος αὐτήνη τὴν ἀδυναμίαν, σᾶς ζητῶ συγνώμη εἰς τὸ βᾶρος ὅπου θὰ σᾶς δώσω»².

Ἡ πλέον ἔγκυρη, ἀποδεικτικὴ ἔκφανση τοῦ φαινομένου ποὺ ἐπισημαίνουμε ἐδῶ, εἶναι ὁ ἐκλογιοτατισμὸς μέρους τῶν δημοσιευμάτων τοῦ Μακρυγιάννη. Ὅπως εἶπαμε, ἡ ἐξουσία εἶχε ἐπιβάλει τὸ λογιотаτισμὸ σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς δημόσιας ζωῆς. Ἔτσι, ὁ πολίτης, γιὰ νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ τὸ κράτος, εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ χρησιμοποιοῦσῃ αὐτὸν τὸν εἰδικὸ λεκτικὸ κώδικα. Ὁ Μακρυγιάννης ὑποχρεώνεται ἐνσυνείδητα πλέον σ' αὐτὴ τὴ γλωσσικὴ πειθαρχία. Ὁ λόγιος παρεμβατισμὸς στὰ κείμενα αὐτὰ ἔχει ἐξαφανίσει τὸ ἀδρὸ ὕφος τοῦ Στρατηγοῦ Μακρυγιάννη· δικὴ του παραμένει μόνον ἡ ὑπογραφή³.

1. Κάτι ἀντίστοιχο παρατηροῦμε καὶ στὴ στάση τοῦ Μακρυγιάννη μπρὸς στὴν εἰκαστικὴ διγλωσσία τῆς ἐποχῆς του. Ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὸ «εὐρωπαϊζόν» κλίμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου, καλεῖ ἀρχικὰ τὸ Φράγκο ζωγράφο, ἐκπρόσωπο τῆς «ἐπίσημης» δυτικῆς τέχνης, καὶ ὄχι ντόπιο ἀγιογράφο, γιὰ νὰ φιλοτεχνήσῃ τίς εἰκονογραφίες του. Βλ. Μαρίνου Κ α λ λ ι γ ᾶ, Καινούργια Στοιχεῖα Γιὰ Τίς Εἰκόνες Τοῦ Παναγιώτη Ζωγράφου, ΖΥΓΟΣ, 1 (1956), ἀρ. 4, σ. 11. Ἀκόμη, χαρακτηριστικὰ τῆς νοστορπίας αὐτῆς εἶναι τὰ ὅσα σημειώνει ὁ Μακρυγιάννης στὸ συνοδευτικὸ γράμμα πρὸς τὴ Βασίλισσα Βικτωρία τῆς Ἀγγλίας : «Οἱ εἰκόνες [...] εἶναι ἀτελῶς καὶ ἀμαθῶς ἐξωγραφισμέναι» καὶ μὲ τὴν ἐπόμενη φράση : «ἓνας μόνον λόγος τῆς Μεγαλειότητός Σου δύναται νὰ τὰς παραστήσῃ μὲ τὴν πλέον ἐντελῆ ζωγραφίαν», βλέπουμε τὸ διχασμὸ ποὺ δημιούργησε ἡ πολιτιστικὴ αὐτὴ κατάσταση στὸν ἀπλοϊκὸ Μακρυγιάννη. Βλ. Χ ρ. Κ. Λ ο ῦ κ ο υ, Ὁ Μακρυγιάννης προσφέρει στὴ Βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας Βικτωρία τίς εἰκονογραφίες τοῦ Εἰκοσιένα. (Τρία ἀνέκδοτα ἔγγραφα τοῦ 1839). Ἀνάτυπο ἀπὸ τὸν 5ο τόμο τοῦ περιοδικοῦ Μνήμων, Ἀθ. 1975, σ. 210.

2. Σ τ ρ α τ η γ ο ῦ Μ α κ ρ υ γ ι ᾶ ν η, ὁ.π., Εἰσαγωγή, σ. 105.

3. Ἐδῶ πρέπει νὰ ὑπογραμμίσουμε τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἐπίσημη πνευματικὴ ἡγεσία τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους ἔκρινε εἰρωνικὰ καὶ ὑποτίμησε ἐπίσημα τὸ λαϊκὸ λόγο τοῦ Μακρυγιάννη. Στὸ «Πανόραμα τῆς ἐν Ἀθήναις Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, διαβάζουμε τοὺς ἀκόλουθους στίχους τοῦ Ἀλέξανδρου Σούτσου :

«Ὁ γενναῖος Μακρυγιάννης πώποτε μὴν ἀναγνώσας
εἰς τὴν ὄροφὴν του, λέγουν, πολλὰς εἶδε πυρὸς γλώσσας,
κι' ἔκτοτε ὡς ἄλλος Πέτρος πλησθεὶς Πνεύματος Ἁγίου
ἔγινεν ὁ θεολόγος ρήτωρ τοῦ Βουλευτηρίου (*).

* Οὐδ' ἐγὼ γνωρίζω νὰ στρέφω τὴν σπάθην, οὐδ' αὐτὸς τὴν γλῶσσαν. Καλὸν λοιπὸν ἕκαστος ἡμῶν νὰ δίδεται εἰς ὅ,τι ἐπιτυχάνει. Λέγω δὲ ταῦτα διότι φροντίζω περὶ

ΜΕΡΟΣ Α' ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ¹

Περιορίζομαι² ἐδῶ σὲ λέξεις λόγιας προέλευσης καὶ σὲ κεῖνες ποῦ δομήθηκαν γύρω ἀπὸ τὸ νεοσύστατο κρατικὸ μηχανισμό. Χαρακτηριστικὸ εἶναι ὅτι αὐτὲς οἱ λέξεις ἀπαντοῦν σὲ μεγαλύτερη συχνότητα στὰ τελευταῖα βιβλία, ὅταν καὶ ἡ ἀνάμιξη τοῦ Μακρυγιάννη στὴν πολιτικὴ ζωὴ ἔγινε πιὸ ἔντονη :

ἀγαλμα	-α	Γ63
αἰσχρὸς	-ές	Δ177
αἵτησις	-ιν	Γ78

τῆς δόξης τῶν ὑπηρετησάντων εὐκρινῶς τὴν πατρίδα στρατηγῶν ἐκ τῶν ὁποίων εἰς καὶ ὁ Κύριος Ἰωάννης Μακρυγιάννης.

Καὶ δύο τρεῖς ἔφθασαν εἰς τόσην μωρὰν οἴησιν, ὥστε μὰ τὸν Θεόν! ἐφαντάσθησαν ὅτι, ἔχοντες ὡς ψυχὴν καὶ σῶμα τῶν δημηγοριῶν των τὴν φωνὴν τοῦ Στέντορος, ὡς προοίμιον τὸ «Κύριοι Πληρεξούσιοι!» καὶ ὡς ἐπίλογον «Ἐμεῖς εἴμασθεν ἀγράμματοι», ἄφησαν ὀπίσω καὶ τὸν Δημοσθένην προφέροντα τὸν περὶ στεφάνου Λόγον του καὶ διὰ τοῦτο δὲν συγχωροῦσι νὰ λείψῃ ἐκ τῶν Πρακτικῶν οὐδὲν ἴωτα τῶν ἀλόγων Λόγων των».

Ἐξοῦτος ἀναφέρεται στὸ μνημονεῦμένο καὶ ἀπὸ τὸν Μακρυγιάννη περιστατικὸ τῆς ἐπέμβασής του κατὰ τὴν πρώτη, μετὰ τὴ Συνταγματικὴ μεταβολὴ τοῦ 1843, Ἑθνικὴ Συνέλευση στὴν Ἀθήνα. (Βλ. ἀντίστοιχα καὶ : Στρατηγὸς Μακρυγιάννης, ὅ.π., Βιβλ. Δ', σ. 156). Ὁ ἐπίσημος ὑποβιβασμὸς τοῦ λόγου του, μὲ ὅλες τὶς συνέπειες ποῦ αὐτὸ συνεπάγεται, εἶναι χαρακτηριστικὸς. Βλ. Ἀλεξάνδρου Σούτσου, «Απαντα, Ἐκδ. Μπούρα - Κοσμαδάκη, Ἀθήνα 1963, σ. 279.

1. Δὲν παρατίθενται ὅλες οἱ περιπτώσεις καὶ τὰ παραδείγματα ποῦ ἀκολουθοῦν δὲν εἶναι ἐξαντλητικά. Ἰδιαίτερα χρήσιμη γιὰ τὴν κατάταξη τοῦ ὕλικου αὐτοῦ μοῦ ἦταν ἡ διδακτορικὴ ἐργασία τῆς Κωνσταντίνης Δ. Πηδωνία, Τὰ λόγια γλωσσικὰ στοιχεῖα τοῦ Χορτάτση, Ἐρευνες στὴ Νέα Ἑλληνικὴ Φιλολογία 2, Ἰωάννινα 1977.

Οἱ παραπομπὲς δίνονται ἀπὸ τὴ Β' ἔκδοση τῶν Ἀπομνημονευμάτων, ἔκδ. Ε. Γ. Βαγιονάκη, Ἀθήνα 1947. Οἱ παραπομπὲς στὸ λήμμα ὁργανώνονται ὡς ἑξῆς : Προηγούνται τὰ γράμματα Α, Β, Γ, Δ, Ε, ποῦ ἀντιστοιχοῦν στὰ τέσσερα βιβλία τοῦ Ἀπομνημονεύματος, τὸ Ε στὸν ἐπίλογο, καὶ ἀκολουθεῖ ὁ ἀριθμὸς τῆς σελίδας. Ὁ ἐκθέτης δηλώνει τὴν συχνότητα τοῦ λήμματος στὴν ὀρισμένη σελίδα. Ἀκόμα, ὁ πρόλογος καὶ ἡ εἰσαγωγὴ ἐντάσσονται στὸ Α' βιβλίο.

2. Οἱ λόγιες λέξεις ἐκκλησιαστικῆς προέλευσης ποῦ ἔχουν, ὡς ἓνα βαθμὸ, ἀφομειωθεῖ ἀπὸ τὴ γλωσσικὴ συνείδηση τοῦ Ἑλληνισμοῦ, συνιστοῦν μιὰ διαφορετικὴ λεξιλογικὴ κατηγορία ποῦ δὲ θὰ μᾶς ἀπασχολήσει ἐδῶ. Ἀναφέρουμε μόνον ἐνδεικτικὰ μερικὲς λέξεις αὐτῆς τῆς κατηγορίας :

ἀγαθὸς	Α281, Γ104, 112, 132, 133, -ὄν Α106, 116, 123, 212, Γ97, 133, 140, -ῆ Γ89, -ὸ Γ143, -οἱ Α106 ² , Γ114, 140 ² , 143 καὶ ἄλλες πέντε φορές.
--------	---

ἀκαθαρσία	Γ94
ἀκρόασις	-ιν Γ71, Δ174, 205
ἀκροατήριον	-ον Δ158
ἀκροατής	-αὶ Γ121, Δ160 ²
ἀμαθής	A273, -εῖς A143, E217
ἀμέλεια	-αν A127
ἀμελῶ	-εἶ Δ186
ἀμνηστία	-αν Δ197, 198
ἀναιρῶ	ν' ἀναιρέσω Γ121 ² , ἀναίρεσε Γ101
ἀνακριτής	-ὰς Δ188
ἀναρχία	Δ158, -ες Δ153
ἀναφορὰ	-ά(ν) B45, Γ63 ² , 79
ἀνεξάρτητος	-η Δ153
Ἀντιβασιλεία	-ας Γ61, 62, 65
Ἀντιβασιλεὺς	-έως Γ60, -εῖς Γ61, 68, -εῖς Γ69

ἀγαθότης	Γ138, -ότη A106, Γ140
αἰὼν	-ες B51, Γ79, Δ186
ἄπειρος	-η Γ138
ἀπερίγραφος	-η Γ141
ἀρετή	-ές Δ204
ἁρμονία	Δ161, -αν A129
δοξασία	-α(ν) Γ102, 120, 127
ἐγκωμιάζων	-ει Γ94 ² , 95 ² , Δ155, -ονν B55, ἐγκωμιάζεται Γ96
ἐνάρετος	B10
ἐπιτροπή	A179, 269, Δ152, -ῆς A270 ² , Γ65, 81, 82, -ῆ A179 ² καὶ ἄλλες δέκα φορές.
(ἐ)πίτροπος	Δ186, -ον A247, Γ75, 78
ἐγγνωμονῶ	-οῦμεν Γ114, ἄς ἐγγνωμονήσουνε Γ114
θηρῶς	-ον A242
ἱερὸς	-ὸν Δ182
κατηχῶ	κατήχαγε Γ120 ² , κατηχήσαμεν B15
κριτής	-αὶ Γ93 ² , E216, -άς A156, Γ73
κτίτωρ	-ες Γ77
μάταιος	-α B53
μετάνοια	-α(ν) Δ167 ²
μωρὸς	Γ127
ὁμόνοια	-αν Γ58 ² , Δ176
ὄπαδός	-ῶ Δ204
πανάγαθος	-ον A106
σεβάσμιος	Γ95, -ον A168
σοφία	-αν B52
τέκνον	-ο A114, -ον Γ128
χειροτονῶ	χειροτόνησαν A183

<i>ἀντικείμενον</i>	-ον Δ185
<i>ἀντιπολιτευόμενος</i>	-οι Δ195, 196
<i>ἀντιπρόεδρος</i>	-οι Δ156
<i>ἀντιπρόσωπος</i>	-ον Α142, -' -ους Δ160
<i>ἀντιτείνω</i>	ἀντίτεινε Ε213
<i>ἀνωμαλία</i>	-α Α102
<i>ἀξιόλογος</i>	-α 144
<i>ἀπόγονος</i>	-' -ους Β53, 54
<i>ἀποστασία</i>	Γ84, -α Γ118
<i>ἀρετή¹</i>	-ῆς Α147, -ῆ Α101, Β54, Γ79, Δ175, 204
<i>ἄρθρο</i>	-ο Δ169
<i>ἀριστεῖον</i>	-ον Γ93, -α Δ168, 170
<i>ἀρμόδιος</i>	Γ106, Δ202, -ον Δ174
<i>ἀσυστόλως</i>	Γ94
<i>ἀτομικῶς</i>	Α327, Δ175
<i>ἄτομον</i>	-ον Α101
<i>αὐτοκράτορας</i>	Γ111
<i>ἀφοσίωσις</i>	-ιν Γ59, 63
<i>ἀχρεῖος</i>	-ε Β10
<i>βαρύτητα</i>	Γ120
<i>δεινός</i>	-ῆ Β25, Γ60
<i>δεντροφυτεία</i>	-ες Δ215
<i>δημόσιον</i>	-ο(ν) Δ190, 205
<i>διαδοχικός</i>	Ε212
<i>Διοίκησις</i>	-εως Α166, 295, 306, -ιν Α204 ³ , 212, 217, 219 ²
<i>διοικητής</i>	-αὶ Β16, 22, -άς Β14, Δ167
<i>διορία</i>	-αν Α188
<i>διορισμός</i>	-ὸν Ε214
<i>δυσαρέσκεια</i>	-αν Α313, Γ68
<i>δυσαρεστημένος</i>	-οι Δ161
<i>ἐγγύησις</i>	-ιν Α327, -η Γ58
<i>ἐγκλημα</i>	-α Γ98, -α Α114
<i>ἐγκλοπιῶμαι</i>	ἐγκολπώθη Γ127
<i>ἐγκύκλιος</i>	-ον Β27
<i>ἐθνικός</i>	-ές Γ85
<i>ἐθνισμός</i>	-ὸ Δ197

1. Βλ. Κ. Θ. Δημαρᾶ, Νεοελληνικός διαφωτισμός, Νεοελληνικά μελετήματα 2, Ἐρμῆς, Ἀθήνα 1977, σ. 75.

ἔθνος	A269, Γ104, 144, 168, 169, -ους Δ185, E209, -ος B35, Δ169
ἔθνοφύλαξ	-ας Δ200
εἶλωσ	-ες Γ93, -ες A178, Γ68, Δ169
ἐκθεις	-ιν A237, Γ72, 120, 121, 125 ² , Δ158 καὶ ἄλλες δύο φορὲς.
ἐκθέτω	νὰ ἐκθέσουν Δ163
Ἐκλαμπρότατος	A151, -ον E215, -ον A158, -οι E213, -ων E211 -ους Δ186, E211
Ἐκλαμπρότης	-ες E212, 215
ἐκστρατεία	-ες Γ62
ἐκτείνομαι	ἐκτάνθηκαν Γ100
ἐκτελῶ	-εἶ Γ112, -οῦν Δ186, νὰ ἐκτελοῦν Δ204
ἐκτεταμένος	A187, -η A128, Γ76, -ο A305, -ες A272, 278
ἐνδόξως	A161
ἐνέχομαι	-εται Γ117, 129, -εστε B27
ἐννοια	-α Δ171
ἐνταντῶ ¹	E214
ἐξουσία	Γ97, 135, 137, -α(ν) A151, 178 ² , Γ124, Δ182
ἐξοχος	-οι Γ62
Ἐξοχώτατος	-'ον Γ84, -ε Γ86
ἐξοχότη	Γ61
ἐπίδειξις	-ιν Γ74
ἐπιθεωρῶ	ἐπιθεώρησαν B23
Ἐπικράτεια	-'ας Γ141, 142
ἐπικυρώνω	ἐπικύρωσε A230
ἐπιμόνως	B23, 46
ἐπίορκος	B11, Γ98, 106, Δ188, -οι Γ90, Δ185, -ους B27
ἐπιρροή	Δ174, 185
ἐπίσημος	-ες Δ169
ἐπιστατῶ	ἐπιστατοῦσε B28, ἐπιστάτησε Δ175, νὰ ἐπιστατήση A271
ἐπισωρεύω	-ονν Γ72, ἐπισώρευαν A114
ἐπιφορτίζω	ἐπιφόρτισε Γ76
εὐγενής	B50, -εῖς A202
εὐδοκιμῶ	εὐδοκιμοῦσε Γ119
εὐνοια	-α(ν) A153, Δ203

1. Ἡ φράση εἶναι : «σοῦ ἔλεγα νὰ τοὺς βάλῃς νὰ φᾶνε κομμάτι ψομί καὶ μὲ τὰ "σήμερα, ταχιά" — ἐνταντῶ ἐγὼ τοὺς ζωτορφίζα» (E214).

ἐνταξία	A180, 183, -α(ν) A211, 227, B42, 44, 45, Δ177
ἠθικῇ	Γ123, Δ167, -ῆ Δ167, 168, 169, 182, 190
θεάτρον	-' -ου Γ102 ³ , -ο A237
θεωρῶ	θεωροῦσαν B51, E216, θεώρησαν Γ97 ² , νὰ θεωρῆ Δ176, ᾄς θεωρήση Γ125
ιδέα	A305, -ες Γ98
ἰδιαίτερος	-' -α A151
κατακερματίζω	κατακερματίσαν A102, νὰ κατακερματίσουνε A102
κατακρατῶ	ἔχει κατακρατήσει E217
κεντρικός	Δ201, -ὸν A217, 254
κιθάρα	-ες Δ202
κλήτωρ	-ες Δ180
κλονίζομαι	-εται Γ100
κολακεία	-ες Δ169
κόλαξ	-ες A239, B52, Γ60 ² , -ας A191, 239, Δ152, -ες Γ94, 113, 124, Δ169
κριτήριο	-ον Δ182
λαφυραγωγῶ	λαφυραγώγησαν E210
Μεγαλειότατος	-ον Γ70, -ε Δ182
Μεγαλειότη(ς)	Γ99, 103, Δ163, 174, 182, 186, 198 ² , 205, -ης Δ182, -α Δ206, -η Δ153, 163, 182, -ες Δ186
μεγαλοπρέπεια	-α A245
μεταγενέστερος	-οι Γ104, -' -ους A103
μητρῶον	-ον Γ93
μυθολογία	-ες B52
ναός	-ὸν A275, 276, 285, Δ169
ναύαρχος	-' -ου A248, -ον 318, 324, Γ116, -' -ους A292 ²
νοσώδης	-η A271
ὄθεν	A106 ² , 114, 116, 137, 149, 253, 274, B33, Γ97 καὶ ἄλλες πέντε φορῆς
ὀλέθριος	-α Γ102
ὄλεθρος	-ο(ν) A101, Δ167
ὁμογενής	-εῖς A268, Δ204, -εῖς Γ78, 104, Δ202
ὁμόθησκος	-' -ων Γ114 ²
ὁμολογία	-αν B17
ὁμόφρων	-' -ων Δ168, -ας Δ167
ὄργανισμός	-ὸν Γ126, Δ202, 203
ὄχλαγωγία	Δ152 ² , -α Δ171, -ες Γ148
παιδεία	-α Γ95, Δ201 ²
παραιτούμαι	νὰ παραιτηθῶ B22, -ῆς B22

παράταξις	-ιν Β7, Γ92, Δ164, 204 ² , -η Γ57, 89
πάρεδρος	-’ -ον Δ200
πειθαρχία	Δ202, -αν Ε209
πεισματώδης	Α127, 128, 150, 260
περιηγητής	-αι Β20, -άς Β20
περιοδεία	-α Γ86
περιορισμένος	-ον Β21
περιττός	-ὸ Δ169
περιφέρεια	-α Α269
περίφημος	Α155, 161, Β52, Γ103, -ον Α161, -ον Α275, -ων Β54
πλαστογράφος	Γ98, -α Γ63
πληρεξούσιον	Β15, -ον Α292, Β15
πληρεξούσιος	Β35, -ον Α153, Β15 ² , 16, 17
πλουσιοπάροχος	-ους Γ93
πολιτικῶς	Β47
πολιτοφυλακή	-ή Γ58
πολυτέλεια	Δ201-202, -ες Γ93, 114, Δ169 ²
ποταπὸς	Α156, -οῦ Α195
προκείμενον	-ον Α163
προκήρυξις	-ιν Γ98, -η Γ98, Ε213, 214
πρόξενος	-’ -ους Δ196
προσκολλημένος	Δ174
προτέρημα	-α Δ157, -α Γ123
πρωταγωνιστής	-άς Γ70
πρωτόκολλον	-ον Γ88, -α Γ62
πῦρ	- Γ96, Δ176
σεμνότης	-η Γ95
στρατοδικεῖον	-ον Γ137
συγκατανεύω	συγκατάνευε Β11, Ε210
συκοφαντία	-ες Γ71, Δ160
συνεισφέρω	συνεισφέραμεν Α106, Γ58
συνεισφορά	Γ117, Δ193, -α Γ120, -ές Β51
συνένοχος	-οι Δ204
συνήγορος	-ον Ε216
συνομιλῶ	συνομιλήσαμεν Γ114
συντρῶγω	συντρῶμεν Γ90
συνωμοσία	-αν Δ192
σύστημα	-α Δ196
συστηματικῶς	Α237
σφοδρὸς	-ές Γ66

τέλειος	-ους Δ197
τελεσφορῶ	τελεσφοροῦσαν Α171, νὰ μὴν τελεσφορήσῃ Β13
τεχνικός	-ή Δ171
τρόπαιον	Γ146, -ον Γ146
τόπτω	-ει Α108, 191
ὑπαγορεύω	ὑπαγόρευε Α173
ὑποκινῶ	-οῦν Γ148, ὑποκινούσαν Γ69, ὑποκίνησαν Γ148
ὑπολήπτομαι	-ονται Δ192, ὑπολήπτετον Δ153
ὑπόνοια	-ες Γ142
φάλαγξ	Γ83
φαντασία	Δ202, -αν Α127
φιλαλήθης	Α306
φιλονικία	-αν Δ162
φιλονικῶ	φιλονικήσαμεν Α174
φιλόσοφος	-ον Β54
φρόνημα	-α Ε215
φρόνησις	-ιν Β25, Γ110, Δ206
φροντιστής	-ᾶς Γ64
ώραῖος	-α Γ63

Παραθέτουμε, τέλος, περιπτώσεις λογίων λέξεων που προσαρμόστηκαν στις φωνητικές νόρμες τῆς δημοτικῆς :

ἀκατάπαντα	Α239
ἀντιπολίτεψις	-ιν Δ190
ἀστενής	Δ178
ἀσυνείθηντος	-οι Γ113, Δ200
αὐτόφτης	Γ95
αὐτόχτων	-ας Δ154
ἀχαραχτήριστος	Γ148
ἀχλιότης	-η Γ124
διευθυντής	-ᾶς Γ115
᾿διοτέλεια	Γ90, Δ190, -α(ν) Α103, 106, Γ60, Δ167. ᾿λλὰ καὶ : ἰδιοτέλειαν Α147
᾿διοτελῆς	-εῖς Α212, 285
ἐγγραφον	Β37, -ο(ν) Β49, Γ142, -α Γ63 ² , 113 ² , -α Β37. ᾿λλὰ καὶ : ἐγγραφον Α264, -α Α130
ἐγγράφως	Α190 ² , 290, 291, 298, 324, Β19, 22, 37, Γ62, 71, 96
ἐπεβαίνω	-ουν Γ82
ἐπέβασις	-ιν Δ168, 176, 202, -η Δ171

ἐπικίντνος	Δ182
ἕτερόχτων	-ας Δ154
εὐαίστητος	Γ122
ἐφύλιος	Δ173, -ου A229, 254, -ον A229 ² , 238 ² , 313, 326, Γ69, 95, Δ173, -ους A213, 219, 232, 252, 312, 326, B55 ² , ἐμφύλιος B23. Ἄλλὰ καί : ἐμφύλιος A198, -ον A208, -ους A106
κιντωνώδης	A275, 303, -ες A274
μεταρροθήμεψη	B22
ναμαχία	Γ109
νομοσκέδιον	Δ208, -ον Δ208, E216
πανψηφεί	Γ129, 145, Δ155
᾽περισκύω	-ον Γ64, νὰ ᾽περισκύσω Γ129, -ση Γ68
σύβολο	Γ110
συνβούλιον	-᾽-ον Γ85, 86, 117, 146, 160
συνείθησις	-ω Δ180, 196. Ἄλλὰ καί : συνείδησιω A147, B11, 42, -η Γ62, 84
συνταματικῶς	Γ141, Δ186
συντρομητής	-αὶ Γ97, 98, 104, Δ190
ὑποκοντρία	-α Γ127

Λ ό γ ι ε ς φ ρ ά σ ε ι ς

ἀδίκως καὶ παραλόγως	A226
ὡς βέβαιον	A279
καὶ τὰ ἐξῆς	A231, 269, Γ59, 120
ἐπίτηδες	A142, 185, 209, 240, B35, Γ69, 117, 125
κατεξοχή	A116, 131, 153, καταξοχή A191, 285, B43, Γ78, Δ154, 173, 207 καὶ ἄλλες δεκατέσσερις φορές.
κάθε ὀλίγον	A129, 152, 232, 276, Γ94, 118, Δ180, ἀπὸ λίγο κατ' ὀλίγον Γ82
ὄλως διόλου	A116, 161, 248, B18, 42, Γ63, 110, 138, Δ173, 185, 188 καὶ ἄλλες ὀχτὼ φορές.
τέλος πάντων	A162, 234, 269 ² , Γ70, 78, 114, Δ168, E215
κακῶς κακοῦ	A133, 271, 302, B50
ὡς πλησίον	A141
εἶναι τὸ πᾶν	A107, ἦταν τὸ πᾶν Δ185
σοῦ εἶναι γνωστὸν	Γ61
ἄλλοι ὑπὲρ κι ἄλλοι κατὰ	A211, Δ158, εἶτε ὑπὲρ εἶτε κατὰ A103, μήτε ὑπὲρ μήτε κατὰ Δ191, οὔτε ὑπὲρ οὔτε κατὰ A106, 144, E218

- κρίνω εὐλογον Δ156, ἔκρινα εὐλογον A111, Γ122, Δ156, 194, ἐκρίναμεν εὐλογον Γ134, ἐκρίθη εὐλογον A208, 226, 233, 324, Γ134, Δ175
- εὐρέθη εὐλογον A116, βρέθη εὐλογον A141, 217
- διὰ τὴν εὐταξίαν A210, 270, 274, E213
- ἢ μεγαλυτέρα εὐταξία A183, τὴν μεγαλύτην εὐταξία A227
- ἄχλια(ν) κατάστασι(ν) A151, 155, 229, 292, Γ117, 122, Δ180, 207 καὶ ἄλλες ἐφτὰ φορές.
- ἐ(μ)φύλιος πόλεμος A198, 229, Δ173, ἐφύλιον πόλεμον A229, 254, ἐ(μ)φύλιον πόλεμον A208, 229², 238², 313², 326, Γ69, 95, Δ173, ἐ(μ)φύλιους πολέμους A106, 213, 232, 252, 312, 326, B55², Γ144
- δι' αὐτὸ τὸ μέγα ἔγκλημα A207
- σὲ μίαν δεινὴν περίστασιν B25
- τὸν ἀγαθὸν καὶ γενναῖον A106, τὸν γενναῖον καὶ καλὸν A126
- γενναίως καὶ πατριωτικῶς A124
- Σὲ τοῦτη τὴν τρυφερή μου ἡλικίαν ἔφυγα ἀπὸ τῆς μητρός μου καὶ πατρός μου
- τις ἀγκάλες Γ58
- Ἡ πατρίς τῆς γεννήσεώς μου A109
- Χάριον τῆς πατρίδος Δ157. Ἄλλὰ καὶ : χάριον εἰς τὰ ποδάρια A321, χάριον εἰς τὸν βασιλέα Γ121, χάρις εἰς τὴν γνώση Γ135
- ἢ πατρίς χάριτες χρωστάγει A145, χάριτες τοῦ χρωστάγει ἢ πατρίς A125, χάριτες πρέπει νὰ τις χρωστάγει ἢ πατρίς εἰς τοὺς ἀξιότιμους καὶ ἀγαθοὺς καὶ γενναίους συναγωνιστὰς μου A106
- τὸ ἀγαθὸ τέκνο τῆς πατρίδος, ὅπου μιλεῖ φρονίμως καὶ πατριωτικῶς εἰς τὸ δίκιον Δ208
- σὲ ὀρκίζω εἰς τ' ὄνομα τῆς πατρίδος σου
- καὶ τοῦ Βασιλέως Γ60
- διὰ τὸ καλὸ καὶ στερέωσιν τῆς πατρίδος A148
- ὅτι ἢ πατρίς ζημιώθη, διατιμήθη A107
- Καὶ ποῖον ἔθνος χωρὶς διοίκησιν καὶ νόμους εὐδοκίμησε καὶ δὲν ἐχάθη; A219

- Ποῖον βάρβαρον ἔθνος ἔκαμε ὅσα κάνει τὸ
 Γαλλικὸ ἔθνος B50
 τὰ ἔθνικὰ φρονήματα E215
 τὸ ἀθῶον ἔθνος E212
 Κι' ἐνώθη ὅλο τὸ Κράτος γενικῶς μὲ τὴν
 θέλησιν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν φῶτισίν του· κι'
 ἐγκολπώθη γενικῶς ἡ πατρις αὐτὸ τὸ θεῖον
 ἔργον τὴν Τρίτη Σεπτεβρίου. Γ 127
 κάθε τίμιον ἄνθρωπον, κάθε ἠθικὴ, τὸ Τα-
 μεῖον, τὸ ἱερὸν Κράτος σου. Δ182
 Εὐγνωμονοῦμεν οἱ Ἕλληνες γενικῶς τοὺς
 φιλανθρωποὺς ὑπηκόοιους σας, ἔχομεν χά-
 ριτες εἰς αὐτοὺς τοὺς εὐεργέτες μας Γ114
 Εἰς ὑγείαν ἐσᾶς τῶν ἀγαθῶν Ἑλλήνων Γ90, τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων
 B51². Ἀλλὰ καὶ : τῶν παλιῶν Ἑλ-
 λήνων Δ186, τῶν νέων Ἑλλήνων
 A231
 Ἐξοχοὶ Ἀντιβασιλεῖς! Γ62
 εἶμαι εἰς τὴν βασιλικὴ εὐνοίαν καὶ τῆς
 Ὑψηλῆς Ἀντιβασιλείας Γ59
 Πρὸς τὸν σεβαστὸν Ἀργεῖον Πάγον A152
 μέλος τῆς Κυβερνήσεως A147, ὡς μέλος Κυβερνητικὸν B45,
 μέλη τῆς Κυβερνήσεως B46, 50,
 E213, τὰ μέλη τῆς... Ἀντιβασιλείας
 Γ58², 62, 64, 65, 131, τὰ μέλη
 τῆς ἐπιτροπῆς Γ116
 Ἐχομεν χρέος Γ58
 Δὲν τὸ θεώρησα ὡς ἀναγκαῖον χρέος μου Γ74
 κάμετε ὅ,τι σᾶς ὑπαγορεύει ἡ συνείδησή σας A312
 (Πῶς) μὲ (τὸν) ἕναν τρόπον (σὲ) τύπτει
 ἡ συνείδησή (σου) Γ143², τὸν ἔτυπτε ἡ συνείδησή
 του A283, μ' ἔτυπτε ἡ συνείδησή
 μου Γ139
 ὡς δευτέρα διαταγὴ τῶν ἀνωτέρων A136
 Καὶ τοιούτως ἀκολουθήσαμεν Γ83
 Βλ. ἀκόμα καὶ φράσεις ἀπὸ τὸ κήρυγμα καὶ γενικὰ ἀπὸ τῆ χριστιανικῆ
 θρησκευτικῆ παραδόση :
 ὀρθοδόξως κι' ἀνατολικῶς Δ186
 Ἡ ἀγαθότη τοῦ Θεοῦ εἶναι ἄβυσσος τῆς
 θαλάσσης, τοὺς μωροὺς κάνει σοφοὺς, τοὺς

σοφούς μωρούς, τούς ἀντρείους δειλούς, τούς δειλοὺς ἀντρείους, διὰ τὰ δοξάζεται ὁ πλά- στης τοῦ παντός.	Γ140
Ἦ Θεὸς εἶναι μέγας	A251
ὑπάρχει ἢ δικαιοσύνη τοῦ μεγάλου Θεοῦ, τοῦ ἀληθινοῦ Βασιλέα	B52
τὸν δίκαιον βασιλέα τοῦ παντός	B52, τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ παντός A279
εἰς τὰ προσωρινὰ καὶ μᾶταια	B53
Αἰωνία τους ἢ μνήμη !	A324

ΜΕΡΟΣ Β' ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ

α) Μορφολογικά

1. Ἄρθρο.

Τὸ θηλυκὸ ἄρθρο ἀπαντᾷ στοὺς λόγιους τύπους αἰ καὶ τὰς τῆς ὀνομαστι-
κῆς καὶ αἰτιατικῆς πληθυντικοῦ ἀντίστοιχα, ἀντὶ τῶν κοινῶν τύπων οἱ καὶ
τίς, στὶς ἀκόλουθες δύο περιπτώσεις :

αἰ	(ἐκλογές)	Δ171
τὰς	(προσόδους)	A202

2. Οὐσιαστικὸ

Ἄρσενικά

ἀ' κλίση

1. Ἄρσενικά σὲ -ας -α, ἰσοσύλλαβα.

Συναντοῦμε τὴν : Αἰτιατικὴ ἐνικὸ ὤ σὲ -ν κατὰ τὰ ἀρχαϊκόκλι-
τα τῆς ἀ' κλίσης, ἀντὶ τῆς κανονικῆς¹ κατὰληξης σὲ -α, στὰ κύρια ὀνόματα :

Γκούραν	A224
Ἡσαῖαν	Γ97. Ἄλλὰ καί : Ἡσαῖα Γ97, 109
Παπαφλέσιαν	A216. Ἄλλὰ καί : Παπὰ Φλέσια A216

2. Ἄρσενικά σὲ -ης -η, ἰσοσύλλαβα.

Σὲ δύο περιπτώσεις ἡ αἰτιατικὴ ἐνικὸ ὤ λήγει σὲ -ν, ὅπως
τὰ ἀρχαϊκόκλιτα τῆς ἀ' κλίσης, ἀντὶ τῆς κανονικῆς κατὰληξης σὲ -η :

1. Δηλαδή σύμφωνα με τὴ σημερινὴ γλωσσικὴ κατάσταση ὅπως ἀναλύεται στὴ :
Νεοελληνικὴ Γραμματικὴ. Ἀναπροσαρμογὴ τῆς μικρῆς Νεοελληνικῆς Γραμματικῆς τοῦ
Μανόλη Τριανταφυλλίδη, ΟΕΣΒ, Ἀθήνα 1976.

κλέφτην A114

χαϊτήν A120

3. Ἀρχαϊκόλιτα ἀρσενικά σὲ -ης -ου, ποὺ λήγουν σὲ -ης -η, παρουσιάζουν τοὺς ἐξῆς ἀρχαϊσμούς :

Ἐνικὸς ἀριθμός. α) Γενική : Διατηροῦν τὴν ἀρχαία κατάληξη τῆς γενικῆς σὲ -ου ἀντὶ σὲ -η οἱ τύποι :

ἀγωνιστοῦ Γ69

ᾠασπιστοῦ Γ63, 107

συναγωνιστοῦ A161

β) Αἰτιατική : Κατάληξη αἰτιατικῆς -ν ἀντὶ -η :

ἀγωνιστήν A295

Πληθυντικὸς ἀριθμός. α) Ὀνομαστική : Ἐνῶ ἡ ἀρχική κατάληξη -αι ἔχει γίνῃ -ες, παραμένουν οἱ ὀνομαστικές :

ἀγωνισταὶ A106, 107, 152, 162², 304, 314, B17, 23, 34, 40, 54, Γ57, 60⁴, 61, 63, 64, 66, 72, Δ169, 197, 201, E215 καὶ ἄλλες δεκαεννιά φορές.

ἀκροαταὶ Δ160

βουλευταὶ A206, B9, Δ174³, 175, 179, 207, E215, 216 καὶ ἄλλες τέσσερις φορές.

γεροσυσταὶ Δ158, 175, 208

δανεισταὶ B33, Γ126, Δ202

διοικηταὶ B16, 22

εὐεργέται B11. Ἄλλὰ καὶ : εὐεργέτες Γ58

κοιταὶ Γ93², E216

κυβερνήται A169, 170, 231, 263, B43, Γ67, 125, 147 καὶ ἄλλες τρεῖς φορές. Ἄλλὰ καὶ : κυβερνήτες A269, Γ123

λευτερωταὶ A146

λησταὶ A202, B48, 50², 54, Γ64, 71, 83, 129, E213, 214² καὶ ἄλλες δύο φορές.

μαθηταὶ B51, Γ102, Δ169

νικηταὶ A203

ᾠασπισταὶ Γ81², 107

ᾠερασπισταὶ B53, Γ114

περιγηγηταὶ B20

συναγωνισταὶ A190, Γ78

συντρομηταὶ Γ97, 98, Δ190 καὶ ἄλλες δύο φορές.

β) Αἰτιατική : Ἡ πτώση αὐτῆ ποὺ κανονικὰ λήγει σὲ -ες, διατηρεῖ τὴν ἀρχαία κατάληξη -ας στὶς παρακάτω περιπτώσεις :

ἀγωνιστὰς A153, 162, B30, 54², Γ61³, 62², 64, 65, 66,

	Δ197, E211, 214, 215 και άλλες δεκαοχτώ φορές. 'Αλλά και : αγωνιστές Γ123
ἀνακριτὰς	Δ188
βουλευτὰς	A151, B9, 16, Δ190, 206, E215. 'Αλλά και : βουλευτὲς Δ189
διευτντὰς	Γ115
διοικητὰς	B14, 35, Δ167
κριτὰς	A156, Γ73
ληστὰς	B20 ² , Γ85 και άλλες τρεῖς φορές. 'Αλλά και : ληστὲς Γ82
μαθητὰς	A102
'πασπιστὰς	Δ177
περιηγητὰς	B20
Πέρσας	B41
πολιορκτητὰς	A133
πρωταγωνιστὰς	Γ70
συναγωνιστὰς	A106 ² , 230, E213
Φιλέλληνας	Γ109, 124. 'Αλλά και : Φιλέλληνες ¹ Γ98
φροντιστὰς	Γ64

β' κ λ ί σ η (ἀρχαία)

Τὰ δευτερόκλιτα ἀρσενικά σὲ -ος -ου, ποὺ ἔχουν γίνει πρωτόκλιτα, παρουσιάζουν τὶς ἐξῆς ἀρχαϊστικὲς ἀποκλίσεις ἀπὸ τὶς κανονικὲς καταλήξεις :

'Ενικὸς ἀριθμὸς. α) Γενική: 'Η γενική ἐνικοῦ τονίζεται στὴν παραλήγουσα, πράγμα ποὺ ἀντιβαίνει τὸ νόμο τῆς τονικῆς ἐξίσωσης² :

'Αγούστου	Γ73, Δ175
'Αλεξάντρου	Γ95
ἀποστόλου	Γ69
διαβόλου	Δ198
διαδόχου	Δ161

1. Βλ. τὴ φράση : «κι' άλλους ἀγωνιστὰς Φιλέλληνες» (Γ98).

2. «... ἡ τάση δηλαδή, ὁ τόνος τῆς ἐνικῆς αἰτιατικῆς (ἢ ὀνομαστικῆς) νὰ φυλάγεται και στὶς άλλες πτώσεις ἀρσενικῶν και θηλυκῶν, τουλάχιστο τοῦ ἐνικοῦ (κανόνας τοῦ βασικοῦ τόνου, 85)». Μανόλη Τριανταφυλλίδη, Νεοελληνικὴ ἸΓραμματικὴ (τῆς δημοτικῆς), ΟΕΣΒ, 'Εν 'Αθήναις 1941, σ. 228, § 521, θ.

Διατυπώνουμε τὴν παραπάνω παρατήρηση μὲ ἐπιφύλαξη, ἀφοῦ ὁ τονισμὸς τοῦ κειμένου εἶναι ἀποκλειστικὸ ἔργο τοῦ Γιάννη Βλαχογιάννη. Βλ. Στρατηγοῦ Μακρυγιάννη 'Απομνημονεύματα, ὅ. π., Εἰσαγωγή, σ. 92 - 93.

Ἐπάχτου	B15
κονσόλου	A118
κυρίου	Δ157
Μαγίου	Γ68
μοιράρχου	Γ72
νανάρχου	A248
Νοεβρίου	A222
παρέδρου	Δ200
πολέμου	A158, 237, 252, 254, B52, Δ152, 196
προέδρου	B16 καὶ ἄλλες δύο φορές.
Σεπτεβρίου	A128, Γ74, 135, Δ155 καὶ ἄλλες δύο φορές.
ὑποστρατήγου	Δ204
Φλεβαρίου	Γ89
φρουράρχου	A238, Δ157
χιλιάρχου	Γ62

β) Αἰτιατικῆ: Ἡ πτώση αὐτῆ κρατᾶ τὴν κατάληξη τῶν ἀρχαίων δευτεροκλίτων σὲ -ν ἀντὶ τῆς κανονικῆς σὲ -ο :

ἄγιον	A111
Ἄγουστον	Γ133
Ἀγρονόμον	Δ180
ἀδελφὸν	A256, B33, Γ84, Δ167 καὶ ἄλλες ἕξι φορές.
Ἀθηναῖον	A318
αἷτιον	A209, Γ95
ἀκροβολισμὸν	A237, 263
Ἀνατόλιον	Γ112
ἄνθρωπον	A115, 140, B10, 35, Γ82, 90, 106, Δ173, E215 καὶ ἄλλες τριάντα πέντε φορές. Ἄλλὰ καί : ἄν- θρωπο Δ190
ἀνθυπολοχαγὸν	Γ129
ἀντιπρόσωπον	A142
ἀντιστράτηγον	A206, Δ195
ἀξιωματικὸν	A234, B48, Γ65 καὶ ἄλλες δύο φορές.
ἀπόστολον	Γ68
Ἀπρίλιον	A159
ἀριθμὸν	E215
ἀρχηγὸν	A106, 126, 154, B9, 11, 38, Γ66, 67, 85, Δ152, 159, E214 καὶ ἄλλες τριάντα δύο φορές.
ἀρχιστράτηγον	A114, 185, 233, B37 καὶ ἄλλες ἕξι φορές.
ἀφανισμὸν	A157, 308, 314
βαθμὸν	B13. Ἄλλὰ καί : βαθμὸ Γ62

<i>Βιάρον</i>	B22
<i>Βογινέσκον</i>	Γ72
<i>βοηθόν</i>	Γ113, Δ174, 181
<i>Γενάριον</i>	Δ208
<i>Γενναῖον</i>	A197, 200 ² , 201 ²
<i>γιατρὸν</i>	A244, 266
<i>Γιούνιον</i>	A263
<i>(γ)κρεμνόν</i>	A103 ² , 165, Δ202
<i>γραμματικόν</i>	A153, 154, B20 και άλλες τρεῖς φορές.
<i>γοῦπον</i>	A181
<i>Γῶγον</i>	A130 ²
<i>δάσκαλον</i>	A268, B40
<i>Δεκέμβριον</i>	Γ102
<i>δήμαρχον</i>	Γ78, 87, Δ206 και άλλες δύο φορές. ἼΑλλά και : <i>δήμαρχο</i> Γ91
<i>διάδοχον</i>	B10
<i>Διάκον</i>	A161
<i>διορισμὸν</i>	E214
<i>δόλον</i>	A154, B18 και άλλες τρεῖς φορές. ἼΑλλά και : <i>δόλο</i> B52
<i>δρόμον</i>	A125, 171, B13, Γ58, 64, Δ161 και άλλες ὄχτώ φορές. ἼΑλλά και : <i>δρόμο</i> Δ157, 158
<i>Ἔγριπον</i>	A159
<i>ἔμπορον</i>	A117
<i>ἐνθουσιασμὸν</i>	A277, B51
<i>ἔπαινον</i>	A305
<i>Ἐπαχτον</i>	A124, Γ99
<i>Ζαχαρόπουλον</i>	E209
<i>ζῆλον</i>	A186
<i>ζυγόν</i>	A310
<i>Ζωγράφον</i>	Γ107
<i>ἠρωγισμὸν</i>	Γ95
<i>θάνατον</i>	A128, 167, Γ61
<i>θεῖον</i>	A306
<i>Θεὸν</i>	A108, 157, B18, 26, Γ75, 102, Δ169, 174 και άλλες ἔντεκα φορές.
<i>θόρυβον</i>	A211, Δ171
<i>θρηῆνον</i>	A242
<i>Ἴσθμὸν</i>	A300, B12
<i>Καθάριον</i>	A164

<i>καιρὸν</i>	A105, 111 ² , B11, 13, Γ64 ² , 66, 69, Δ169, 174 καὶ ἄλλες σαράντα τέσσερις φορές. ἼΑλλὰ καὶ : <i>καιρὸ</i> Γ73, Δ175, 188
<i>καλόγερον</i>	Γ110
<i>καπνὸν</i>	A119
<i>Καρατάσιον</i>	A222 ² , 223, Γ104, 106, 110
<i>Κάρπον</i>	A194
<i>καρπὸν</i>	Γ95, 110 ³ , Δ197
<i>κατακλυσμὸν</i>	Γ122
<i>Κατακουζηνὸν</i>	Γ86
<i>κατάλογον</i>	A183, B26, Γ58, Δ204 καὶ ἄλλες τέσσερις φορές.
<i>κατήφορον</i>	A306
<i>κίντυνον</i>	A155, Γ127, 140
<i>κόπον</i>	Γ99
<i>κόσμον</i>	A111, 122, 167, 313
<i>κύριον</i>	A252
<i>κῶλον</i>	A177, 228
<i>λαὸν</i>	B18, Γ128 ² καὶ ἄλλες πέντε φορές.
<i>λαχνὸν</i>	A266
<i>λογαριασμὸν</i>	A112
<i>λόγον</i>	A132, 169, B26, Γ61, 81, Δ156 ² , 160, 161 καὶ ἄλλες δεκαεπτὰ φορές. ἼΑλλὰ καὶ : <i>λόγο</i> Γ145, Δ163
<i>λοχαγὸν</i>	A261, B26, Γ82. ἼΑλλὰ καὶ : <i>λοχαγὸ</i> Δ189
<i>Μάρτιον</i>	Γ96, 104, Δ183, 205
<i>Μαῦρον</i>	B16
<i>Μεγαλόσταυρον</i>	Δ165, 180, 192
<i>μιστὸν</i>	A178, 184, B12 ² , 23, Γ62, 69, Δ196, 204 καὶ ἄλλες εἴκοσι φορές.
<i>μοίραρχον</i>	Γ72, 106, Δ176, 178. ἼΑλλὰ καὶ : <i>μοίραρχο</i> Δ176
<i>μπλόκον</i>	Δ195
<i>μυλάκον</i>	A261
<i>ναὸν</i>	A275, 276, Δ169
<i>Νάυαρχον</i>	A318, 324, Γ116
<i>ναῦλον</i>	A246, Γ123
<i>Νοέβριον</i>	Γ74
<i>νόμον</i>	Δ157 ² , E217
<i>ντουφεκισμὸν</i>	A220, 236, 259, Γ135 ²
<i>Νυδραῖον</i>	A210, 233, Γ116
<i>Ὀβραῖον</i>	Δ205

<i>ὀδηγὸν</i>	A219
<i>Οἰκονόμον</i>	Γ112
<i>᾽Οκτώβριον</i>	A132, 185, 287, 290, Γ104
<i>ὄλεθρον</i>	A101
<i>ὄργανισμὸν</i>	Γ126, Δ202, 203
<i>ὄρκον</i>	A130, 165 ² , B27 ² , Γ62, 95, Δ153 καὶ ἄλλες ἑφτά φορές.
<i>πατριωτισμὸν</i>	A101, 107 ² , 153, B40, 44, Γ95, 98, 122, Δ154, 166, 167, E212 καὶ ἄλλες εἴκοσι τρεῖς φορές. ἼΑλλὰ καί : πατριωτισμὸ Γ63, 141
<i>πεζοδρόμον</i>	A276
<i>πληθυσμὸν</i>	Γ141
<i>πληρεξούσιον</i>	A153, B15, Δ160 καὶ ἄλλες τέσσερις φορές, αὐτοπληρεξούσιον B15
<i>πόλεμον</i>	A129 ² , 132, B18, Γ69, 95, 96 καὶ ἄλλες τριάντα μία φορές.
<i>πονοκέφαλον</i>	Γ99
<i>Πράσινον</i>	B48 ²
<i>πρόβοδον</i>	A234
<i>πρόεδρον</i>	A179, Γ62 καὶ ἄλλες τέσσερις φορές.
<i>προεστὸν</i>	Γ95
<i>Πρωτοσύγκελον</i>	A232
<i>πρωτοῦπουργὸν</i>	Γ141, Δ166, 182, 198 ²
<i>ῥεθισμὸν</i>	Δ199, E214
<i>Ῥόδιον</i>	B22
<i>σακελλάριον</i>	A113, 117
<i>σεκρετάριον</i>	Γ112
<i>Σεπτέ(μ)βριον</i>	A127, Γ105
<i>σκοπὸν</i>	A140, 163, Γ60, 113, Δ187, 189 καὶ ἄλλες ἑξὶ φορές.
<i>σκοτωμὸν</i>	A114, 128, 135, B21 καὶ ἄλλες ἑννιά φορές. ἼΑλλὰ καί : σκοτωμὸ Γ144
<i>Σουλτάνον</i>	A114
<i>Σοφιανόπουλον</i>	A229
<i>σπόρον</i>	Γ108. ἼΑλλὰ καί : σπόρο Γ108
<i>Στανρὸν</i>	A127, Γ82, 101
<i>στόλον</i>	A211, 266
<i>στρατηγὸν</i>	A267
<i>συνήγορον</i>	E216
<i>Σωτηρόπουλον</i>	A304 καὶ ἄλλες τρεῖς φορές.

<i>τάφον</i>	Δ206. Ἐλλὰ καί : <i>τάφο</i> Δ206 ²
<i>τοιχον</i>	A248, 254
<i>τόκον</i>	A112
<i>τόπον</i>	A120, 160, B27, Γ132, Δ200 καὶ ἄλλες ἑφτά φορές. Ἐλλὰ καί : <i>τόπο</i> Γ144
<i>Τοῦρκον</i>	A120, Δ189, E214 καὶ ἄλλες τρεῖς φορές.
<i>τρόπον</i>	A116, 129 ² , B21, Γ62, 115, 119, Δ206, E217 καὶ ἄλλες εἴκοσι δύο φορές.
<i>τυραγνισμὸν</i>	A202
<i>τύραγνον</i>	A143, 176, B31
<i>ὑπήκογον</i>	Γ60, Δ182
<i>ὑποστράτηγον</i>	Δ165
<i>ὑπουργόν</i>	A252, Γ71, Δ196, 199, E213, 216 καὶ ἄλλες ὄχτῶ φορές.
<i>φίλον</i>	A105, Γ94, 127, Δ178 ² καὶ ἄλλες τέσσερις φορές. Ἐλλὰ καί : <i>φίλο</i> Γ127
<i>φιλόσοφον</i>	B54
<i>Φλεβάριον</i>	A233
<i>φόβον</i>	A257, Γ115, 130, Δ168, E216
<i>φόρον</i>	E216
<i>φρούραρχον</i>	B44, 47, Γ80, 81, 87, Δ155 ²
<i>χαλασμὸν</i>	A127, 160, 237, 260 ² , 303, 306 ² , 311
<i>χαλινὸν</i>	Γ130
<i>χαμὸν</i>	A169, Γ96, 137
<i>Χατζηχρηῆστον</i>	A241, 243
<i>χιλίαρχον</i>	A152, 167
<i>χορὸν</i>	A236
<i>Χριστόδουλον</i>	A214
<i>χρόνον</i>	A111 ² , 112
<i>Χρυσόστομον</i>	Γ101
<i>χτύπον</i>	A288, Δ159

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς. Αἰτιατικῆ: Καὶ στὴν πτώσῃ αὐτῇ κατεβαίνει ὁ τόνος ἔτσι πὺ τὰ παρακάτω ὀνόματα νὰ συμπίπτουν τονικὰ μὲ τὰ ἀρχαϊόκλιτα :

<i>ἀντιπροσώπους</i>	Δ160
<i>ἀπογόνους</i>	B53, 54, Δ186
<i>ἐμπόρους</i>	A112
<i>κατοίκους</i>	A232, 270, 271, B44, Γ73, 95, Δ166, 171, E213
<i>Νανάρχους</i>	A292 ²
<i>πληρεξουσίους</i>	Δ151

πολέμους	A213, 216, 219, Γ101
προκρίτους	A211, 267, Γ95, E212
προξένους	Δ196
ύπηκόους	Γ64, 71

γ' κλίση (ἀρχαία)

1. Στὰ τριτόκλιτα ἀνισοσύλλαβα ἀρσενικά σὲ -εύς -έως πὸς κανονικά ἔχουν γίνεи πρωτόκλιτα¹, παρατηροῦνται οἱ ἐξῆς ἀρχαϊσμοί :

Ἐνικὸς ἀριθμὸς. Γενική : Ἐνὼ ἡ κατάληξη -έως ἔχει γίνεи -α κατὰ τὰ πρωτόκλιτα, παραμένουν οἱ γενικές :

Ἀντιβασιλέως Γ60

βασιλέως B46, Γ58, 60, 61, 81, 89, 93, Δ162, 170², E214²
καὶ ἄλλες εἴκοσι ἐννιά φορές. Ἄλλὰ καί : βασιλέα Γ70, 81, 92, Δ158, 161 καὶ ἄλλες ἐντεκα φορές.

Δυσσέως A230, 274, Γ95². Ἄλλὰ καί : Δυσσέα A166, 169, 193 καὶ ἄλλες τέσσερις φορές.

Πειραιῶς A298, 326

Ἰσαγγελέως Δ153

Φαληρέως A298, 301, 313, 324

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς : Ἡ ὀνομαστικὴ καὶ αἰτιατικὴ πληθυντικοῦ τῶν ἀρσενικῶν ἔχει τὴν κατάληξη -ες². Ἄλλὰ σὲ δύο περιπτώσεις διατηρεῖται ὁ τύπος τῶν ἀρχαίων τριτοκλίτων :

α) Ὀνομαστικὴ

Ἀντιβασιλεῖς Γ61, 62, 68,

Βασιλεῖς B52², 53, Γ70, 144, Δ168

β) Αἰτιατικὴ

Ἀντιβασιλεῖς Γ69, 122

Βασιλεῖς Γ125, 185

2. Σχηματίζουν τὴν αἰτιατικὴν πληθυντικοῦ σὲ -ας, κατὰ τὰ ἀρχαῖα οὐρανικόληκτα καταληκτικά σὲ -ξ, ἀντὶ τῆς κανονικῆς κατάληξης σὲ -ες, τὰ ὀνόματα :

ἔθνοφύλακας Δ200

κόλακας³ A191, Δ152. Ἄλλὰ καί : κόλακες Γ94, 113, 124, Δ169

3. Ὀδοντικόληκτα ἀκατάληκτα σὲ -ων -οντος :

1. Μανόλη Τριανταφυλλίδη, δ. π., σ. 226, § 521, γ.

2. Μανόλη Τριανταφυλλίδη, δ. π., σ. 227, § 521, γ.

3. Δὲς τὸ οὐσιαστικὸν ἐν τῇ φράσει : «τοὺς κόλακας καὶ κλέφτες» (A191).

Τὰ ὀνόματα αὐτὰ ἔχουν ἐξελιχθεῖ στὴ γλώσσα μας σὲ ἰσοσύλλαβα σὲ -ας -α. Ὡστόσο, ἐδῶ διατηροῦνται οἱ ἀρχαῖοι τύποι :

α) Τῆς ὀνομαστικῆς ἐνικοῦ :

γέρον Δ156. Ἄλλὰ καί: *γέροντας* Δ160

β) Τῆς αἰτιατικῆς πληθυντικοῦ :

δημογέροντας A180. Ἄλλὰ καί: *δημογέροντες* A180

4. Τὰ τριτόκλιτα ἐνρινόληκτα ἀρσενικά σὲ -ῶν -ῶνος πού κανονικά ἔχουν γίνει πρωτόκλιτα, διατηροῦν :

α) Τῆ γενικῆ ἐνικοῦ σὲ -ῶνος ἀντὶ τῆς γενικῆς σὲ -α :

ἀγῶνος A162, 239, Γ80, 82, 125, Δ152

χειμῶνος Γ63

β) Τὴν αἰτιατικῆς πληθυντικοῦ σὲ -ας ἀντὶ -ες :

κηδεμόνας Γ138

5. Ἔχουμε, τέλος, σὲ δυὸ περιπτώσεις γενικῆ καὶ αἰτιατικῆς ἐνικοῦ ὅμοια μὲ τὴν ὀνομαστικῆς: τοῦ Γκόρδον¹ A298, τοῦ Λαρίων Γ113, τὸν Γκόρδον A298, τὸν Λαρίων Γ106, 112, 113, κατὰ τὰ: ὁ Γκόρδον A298³, 306, B21, ὁ Λαρίων Γ106², 113.

Εἶναι φανερὸ ὅτι ὁ Μακρυγιάννης πού κράτησε τὸν ἐπίσημο τύπο τῶν ὀνομάτων στὴν ὀνομαστικῆς, ἀδυνατοῦσε νὰ τὰ κλίνει σύμφωνα μὲ τὰ σὲ -ων -ονος διπλόθεμα τῆς ἀρχαίας καὶ διατήρησε τὸν τύπο τῆς ὀνομαστικῆς καὶ στὶς ἄλλες πτώσεις.

Θηλυκά

1. Θηλυκά ἰσοσύλλαβα σὲ -α -ας :

Ἐνικὸς ἀριθμός. α) Γενικῆς: Ἐξαίρεση ἀπὸ τὶς κανονικὲς κατάληξεις ἀποτελεῖ ὁ τύπος *θαλάσσης*, σύμφωνα μὲ τὸ ἀρχαῖο κλιτικὸ σύστημα τῶν πρωτοκλιτῶν θηλυκῶν, ἀντὶ τοῦ κανονικοῦ τύπου *θάλασσας* :

θαλάσσης A315, B16², Γ140

β) Αἰτιατικῆς: Συναντοῦμε τὴν αἰτιατικῆς ἐνικοῦ σὲ -ν, κατάληξη τῶν ἀρχαίων πρωτοκλιτῶν, ἀντὶ τῆς δημοτικῆς κατάληξης σὲ -α, στὰ παρακάτω ὀνόματα :

*ἀδικίαν*² B24, Γ64, Δ193. Ἄλλὰ καί: *ἀδικία* Γ113

ἀδυναμίαν A105, 125

αἰτίαν A137, B49, Γ81

ἀκαταστασίαν A174, B10

ἀλαιμαργίαν B18

ἀλήθειαν A163, Δ196

ἀμέλειαν A127

1. Ἀκολουθῶ τὴν ὀρθογραφία τοῦ κειμένου.

2. Βλ. τὴ φράση: «ληστεία ἢ ἀδικίαν» (B24).

<i>ἀμνησίαν</i>	Δ197, 198
<i>ἀναφορὰν</i>	B45. Ἐλλὰ καί : ἀναφορὰ Γ63 ²
<i>ἀνοησίαν</i>	A101, 127, 180, 181 ² , 273. Ἐλλὰ καί: ἀνοησία Γ143, 173, 197
<i>ἀνταρσίαν</i>	A214
<i>ἀντενέργειαν</i>	A168
<i>ἀρμονίαν</i>	A129
<i>ἀρχηγίαν</i>	A270, 298, 304
<i>ἀσφάλειαν</i>	A188, Δ175
<i>ἀτυχίαν</i>	A324
<i>βοήθειαν</i>	Γ72. Ἐλλὰ καί : βοήθεια Δ160
<i>γερουσίαν</i>	B18, Δ208
<i>γραμματείαν</i>	Γ71, Δ203
<i>διορίαν</i>	A188
<i>ἴδιοχτησίαν</i>	Γ77, 101
<i>διχόνοιαν</i>	A150 ² , 151, 224, Γ101, Δ168, 207, E209. Ἐλλὰ καί : διχόνοια A224, B54, Γ64, 116, E209
<i>δόξαν</i>	Δ194
<i>δοξασίαν</i>	Γ102
<i>δοξολογίαν</i>	Γ107, 128, Δ185, 201
<i>δουλειάν</i>	Δ191
<i>δυσαρέσκειαν</i>	A313, Γ68
<i>δυστυχίαν</i>	A138, Γ83, 110, 131
<i>ἐκκλησίαν</i>	A139, B33, 34, Γ80, 103, Δ175, 177 ² , 184 ² . Ἐλλὰ καί : ἐκκλησία Δ176
<i>ἐνέργειαν</i>	A141, 155, 210, 225, 290, B30
<i>ἐντέλειαν</i>	Γ63
<i>ἐξορίαν</i>	B26, 32, Γ87
<i>ἐξουσίαν</i>	A151, 173, 178 ² , 303, B31, Γ136, Δ182. Ἐλλὰ καί : ἐξουσία Γ124
<i>ἐπαρχίαν</i>	A325, E213
<i>ἐπιθυμίαν</i>	B48, Γ123 ² , Δ156, 169. Ἐλλὰ καί : ἐπιθυμίᾱ Γ126
<i>ἐργασίαν</i>	A131
<i>Ἐταιρείαν</i>	A130, Γ102, 113, Δ171, 197, 202, 204. Ἐλλὰ καί : Ἐταιρεία Γ111
<i>ἐτοιμασίαν</i>	A117, 126 ² , 150, Δ171, 195, E210
<i>ἐγγένειαν</i>	A146, Δ168
<i>ἐγγενείαν</i>	B50, Γ125
<i>ἐδκαιρίαν</i>	A186

<i>εὐλογίαν</i>	Γ143, 144, Δ153, 168, 176
<i>εὐνοίαν</i>	A153, Γ59, 63. ἼΑλλὰ καὶ : <i>εὐνοία</i> Δ203
<i>εὐταξίαν</i>	A210, 211, 227, 270, 274, B44, 45, Δ175, E213. ἼΑλλὰ καὶ : <i>εὐταξία</i> Δ177
<i>ζημίαν</i>	A127, 186, 314, 317
<i>ἡλικίαν</i>	Γ58
<i>ἡμέραν</i>	Δ189. ἼΑλλὰ καὶ : <i>ἡμέρα</i> B36, Δ172
<i>ἡσυχίαν</i>	A181, 183, 189, 210, 226, B44, 46, 50, Γ77, 118, 142, Δ154, 164, 176, E211
<i>Θεσσαλίαν</i>	Γ114
<i>θρησκείαν</i>	A114, Γ100, 125, 161, 169, Δ185 ³ , 186 ² . ἼΑλλὰ καὶ : <i>θρησκεία</i> Γ114 ² , 125, Δ169, 186 ⁴ , 187
<i>(ἰ)διοτέλειαν</i>	A147, Γ60. ἼΑλλὰ καὶ : <i>διοτέλεια</i> A103, Δ167
<i>καβαλαρίαν</i>	A311
<i>κακίαν</i>	A127
<i>κασέλαν</i>	A260
<i>κατηγορίαν</i>	Δ185
<i>κοινωνίαν</i>	B31, Γ123, Δ186, 202, E217
<i>λευτερίαν</i>	A114, 177, 178, 199 καὶ ἄλλες πέντε φορές. ἼΑλλὰ καὶ : <i>λευτερία</i> Γ114
<i>λῆστείαν</i>	A192, 202. ἼΑλλὰ καὶ : <i>λῆστεία</i> B24
<i>Μακεδονίαν</i>	Γ114
<i>ὄδηγίαν</i>	A213, B22, Γ67 ² , 71, 96, 98, 106, 131
<i>οἰκογένειαν</i>	Γ128, 137
<i>οἰκονομίαν</i>	B10 ² , Γ99, Δ180, E214
<i>ὀμιλίαν</i>	A132, 142, 219, 292 ² , 312, B11, Δ162, 175, 188 καὶ ἄλλες ὀχτὼ φορές.
<i>ὁμολογίαν</i>	B17
<i>ὁμόνοιαν</i>	Γ58 ² , Δ176
<i>παραγγελίαν</i>	B41 ² , Γ92
<i>παραλυσίαν</i>	A157
<i>παρουσίαν</i>	Δ177, 191
<i>πειθαρχίαν</i>	E209
<i>ἴπηρεσίαν</i>	A111, B24, Γ88
<i>πολιορκίαν</i>	A172
<i>πολιτείαν</i>	A117, 180, 199, 213. ἼΑλλὰ καὶ : <i>πολιτεία</i> A180
<i>πολυψηφίαν</i>	Δ181. ἼΑλλὰ καὶ : <i>πολυψηφία</i> Δ158
<i>προθεσμίαν</i>	A284, Γ77
<i>προθυμίαν</i>	B40, Γ141
<i>προστασίαν</i>	B50

<i>προτοῦπουργίαν</i>	A101
<i>Ρωσίαν</i>	A113
<i>σημαίαν</i>	A102, Γ139
<i>σμπάθειαν</i>	Δ173
<i>συνφωνίαν</i>	A150, 182, 188, 225, Δ174, 202. 'Αλλά καί : συνφωνία A112
<i>σννομοσίαν</i>	Δ192
<i>ταλαιπωρίαν</i>	A139, Γ78
<i>τετραρχίαν</i>	Γ84, 107
<i>τροαγίαν</i>	A227, B19 ² , Γ58, 107, E217
<i>ύγειαν</i> ¹	A177, Γ118, Δ206
<i>ύπορίαν</i>	A173, 226, 290, B13, Γ104, 126, 127 ² , Δ192 καί ἄλλες δύο φορές.
<i>φαμελιάν</i>	A138, 142, 275
<i>φαντασίαν</i>	A127
<i>φατρίαν</i>	A157, Γ126
<i>φιλίαν</i>	A283, 284, 303, 314, B47, Γ75 ² , E211, 216
<i>φιλονικίαν</i>	Δ162
<i>φιλοτιμίαν</i>	Δ208, E217
<i>φρουραρχίαν</i>	A290, Δ158
<i>χιλιαρχίαν</i>	B9, 14
<i>ώραν</i>	B15. 'Αλλά καί : ώρα B49, 50, Γ104

2. Θηλυκά ἰσοσύλλαβα σέ - η - ης

'Ενικὸς ἀριθμός. Αἰτιατικὴ: Σὲ ὀρισμένες περιπτώσεις ἡ αἰτιατικὴ ἑνικοῦ λήγει σέ -ν, κατὰ τὰ ἀρχαῖα πρωτόκλιτα θηλυκά, ἀντὶ τῆς κανονικῆς κατάληξης σέ - η, ἐνῶ παράλληλα ἔχουμε καὶ κανονικοὺς τύπους :

<i>ἀγιοσύνην</i>	A216
<i>αὔγην</i>	Δ163
<i>γνώμην</i>	Δ158
<i>δικαιοσύνην</i>	A271, B52, 53, Δ177. 'Αλλά καί : δικαιοσύνη B52, 54, 58, 59, 82, 86, 90 ² καὶ ἄλλες πέντε φορές.
<i>ἐπιρογήν</i>	A154. 'Αλλά καί : ἐπιρο(γ)ῆ A155, B10, Γ129, 133, Δ168, 185, E217
<i>Ρούμελην</i>	B46
<i>τιμήν</i>	Γ107, Δ169. 'Αλλά καί : τιμῆ Δ169, 208

3. Θηλυκά σέ - ος ἀρχαῖοκλιτα

'Ενικὸς ἀριθμός. Αἰτιατικὴ: Τὰ οὐσιαστικὰ αὐτὰ, ἀρχαῖα δευτερόκλιτα ποὺ διατηρήθηκαν στὴ γλώσσα μας ὡς «ἀρχαῖοκλιτα»², σχημα-

1. Βλ. καὶ τὴ φράση : «τὴν κατάστασή μου καὶ ὑγειάν μου» (Γ118).

2. Νεοελληνικὴ Γραμματικὴ, δ. π., σ. 95, § 149.

τίζουν κανονικὰ τὴν αἰτιατικὴ ἐνικοῦ σέ - ο. Ἐξαίρεση ἀποτελοῦν τέσσερα ὀνόματα ποὺ στὴν αἰτιατικὴ ἐνικοῦ κρατοῦν τὴν ἀρχαία κατάληξη -ν :

ἐγκύκλιον	B27
εἴσοδον	A203
Ζάκυθον	A249
Σάμον	A209, 210

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς. Αἰτιατικὴ : Τὴν ἀρχαία κατάληξη σέ - ους τῆς β' κλίσης κρατᾶ τὸ οὐσιαστικὸ τὰς προσόδους ποὺ κανονικὰ λήγει σέ - ες :

προσόδους A202, 314, 325, Γ99. Ἄλλὰ καί : πρόσοδες Δ201

4. Θηλυκὰ σέ - η ἀρχαιόκλιτα¹

Στὰ τριτόκλιτα θηλυκὰ σέ - ις - εως, ποὺ κανονικὰ ἔχουν γίνει πρωτόκλιτα σέ - η - ης, παρατηροῦνται οἱ ἐξῆς ἀρχαϊσμοί :

Ἐνικὸς ἀριθμὸς. α) Ὀνομαστικὴ : Ἐνὼ ἡ κατάληξη - ις ἔχει γίνει - η κατὰ τὰ πρωτόκλιτα², παραμένει ἡ ὀνομαστικὴ *Κυβέρνησις* Γ92. Πρβλ. καὶ τὸν τύπο *Κυβέρνηση* ποὺ ἀπαντᾷ ἐξήντα πέντε φορές.

β) Γενικὴ. Ἡ πτώση αὐτὴ λήγει σήμερα σέ - ης καὶ - εως³, διατηρεῖ δηλαδὴ καὶ τὴν ἀρχικὴ τῆς κατάληξη. Ὡστόσο, στὴν περίπτωση τοῦ Μακρυγιάννη ὁ τύπος αὐτὸς φαίνεται μᾶλλον ἐνθετος καὶ ὄχι γλωσσικὰ ἀφομοιωμένος⁴ :

γενήσεως	A109
Διοικήσεως	A166, 295, 306. Ἄλλὰ καί : Διοίκτησις A194, 295, 299, 326
θελήσεως	Δ198
Κυβερνήσεως	A159 ² , 170, 194, B43, 46, Δ176, 192, 204 καὶ ἄλλες ἐννιά φορές. Ἄλλὰ καί : <i>Κυβέρνησις</i> A106, 197, B50, Γ61, 63, Δ173 ² , 175 καὶ ἄλλες δεκατέσσερις φορές.
Κων)πόλεως	A162
πίστεως	Δ161
πόλεως	A270, 271, Γ76
Συνελέψεως	B47, Δ153, 155 ² , 157, 189. Ἄλλὰ καί : <i>Συνέλευσις</i> B46, Δ155, 158, 183, E210

γ) Αἰτιατικὴ : Ἡ πτώση αὐτὴ διατηρεῖ τὴν ἀρχαία κατάληξη τῆς γ' κλίσης σέ - ν, ἀντὶ τῆς κανονικῆς κατάληξης σέ - η :

1. Νεοελληνικὴ Γραμματικὴ, ὅ. π., σ. 94.
 2. Μανόλη Τριανταφυλλίδη, ὅ. π., σ. 226, § 521, γ.
 3. Νεοελληνικὴ Γραμματικὴ, ὅ. π., σ. 94.
 4. Μανόλη Τριανταφυλλίδη, ὅ. π., σ. 228, § 521, η.

<i>ἀγανάχτησιν</i>	A101, 103, 218, B19, Γ103, E211
<i>αἵτησιν</i>	B15, Γ78
<i>ἀκρόασιν</i>	Γ71, Δ174, 205
<i>ἀντιπολίτευσιν</i>	Δ190
<i>ἀπάντησιν</i>	A153 ² , 159, 179, Γ58, 96, 139, Δ175, E214 και άλλες δύο φορές. Ἐλλά και : ἀπάντησιν A153
<i>ἀπαραίτησιν</i>	B22
<i>ἀπόδειξιν</i>	A228. Ἐλλά και : ἀπόδειξιν A228
<i>ἀπόφασιν</i>	A256
<i>ἀφοσίωσιν</i>	Γ59, 63
<i>διάθεσιν</i>	A154, B12, Γ110, 115, 124, 165
<i>διαίρεσιν</i>	A150, 157
<i>διάκρισιν</i>	A225, 244, 288, 325
<i>διάλυσιν</i>	B42
<i>Διοίκησιν</i>	A192, 204 ³ , 208, 212, 214, 217, 219 ² , 284, 290, 294, 310. Ἐλλά και : διοίκησιν A219, 296 ² , 297
<i>δύναμιν</i>	A124, 161, 172, 216, 240, B38, Γ131, Δ176, 192, E209 και άλλες δύο φορές. Ἐλλά και : δύναμιν A161, 271, 312, B9, Γ112, 131, Δ200, E210
<i>ἐγγύησιν</i>	A327. Ἐλλά και : ἐγγύησιν Γ58
<i>εἶδησιν</i>	A236
<i>εἰδοποίησιν</i>	B18
<i>ἐκθεσιν</i>	A237, Γ72, 120, 121, 125 ² , Δ158, 188, 194. Ἐλλά και : ἐκθεσιν Δ194
<i>ἐνωσιν</i>	Δ203. Ἐλλά και : ἐνωσιν Δ162
<i>ἐξήγησιν</i>	Γ143
<i>ἐπανάστασιν</i>	A116, 189, 212 - 213, 213 ² , 226, Δ192, E209, ἀπανάστασιν Γ79, 117, 118, 143. Ἐλλά και : ἐπανάστασιν Γ97, ἀπανάστασιν Γ118
<i>ἐπέβασιν</i>	Δ168, 176, 202. Ἐλλά και : ἐπέβασιν Δ171
<i>ἐπίδειξιν</i>	Γ74
<i>εὐκαρίστησιν</i>	A145, 181, 227, B17, 20, 25, 45, Γ63 και άλλες τέσσερις φορές.
<i>θέλησιν</i>	A221, 244, 290, Γ87, 98, 106, 127, Δ169, 177. Ἐλλά και : θέλησιν Δ160, 162, 170, 182, 186
<i>θέσιν</i>	A126, 127, 136, 150, 161, 169, 187, 191 ² , 225, 239, B39, Γ139, Δ155, E213 και άλλες ἑφτά φορές. Ἐλλά και : θέσιν A127, 237
<i>καταδίωξιν</i>	Γ84, 135
<i>κατάστασιν</i>	A151, 155, 157, 158, 223, 248, 254, B17, 48 ² ,

	Γ79, 85, 102, 117, Δ169, 180 ² , 181, 185, 186, 207 ² , E211, 215 καὶ ἄλλες δεκαεννιά φορές. ἼΑλλὰ καί : κατάσταση Γ118 ²
καταφρόνεσι	Γ81
κατάχρησι	B24, Γ61, Δ200
κατήχησι	Γ113, 125
Κυβέρνησι	A106, 157, 196, 269, 270, 284 ³ , B13, 22, 38, Γ64, 75, 85, 106, Δ173, 185, E210 καὶ ἄλλες δεκαπέντε φορές. ἼΑλλὰ καί : Κυβέρνησι A205, 231, 270, 298, 326, B48, Γ71, 85, Δ166
μάθησι	Γ124
νεκρανάστασι	E217
παράταξι	B7, Γ92, Δ164, 204 ² . ἼΑλλὰ καί : παράταξι Γ57, 89
παρατήρησι	B13, Γ129, E218. ἼΑλλὰ καί : παρατήρησι E218
περιποίησι	A146
περίστασι	A101, 211, 314, B25, 26. ἼΑλλὰ καί : περίστασι Δ166, 179
προκήρυξι	Γ98. ἼΑλλὰ καί : προκήρυξι A269, Γ98, E214
πρότασι	B17 ² , Γ85, 129, Δ180. ἼΑλλὰ καί : πρότασι Δ155
πρόφασι	A181, 248. ἼΑλλὰ καί : πρόφασι Δ171
προφύλαξι	A224
στερέωσι	A148
συνείδησι	A147, B11, 42, συνείθησι Δ180, 196. ἼΑλλὰ καί : συνείδησι Γ62, συνείθησι Γ64
συχώρεσι	A138
ὑπόθεσι	A131, 217
φρόνησι	B25, Γ110, 206
φώτισι	Γ127, 138
χόρτασι	Γ104
ψύχωσι	Γ139

5. Διατηρεῖται ὁ ἀρχαῖος τύπος *φάλαγξ*, πού στὸν ἐνικό ἔχει ἐξομοιωθεῖ μὲ τὰ ἀρχαῖα πρωτόκλιτα σὲ -α :

φάλαγξ Γ83

6. Στὰ ἀρχαῖα ὀδοντικὸκλητὰ σὲ -ς πού κανονικά ἔχουν γίνει πρωτόκλιτα, παρατηροῦνται οἱ ἐξῆς ἀρχαῖσμοί :

Ἐνικὸς ἀριθμὸς. α) Ὀνομαστικῆ : Ἐνῶ ἡ κατάληξι -ς ἔχει γίνει -α, σύμφωνα μὲ τὸν κανόνα τοῦ ἴδιου φωνήεντος¹, σὲ ὀρισμένες περιπτώσεις διατηρεῖται ὁ λόγιος τύπος :

1. Μανόλης Τριανταφυλλίδης, ὁ. π., σ. 228, § 521, η.

<i>ἀγαθότης</i>	Γ138
<i>Ἐκλαμπρότης</i>	Δ167 ² , 184
<i>Μεγαλειότης</i>	Γ63, 103, 118, 143, Δ158, 177, 186, 205 και ἄλλες δεκατέσσερις φορές.
<i>Ἑλλάς</i>	A123, 250, 269, B51, 54, Γ62, 107 ³ , 108 ³ , 123, 132, 155, Δ167, 201 και ἄλλες τρεῖς φορές. ἼΑλλὰ και : Ἑλλάδα Γ112
<i>πατρις</i>	A106, 107, 108 ² , 114, 125, 126, 145, 151, 152 ⁴ , B12, 16, Γ60, 62, 63, 64, 70 και ἄλλες τριάντα ἔξι φορές. ἼΑλλὰ και : πατρίδα A102, 107 ² , 154 ² , 179, 182, 210, 235, 260, 264 ² , 296, 324, B44, 51 ² και ἄλλες πενήντα μία φορές.

Παράλληλα ὑπάρχουν τύποι τῆς ὀνομαστικῆς χωρὶς τὸ τελικὸ -ς, ὅπως :
γενναίότη A306, Γ58, *Ἐκλαμπρότη* A155, 156, E212, *Ἐξοχότη* B26,
Γ61, *Μεγαλειότη* Γ58, 63², 144², Δ163, 174, 186, 198, *μυστικότη* A130,
Γ106, Δ196, 198, *σεμνότη* Γ95, *ποσότη* A126, 171, 262, *τιμιότη* Δ201.

β) Γενική : Οἱ γενικῆς : *Ἑλλάδος, πατρίδος, Χαλκίδος*, ἀκολουθοῦν τὸ
ἀρχαῖο τυπικὸ ἀντὶ τῆς κανονικῆς κατάληξης σὲ -ας τῶν ὀνομάτων αὐτῶν :

<i>Ἑλλάδος</i>	A124, 149, 171, 178, 185, 271, 298, 300, B35, 40, Γ94, 124, E211 και ἄλλες τέσσερις φορές.
<i>πατρίδος</i>	A101 ⁴ , 103, 106 ³ , 108 ² , 114 ² , 117, B8, 17 ² , 18, Γ60 ² , 61, 62 ² , 63, Δ153, 156, 158, E218 και ἄλλες ὀγδόντα τρεῖς φορές. ἼΑλλὰ και : πατρίδας A101, 108, B20, Γ59, 61, Δ172, E209 και ἄλλες εἴκοσι ὀχτώ φορές.

Χαλκίδος Δ180, 183

γ) Αἰτιατική : ἸΑξίζει νὰ παρατηρήσει κανεὶς τοὺς παράλληλους πρὸς
τὴν ὀνομαστικὴν σὲ -η τύπους τῆς ἐνικῆς αἰτιατικῆς τῶν ἴδιων ὀνομάτων :

<i>ἀγαθότη</i>	B40, Γ95
<i>ἀξιότη</i>	E216
<i>Ἐξοχότη</i>	B13
<i>ικανότη</i>	A155
<i>ποσότη</i>	Γ112, 115, Δ204
<i>τιμιότη</i>	Δ200

Βλ. και τὸν κανονικὸν τύπον : *γενναίότητα* B51

7. Λόγιοι μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν και οἱ τύποι τῆς ὀνομαστικῆς
και αἰτιατικῆς πληθυντικῶν :

<i>χάριτες</i>	A260, 268, -ες A106, 125, 260, 268, 272, 296, B16, 44, Γ114 και ἄλλες τρεῖς φορές.
----------------	---

Οὐδέτερα

Ἐνικὸς ἀριθμὸς. Ἡ ὀνομαστικὴ καὶ αἰτιατικὴ τοῦ ἐνικοῦ λήγουν σὲ -ν, κατάληξη τοῦ ἀρχαίου τυπικοῦ, ἀντὶ τῆς κατάληξης σὲ -ο ποὺ διαμορφώθηκε στὴ νεώτερη Ἑλληνικὴ :

α) Ὀνομαστικὴ

ἀδύνατον	B40
αἴτιον	B49
ἄλογον	A294, Γ130
ἀποδεικτικὸν	A114, 267, B23 ²
βασιλείον	A121, Γ60, 63, 66, 125, Δ169, E213
Βουλευτικὸν	A193, 196, 197 ² , B9, Γ96 ² καὶ ἄλλες ἑξὶ φορές.
βούτυρον	A273
γερατεῖον	Γ107 ²
δέσιμον	A292
ἐνγραφον	B37
Ἐκτελεστικὸν	A193, 203, 206
Ἑλληνικὸν	A129
ἐμπόριον	Δ201
ἔργον	Δ162
εὐκαριστήριον	A203
θερίον	B31 ² , Δ184
ἱστορικὸν	A191
κακὸν	Δ184, E211
μερίδιον	A178
μυστικὸν	Γ129 ² , 135. Ἄλλὰ καὶ : μυστικὸ Δ159
νομοσκέδιον	Δ208
Νοταρόπουλον	A225
ὄνειρον	Γ128
ὄρνιον	Γ128
παλιόκαστρον	A221
πεζικὸν	B38, 41
πληρεξούσιον	B15
σκέδιον	A149, 163, B39, Γ112, Δ159 καὶ ἄλλες τέσσερις φορές.
σκολεῖον	B11, Γ97
στοιχεῖον	Δ170
στρατιωτικὸν	B16, Γ82, E214 ²
στρατόπεδον	A314
συν(ν)βούλιον	Γ85 ² , 86, 87, 117, 146, 180

<i>ταμείον</i>	A271, Γ62, 73, Δ182
<i>ταχτικόν</i>	A267, 269, B18, Γ141 και άλλες δεκατρείς φορές.
<i>τζιβαϊρκόν</i>	B18
<i>τρόπαιον</i>	Γ146
<i>ύπουργεϊον</i>	Δ176, 183, 200
<i>Φρουραρχεϊον</i>	Δ185. 'Αλλά και : <i>Φρουραρχεϊο</i> Δ200
<i>χειρόγραφον</i>	A103
<i>χτίριον</i>	A213
<i>χωριόν</i>	A144, 164, 221, B19
β) Γενική	
<i>θεάτρον</i>	Γ102 ³
<i>προσώπου</i>	Γ157
<i>Συ(μ)βουλίον</i>	Γ85, 86, 117, 146, 160
<i>φρουρίον</i>	A292, 295
γ) Αιτιατική	
<i>ἄδικον</i>	A137
<i>ἀκροατήριον</i>	Δ158
<i>ἄλογον</i>	A132, 206, 227, 249, B31 ³ . 'Αλλά και : <i>ἄλογο</i> B19, 31
<i>ἀποδειχτικόν</i>	Γ66, 96
<i>ἄριστεϊον</i>	Γ93
<i>ἄταχτον</i>	B41
<i>βασίλειον</i>	A122, 130, Γ107, Δ169
<i>βουλευτικόν</i>	A199, 200, 205, B9, Γ98, 106
<i>γραψιμον</i>	A105, E217
<i>δέσιμον</i>	A177, 190, Γ100
<i>δημόσιον</i>	Δ205. 'Αλλά και : <i>δημόσιο</i> Δ190
<i>διαβατήριον</i>	A228
<i>δῶρον</i>	A264, Γ63, 78. 'Αλλά και : <i>δῶρο</i> Γ63, 143
<i>ἔγγραφον</i>	A264, <i>ἔγγραφον</i> B49. 'Αλλά και : <i>ἔγγραφο</i> Γ142
<i>Ἐκτελεστικόν</i>	A199 ²
<i>ἐμπόριον</i>	A102, 115, Γ61, 62, Δ205. 'Αλλά και : <i>ἐμπόριο</i> A112
<i>ἔργον</i>	A101, 105, 111, Γ111, Δ170, E213 και άλλες πέντε φορές.
<i>(εὐ)φκαριστήριον</i>	A237, 326, B45, <i>ἐφκαριστήριον</i> Γ142
<i>ζῶον</i>	A144, 166
<i>θερίον</i>	A227 ² , B31 ⁴
<i>ἱστορικόν</i>	A129, Γ118

<i>κακὸν</i>	A132, 236, 258, Γ135
<i>κοντόρεικον</i>	A125
<i>κουράγιον</i>	A127 ² , 321
<i>κόψιμον</i>	Γ93
<i>κριτήριον</i>	Δ182
<i>κρύον</i>	A227, 299, Γ78
<i>λιανοντούφεκον</i>	A272
<i>μακελιὸν</i>	A222
<i>μεγαλειὸν</i>	A245
<i>μερίδιον</i>	A101, 168, 174 ² , 284, B52, Γ64, 94
<i>μερόνυχτον</i>	A205
<i>μηναῖον</i>	A204
<i>μητρῶον</i>	Γ93
<i>μνημόσνον</i>	Γ97
<i>μπούγιον</i>	Δ196
<i>μυλαύλακον</i>	A254
<i>μυστικὸν</i>	A113, 114, B27, Γ77, Δ153, 164 καὶ ἄλλες πέ- ντε φορές.
<i>νερὸν</i>	A171, 211, 254, 274, Δ185. ἼΑλλὰ καὶ : νερό A254 ³
<i>Νιόκαστρον</i>	A315, Γ108, 109
<i>νιτερέσιον</i>	A107, 168, Γ76, Δ156
<i>νομοσκέδιον</i>	Δ208 ² , E216
<i>νοσοκομεῖον</i>	Γ137, 146
<i>νούμερον</i>	Γ109. ἼΑλλὰ καὶ : νούμερο Γ109
<i>ὄνειρον</i>	Γ128 ²
<i>ὄρνιον</i>	Γ127 ²
<i>παλιάλογον</i>	Γ72
<i>παλιοκάικον</i>	A229
<i>Πανελλήμιον</i>	B9
<i>παράπονον</i>	A111
<i>πάτερον</i>	A205
<i>πέλαγον</i>	A303
<i>περιστατικὸν</i>	A164, Γ145
<i>ἴπιτροπικὸν</i>	A292
<i>πληρεξούσιον</i>	A292, B15
<i>πλοῖον</i>	Γ115, 116, Δ173
<i>προκείμενον</i>	A163
<i>πρόσωπον</i>	A260, 272, 315, B40
<i>Ρωμαῖικον</i>	B12

σάβανον	Γ139. 'Αλλά και : σάβανο Γ139
σίδηρον	Γ96 ²
σκέδιον	A124, 127, 135, B37, Γ111 ² , Δ162 και άλλες δεκαοχτώ φορές. 'Αλλά και : σκέδιο Δ159, E210
σκολεῖον	A158
στόμιον	A236, 240
στρατιωτικόν	Γ64 ⁴ , 80, E209, 212, 213
στρατοδικεῖον	Γ137
Συ(ν)βούλιον	Γ88, 118 ² , Δ194
συμπεθεριόν	A314
συνφωνητικόν	A188
ταμείον	Γ89, 123, Δ180, 198, 201, E214
ταχτικόν	Δ185
τέκνον	Γ128. 'Αλλά και : τέκνο A114
τζιβαϊρόκον	Γ125
τούμπανον	A299
τρόπαιον	Γ146
ύποστατικόν	A157, Γ101
ύπουργεῖον	B22, Δ175 ² , 199, 206
φκιάσιμον	A258
φτερόν	A314, Γ128
χειρόγραφον	A101
χτικιόν	A311
χτίριον	A213
χωρ(γ)ιόν	A131, 139, 146, B19 ² , 41, Δ193, E217 και άλλες εἴκοσι φορές, χωργιόν B19 ² , 41, Δ193, E217

Βλ. τέλος, και τήν αιτιατικὴ πληθυντικὴ χειλή Δ193.
'Αλλά και : χείλια A275, Γ128, 130

3. 'Επίθετο

'Επίθετα σέ - ος - η - ο

'Αρσενικὸ

'Ενικὸς ἀριθμὸς. Αἰτιατικὴ: 'Η πτώση αὐτὴ λήγει σέ -ν κατὰ τὰ ἀρχαϊκότερα, ἀντὶ τῆς κανονικῆς κατάληξης σέ -ο, στὰ παρακάτω ἐπίθετα :

ἀγαθόν	A106, 116, 123, Γ97 και άλλες τρεῖς φορές.
ἀθάνατον	A236, 260
ἀληθινόν	A113
ἀναντρον	E213

ἀνοιχτὸν	A218, 308 ²
ἀντίζηλον	A305
ἀνώτερον	B13
ἀπλὸν	Γ62
ἄρκετὸν	Γ106
ἄρρωστον	A121, Γ132, 136
ἄτιμον	A228, 244, B24
βασιλικὸν	Γ145
γενικὸν	B9, Δ167
γερὸν	A118, 248
γεροντότερον	A192, 212
γυμνὸν	A112
᾽διαίτερον	B49
᾽Εκλαμπρότατον	A157, 158
ἐπίβουλον	Γ148
ἐρημον	A271
ζωντανὸν	A187, 203, 206, 214 ² , 276, B37
καθαρὸν	B51, 55
καλὸν	A237
μεγαλόγνωσον	Δ205
μεγάλον	A117, 127, B35, 52, Γ64, Δ169 καὶ ἄλλες δεκα- τέσσερις φορές.
μικρὸν	B13, Γ64
μοναχὸν	A204
ξένον	B27
ὀλίγον	A111, 263, 292
ὀρθὸν	B13
παντοδύναμον	Δ159
πατρικὸν	A168
πατριωτικὸν	A277
πειραχτικὸν	Γ81
περισσότερον	A105 ² , 108
περίφημον	A275, 276
πιστὸν	A154, Δ173, 182
σεβαστὸν	A152
σημαντικὸν	A277, 295, Γ82, 123, Δ189, 205 ²
σίγουρον	A214
σκοτεινὸν	B51
στενὸν	Γ94, 135, Δ183, 205
στρατιωτικὸν	B50, Γ112, 133

συναδελφόν	B44, E216
τρομερόν	A311
φιλότιμον	A276
φρόνιμον	Δ189
φτωχόν	A216
χριστιανόν	A195, B52

Θηλυκό

α) Ἐχομε τὴν ὀνομαστικὴ ἐνικοῦ *λαμπρά* Γ62, ἀντὶ τοῦ κανονικοῦ τύπου *λαμπρή*. Ἀκόμη, ἀπαντᾷ ὁ λόγιος καταληκτικὰ καὶ τονικὰ τύπος τῆς ὀνομαστικῆς ἐνικοῦ *μεγαλύτερα* A183.

β) Ἀντὶ τῆς κατάληξης *-η* τῆς αἰτιατικῆς ἐνικοῦ, τρία ἐπιθέτα λήγουν σὲ *-ν* κατὰ τὰ ἀρχαιοκλιτα :

<i>ἄνομην</i>	Δ168
<i>γενικὴν</i>	Δ198
<i>μεγάλην</i>	Γ104, Δ164. Ἀλλὰ καί : <i>ἀπερίγραφη</i> Γ141, <i>προσωρινή</i> B53, <i>τροφερή</i> Γ58

Ἀκόμη, τὸ θηλυκὸ τοῦ ἐπιθέτου *ἰδιαιτερος* *-η* *-ο* σχηματίζει τὴν αἰτιατικὴ κατὰ τὰ ἀρχαιοκλιτα ἀλλὰ χωρὶς τὸ τελικὸ *-ν* :

<i>ἰδιαιτέρα</i>	A151. Ἀλλὰ καί : <i>ἰδιαιτέρη</i> A101
------------------	--

Οὐδέτερο

Ἡ ὀνομαστικὴ καὶ αἰτιατικὴ ἐνικοῦ λήγουν σὲ *-ν*, κατὰ τὰ ἀρχαῖα δευτερόκλιτα, ἐνῶ ἡ κανονικὴ κατάληξι εἶναι *-ο* :

α) Ὀνομαστικὴ

<i>ἄδικον</i>	Δ156
<i>ἀνεφόδιαστον</i>	A179
<i>Ἀουστριακόν</i>	A249
<i>ἀπρομήθευτον</i>	A159
<i>ἀρίθμητον</i>	A138
<i>ἄτιμον</i>	A228, 244, B24
<i>ἀφόδιαστον</i>	A176
<i>Γαλλικόν</i>	A249
<i>γνωστὸν</i>	E216. Ἀλλὰ καί : <i>γνωστό</i> Δ160
<i>γονατιστόν</i>	Γ107
<i>Δημοτικόν</i>	Γ87, 117, 146, Δ180
<i>διαφορετικόν</i>	B33
<i>δυνατότερον</i>	A305
<i>(ἐ)λληρικόν</i>	A311, Γ110
<i>ἔτοιμον</i>	Δ169

<i>θρησκευτικὸν</i>	A311
<i>καλύτερον</i>	B33
<i>κατώτερον</i>	B50
<i>κοινὸν</i>	Γ129
<i>μεγαλύτερον</i>	B18
<i>μυστικὸν</i>	A179, 296, Γ115
<i>ξερὸν</i>	A175
<i>ὀλίγον</i>	A111, 292
<i>πανάγαθον</i>	A106
<i>παράμερον</i>	Γ75
<i>πατριωτικὸν</i>	A311
<i>πατρογονικὸν</i>	A155
<i>περισσότερον</i>	A318, Δ181
<i>Ρούσικον</i>	B14
<i>σάπιον</i>	A239, 243
<i>Σεπτεβριανὸν</i>	Δ170
<i>σημαντικὸν</i>	A157
<i>τούρκικον</i>	A318
<i>τυχερὸν</i>	Γ139
β) Αἰτιατικὴ	
<i>Ἀγγλικὸν</i>	A137, 249 ³ , Γ68, Δ170
<i>ἄδικον</i>	E217
<i>ἁμολόγητον</i>	A132
<i>ἀνθρώπινον</i>	Γ127, Δ162
<i>ἀντουφέμιγον</i>	A170
<i>ἁπάνθρωπον</i>	A131
<i>ἄριστερὸν</i>	A261
<i>ἄσημένιον</i>	A111, 113
<i>βασιλικὸν</i>	Γ63, 74, 81, 116
<i>γαλλικὸν</i>	Γ68, Δ170, 173
<i>γενικὸν</i>	A285
<i>Δημοτικὸν</i>	Γ85, 87, 88, 118
<i>ἔτοιμον</i>	Δ151
<i>καλὸν</i>	A237
<i>κάλπικον</i>	Γ123
<i>καλύτερον</i>	Γ99
<i>κεντρικὸν</i>	A217, 254
<i>κεντρικότερον</i>	B39
<i>μυστικὸν</i>	A193 ²
<i>ξύλινον</i>	Γ96

<i>δλίγον</i>	A139
<i>παρόμοιον</i>	A190, B47, Γ125, Δ153, 190
<i>πατριωτικόν</i>	B36, Δ195
<i>πολιτικόν</i>	Γ112
<i>Ρούσιον</i>	B15, 43, Γ68, 98, 112
<i>σημαντικόν</i>	A124, 157
<i>σημαντικότερον</i>	A158
<i>σίδερον</i>	Γ101
<i>στενότερον</i>	Γ106
<i>τούρκικον</i>	A121, 240, 279
<i>φτωχικόν</i>	Γ74
<i>χερότερον</i>	Γ75, 217

Ἐπίθετα σὲ -ος -α -ο

Ἄρσενικὸ

Ἑνικὸς ἀριθμὸς. Αἰτιατικὴ: Κι ἐδῶ ἡ αἰτιατικὴ λήγει σὲ -ν, ἀκολουθώντας τὸ ἀρχαῖο τυπικὸ, ἐνῶ ἡ κανονικὴ κατάληξι εἶναι ἄσιγμη, -ο:

<i>ἄγιον</i>	A185, 216, 232, B10 καὶ ἄλλες δύο φορές.
<i>ἄδειον</i>	A257
<i>ἄθῶον</i>	A299
<i>αἴτιον</i>	A182
<i>ἀνάξιον</i>	E213
<i>ἄξιον</i>	A124, 139, 308
<i>ἀρμόδιον</i>	Δ174
<i>γενναῖον</i>	A106, 123, 126 ² , 145, 186, 187, 216, 235, 238, 308, B37, Γ94, 106 καὶ ἄλλες τέσσερις φορές.
<i>δίκαιον</i>	A130, B52
<i>ἐφύλιον</i>	A238 ² , 313 ² , Γ69, 95
<i>ἴδιον</i>	A158
<i>ἴσιον</i>	Γ58
<i>καινούριον</i>	Γ117
<i>κακόν</i>	B54, Γ95. Ἄλλὰ καί: κακὸ Δ187
<i>μαρμαρένιον</i>	Δ206. Ἄλλὰ καί: μαρμαρένιο Δ206
<i>νέον</i>	A209, 238, 256, 324, B40, Γ71, Δ178 ²
<i>νηστικόν</i>	A254
<i>ντόπιον</i>	A221
<i>σεβάσμον</i>	A168

τίμιον A115, 157, 187, 235, 308, B32, Γ133, Δ167, E213 καὶ ἄλλες δύο φορές.

Θηλυκὸ

Ἐνικὸς ἀριθμὸς. Αἰτιατικὴ: Δύο ἐπίθετα λήγουν σὲ -ν, κατὰ τὰ δευτερόκλιτα ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας, ἀντὶ τῆς κατάληξης σὲ -α :

Ἄγίαν Γ102

ἄχλιαν Γ122, Δ182. Ἄλλὰ καὶ: *ἄχλια* Γ117, 120

Οὐδέτερο

Ἐνικὸς ἀριθμὸς. Ὅπως τὸ οὐδέτερο τῶν σὲ -ος -η -ο ἐπιθέτων, ἡ ὀνομαστικὴ καὶ αἰτιατικὴ τοῦ ἐνικοῦ λήγει σὲ -ν, σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχαία κατάληξη, ἀντὶ σὲ -ο :

α) Ὀνομαστικὴ

ἄγριον Δ184

ἄδειον A175

ἄθῶον A223, 276, Γ70, 144

ἀναγκαῖον Δ153

ἄξιον A189, 261

γενναῖον A142, 164, 189, 276, 282, 289, 304

θρησκευτικὸν A311

μυστήριον Γ75

νέον A203, 289, 311, B31, Δ200

νηστικὸν A254

σκόρπιον Δ204

τίμιον A282

β) Αἰτιατικὴ

ἄδειον A282

ἄθῶον Γ144, E209

γενναῖον A279, Γ105, Δ172

δεξιὸν A164, 261

ἴδιον A207, 230, 275

νέον A165, 261, Δ156, 162, 163, 167

σπᾶνιον A218

τίμιον Δ182

φαρφουρένιον Γ63

Ἐπίθετα σὲ -ός -ιά -ὸ

Θηλυκὸ

Ἐνικὸς ἀριθμὸς. Αἰτιατικὴ: Ὑπάρχει ἡ αἰτιατικὴ γλυκῆ

Δ185, τῆς ὁποίας ἡ κατάληξη δὲ συμφωνεῖ οὔτε μὲ τὴν ἀντίστοιχη ἀρχαία κατάληξη σὲ -εῖαν, οὔτε μὲ τὴ δημοτικὴ σὲ -ιά.

Ἐπίθετα σὲ -ὺς -ιά -ὺ

Ἐνικὸς ἀριθμός. Αἰτιατικὴ: Τὸ ἐπίθετο βαρὺς σχηματίζει τὴν αἰτιατικὴ ἐνικοῦ σὲ -ν κατὰ τὰ ἀρχαῖα τριτόκλιτα, ἀντὶ τῆς κανονικῆς κατάληξης σὲ -υ:

βαρὺν

Γ99. Ἄλλὰ καί: βαριὸν Γ92

Ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας γ' κλίσης

1. Ἐνικὸς ἀριθμός. α) Ὀνομαστικὴ: Τὸ θηλυκὸ ἐπίθετο ἢ Φιλορθόδοξος σχηματίζεται σύμφωνα μὲ τὸ ἀρχαῖο τριγενὲς καὶ δικατάληκτο ἐπίθετο σὲ -ος -ον, ἀντὶ τοῦ κανονικοῦ θηλυκοῦ σὲ -η:

Φιλορθόδοξος Γ102. Ἄλλὰ καί: Φιλορθόδοξο Γ113

β) Αἰτιατικὴ: Ἐγγύτερος πρὸς τὴ λόγια κατάληξη -ον εἶναι καὶ ὁ τύπος τῆς αἰτιατικῆς ἀλλὰ χωρὶς τὸ καταληκτικὸ -ν:

Φιλορθόδοξο Γ112, 114

Πληθυντικὸς ἀριθμός. Αἰτιατικὴ: Τὸ ἐπίθετο φιλανθρώπους κατεβάζει τὸν τόνο στὴν παραλήγουσα:

φιλανθρώπους Α268, Γ114

2. Τὰ διγενῆ ἐπίθετα ἔχουν λείψει ἀπὸ τὴ Νέα Ἑλληνικὴ. Στὸ κείμενο τοῦ Ἀπομνημονεύματος συναντοῦμε: α) τὴν αἰτιατικὴ ἐνικοῦ τοῦ ἀρχαιοκλιτου διγενοῦς ἐπιθέτου ὁ, ἢ ἄρπαξ, τὸν ἄρπαγον. Παρατηροῦμε τὴν ἀδυναμία τοῦ ἀπομνημονευματογράφου νὰ κρατήσῃ τὴν ἀρχαία κατάληξη -α τῆς γ' κλίσης, τὸν ἄρπαγα:

ἄρπαγον Α114, 228, 230

β) Πληθυντικὸς ἀριθμός. Ὀνομαστικὴ: Λόγιος εἶναι καὶ ὁ τύπος ἄρπαγες Α230. Πρβλ. καὶ τὴν αἰτιατικὴ: ἄρπαγους Α115.

3. Λόγιοι εἶναι καὶ οἱ τύποι τῆς αἰτιατικῆς πληθυντικοῦ σὲ -ας ἀντὶ -ες τῶν τριγενῶν ἐπιθέτων αὐτόχτων, ἑτερόχτων, δμόφρων:

αὐτόχτονας Δ154

ἑτερόχτονας Δ154

δμόφρονας Δ167

4. Ἀρχαῖα σιγμόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα, τριγενῆ καὶ δικατάληκτα σὲ -ῆς -ές, εἶναι καὶ τὰ παρακάτω «ἀνώμαλα»¹ ἐπίθετα:

Ἀρσενικό

Ἐνικὸς ἀριθμός. α) Ὀνομαστικὴ: Ἀπαντοῦν οἱ τύποι:

1. Νεοελληνικὴ Γραμματικὴ, ὅ. π., σ. 116.

ἀμαθῆς	A273
ἀπαθῆς	Γ59
ἀστενῆς	A108, 149, 228, 295, 304, 327 καὶ ἄλλες δώδεκα φορές.
ἀτυχής	B13
δυστυχῆς	A121, 138 158, 163 καὶ ἄλλες ἑξι φορές.
εὐγενῆς	B50
ἠλικιωῆς	A191
φιλαλήθης	A306,
καθὼς καὶ τὰ ἐπίθετα :	
κιντυνώδης	A275, 303
νοσώδης	A271
πεισματώδης	A127, 128, 150, 260

β) Αἰτιατικῆ :

δυστυχῆ	A113
νοσώδη	A271

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς. Λόγιοι εἶναι καὶ οἱ τύποι τῆς αἰτιατικῆς πληθυντικοῦ :

ἀστενεῖς	Δ187 ²
δυστυχεῖς	A132, 139 ² , 179, B44, Γ79

Οὐδέτερο

Ἐνικὸς ἀριθμὸς. Ὀνομαστικῆ : Ἄπαντᾷ ὁ ἀρχαῖος τύπος :

κιντυῶδες	A274
-----------	------

Ἄνωμαλα ἐπίθετα

Ὁ μέγας¹, ἡ μεγάλη, τὸ μέγα

Ἄρσενικό

Ἐνικὸς ἀριθμὸς. α) Ἀρχαῖος εἶναι ὁ τύπος τῆς ὀνομαστικῆς μέγας A251, B29, 37, Δ167.

β) Αἰτιατικῆ : Ἄπαντοῦν δύο τύποι :

μεγάλον	A117, 127, 128, 129, Γ52 καὶ ἄλλες δεκαπέντε φορές.
μέγα	A207, B54

Παραθετικά

α) Συγκριτικὸς βαθμὸς. Ἄπαντοῦν οἱ λόγιοι τύποι :

ὁ πλέον	A191 ² , Δ181, τὸ πλέον Δ167, οἱ πλέον A127,
---------	---

1. «Ἀπαρχαιωμένους» χαρακτηρίζει τοὺς τύπους μέγας – μέγα ὁ Μανόλης Τριανταφυλλίδης. Βλ. Μανόλη Τριανταφυλλίδη, ὁ.π., σ. 262, § 322, σημ. 1.

Δ182, E217, τούς πλέον A121

ὁ πλησίον τὴν πλησίον A237

Ἐξἄλλου, μερικὰ μόνον ἐπίθετα παρουσιάζουν τὸ λογιότερο μονολεκτικὸ τύπο¹:

γεροντότερος -ον A192, 212

γνωστικότερος A185

κατώτερος -ον B50

κεντρικότερος -ον B39

νεώτερος -οι A107

σημαντικότερος -ον A158

β) Ὑπερθετικοὶ βᾶθμοι: Σπανίζονται οἱ ὑπερθετικοί, μονολεκτικοὶ καὶ πε-ριφραστικοί:

λογιότατος -ον A155

πλουσιότατος -οι A107

τιμιότατος A178

Σημειώνουμε ἀκόμα τούς ὑπερθετικούς πὺ ἐπέχουν θέση τιμητικοῦ ἀξιώματος:

Γενναιότατος -οι A107, 157, -ους A157

Ἐκλαμπρότατος A155, 157, -' -ον Γ84, E215, -ον A157, -ε A157², Γ86, -οι A107, 213, -ων E211

Ἐξοχότατος -' -ον Γ84, -ε Γ86

Μεγαλειότατος -ον Γ70

4. Ἄντωνυμίες

Δεικτικές

α) τοιοῦτος A113, 303, B12, 29, Γ127, Δ192, -ον A154, B11, Γ95, Δ172, 180, 182, E213, τοιούτη A256, B47, Γ124, τοιοῦτο Δ180, -ο A276, B23, τοιοῦτοι A102, 154, 177, 201, 213, B35, 40, Γ70, 75, 82, 113, Δ156, 180 καὶ ἄλλες τέσσερις φορές, -ων, B12, -ους A102, 163, 177, 201, B13², 18, 55, Γ70², 89, 93, 100, 125, Δ182, E213² καὶ ἄλλες ἕξι φορές, τοιοῦτες B37, Γ122, Δ154, 203, τοιαῦτα Γ118, τοιοῦτα A163², τοιοῦτα A105, 143, 190, 200², 305, B22, Γ74, 90, 113, Δ172, E217 καὶ ἄλλες τρεῖς φορές.

Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ χρῆση τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας τοιοῦτος. Ἡ

1. Οἱ τύποι: δυνατότερος (-ον A305), καλύτερος (-ον B33, -ον Γ99) μεγαλύτερος (-' -α A183, -ον B18, -ους A211), στενότερος (-ον Γ106), χερότερος (-ον Γ75, E217) εἶναι γνήσιοι δημοτικοὶ τύποι καὶ δὲ μᾶς ἀπασχολοῦν ἐδῶ.

ἀδυναμία, ὥστόσο, τοῦ ἀπαίδευτου Μακρυγιάννη νὰ χρησιμοποιήσῃ σωστὰ τὴν ἀρχαία ἀντωνυμία ἐκδηλώνεται στὴ χρῆση τοῦ θηλυκοῦ τύπου τῆς ἀντωνυμίας αὐτῆς· γράφει *τοιούτη καὶ τοιοῦτες ἀντὶ τοιαύτη καὶ τοιαύτας ἀντίστοιχα*, ἐνῶ παράλληλα χρησιμοποιεῖ καὶ τὸ δημοτικὸ τύπο *τέτοια* Δ183 καὶ *τέτοιες* Γ70, 85, 126, E218.

Τὸ ἴδιο φαινόμενο τῆς ψευδοῦς ἀποκατάστασης ἔχουμε καὶ στὸν τύπο τῆς ὀνομαστικῆς καὶ αἰτιατικῆς πληθυντικοῦ τοῦ οὐδετέρου γένους· γράφει *τοιούτα ἀντὶ τοιαῦτα*. Βλ. παράλληλα καὶ τὸ δημοτικὸ τύπο *τοῦτα* Γ127.

β) Στὴν ἐνικὴ αἰτιατικῆ τῆς ἀντωνυμίας *ἐκεῖνος* ἐπισημαίνουμε τὴν προσθήκη τοῦ -ν :

ἐκεῖνον A111, 160, 181, 276 κ.λ.π.

Κτητικῆς

ἡμέτερος -οι Γ96²

Ὅριστικῆς

Τὸ χαρακτηριστικὸ τῆς ἀντωνυμίας ὁ ἴδιος ἢ ἴδια τὸ ἴδιο εἶναι ἢ προσθήκη τοῦ τελικοῦ -ν στὴν αἰτιατικὴ ἐνικοῦ τῶν τριῶν γενῶν :

ἴδιος -ον A136, 186, Γ117, 120, Δ192, -αν A106, 209, -ον A107, 112, 127, B16, Γ77, 82, Δ159, E216 καὶ ἄλλες πέντε φορές, -ον A274, 298, B52, Γ61, 69, Δ180 καὶ ἄλλες ἑπτὰ φορές.

Ἀόριστες

Λόγιοι εἶναι καὶ οἱ τύποι τῶν ἀόριστων ἀντωνυμιῶν *καθεὶς καὶ κανεὶς*. Παρατηροῦμε κι ἐδῶ τὴν προσθήκη τοῦ τελικοῦ -ν στὴν αἰτιατικὴ ἐνικὴ ἐνικὸς ὁ ὅστος ἀρσενικὸ καὶ θηλυκὸ γένος τῶν ἀντωνυμιῶν αὐτῶν :

καθεὶς A107, 130, 137², B17, 32, 35, Γ61, 62, 65, Δ152, 157, E213, 217² καὶ ἄλλες τριάντα ἑπτὰ φορές, *καθενός* A236, -αν A191, 216, 228, B15. Ἄλλὰ καί : *καγενοῦ* A114, 178, 193, Δ187.

κανεὶς A128, 132, Γ86, *κανέναν* A214, 228, B24, *καμίαν* A106, 117, 143, B13, 41, Γ58, 93, Δ173 καὶ ἄλλες ἐννιά φορές. Ἄλλὰ καί : *κανένας* Γ122, 143, Δ159, 180, 184, 189², 198.

Ἐρωτηματικῆς

ποῖος -ον A219, 245, 256, 325, B50

Ἀναφορικῆς

ὁποῖος -α Γ89

5. Ἀριθμητικὰ

Ἀπόλυτα

α) Ἡ γενικὴ ἐνός ἀπαντᾷ μία φορά, ἐνῶ ὁ ἀδόκιμος τύπος ἐνοῦ ἐπικρατεῖ στὸ Ἀπομνημόνευμα :

ένος A210. Ἄλλὰ καί : *ἐνοῦ* A103, 107, B11, Γ60, 61, Δ194 καὶ ἄλλες τριάντα φορές.

β) Ἔχουμε τὴν προσθήκη τοῦ -ν στὴν αἰτιατικὴ ἐνικοῦ στό ἀρσενικὸ καὶ θηλυκὸ γένος, καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ τὸν κανόνα στό κείμενο :

ἐναν A105, 117, 120, 135, B20, 26, 27, Γ58, 62, 66, Δ155², 156 καὶ ἄλλες ἑβδομήντα ὄχτῶ φορές.

μίαν A102, 110, 115, 120, B10², 15, 16, 17², Γ60, 61², 62², Δ153, 154, 155, 158², E210 καὶ ἄλλες ἑκατὸν ἑβδομήντα φορές.

Τακτικά

α) Παρατηροῦμε κι ἐδῶ τὴν προσθήκη τοῦ τελικοῦ -ν στὴν ἐνικὴ αἰτιατικὴ τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ οὐδετέρου γένους :

πρῶτος -ον A310, Γ59, Δ208

δεύτερος -ον B18

τρίτος -ον A306. Ἄλλὰ καί : *τρίτο* Γ108

β) Συναντοῦμε τὸν τύπο *δευτέρα* Γ120, ἀντὶ *δεύτερη*.

γ) Ἔχουμε τὸ λόγιο τύπο τοῦ τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ *ἕκτον* Γ108. Ὁ τύπος αὐτὸς γίνεται πιὸ ἔντονος μέσα στὴ φράση : «*Τὸ ἕκτον, ... τὸ ἑπτά, ... τὸ ὄχτῶ*».

6. Ρήματα

Ἀρχαϊστικὲς ἀποκλίσεις στό σχηματισμὸ καὶ στὴν κλίση ρημάτων.

α) Σχηματισμοί.

Τὰ ρήματα *διατάττω* καὶ *ταράττω* διατηροῦν τὸν ἀρχαῖο τύπο :

διατάττω Δ182, -ει A124, 147, 159, 214, 230, 252, B37, Γ85 καὶ ἄλλες τέσσερις φορές, -ον(ε) B39, Δ159

ταράττω -εις Γ71, -ον B50, *ταράχτη* A291

β) Κλίση ρημάτων

Σὲ σύγκριση μὲ τὰ ἄλλα μέρη τοῦ λόγου τὸ ρῆμα διεκδικεῖ τὴν πιὸ σταθερὴ μορφὴ ὡς πρὸς τὶς λόγιες ἐπιδράσεις πού δέχεται. Θὰ μπορούσαμε, ὥστόσο, νὰ παρατηρήσουμε τὰ ἑξῆς :

Ὀριστικὴ

Ἐνεστῶτας : α) Στὸ *ἀ'* πληθυντικὸ πρόσωπο τῶν βαρυτόνων ρημάτων συναντοῦμε παράλληλα τοὺς τύπους *σὲ -ομεν* καὶ *-ουμεν*, ὅπως ἐπίσης καὶ στὰ περισπώμενα τὸν τύπο *-οῦμεν*. Ἐπισημαίνουμε δηλαδὴ τὴν προσθήκη τοῦ -ν στὶς κανονικὲς καταλήξεις *-ομε* *-ουμε* καὶ *-οῦμε* :

Βαρυτόνα (*ἀ'* συζυγία)

βάνομεν Δ201

βλέπομεν A261

γιατρεύομεν A266

γνωρίζομεν	Δ158, 187
δίνομεν	A260, 285, 306 ² , Γ124
διώχνομεν	Γ143
δουλεύομεν	Γ115, 136
έτοιμάζομεν	A284
έχομεν	A250, Γ82, 114, 117, Δ168, 170
θέλομεν	A243, Γ139, 141, Δ168
κάνομεν	Γ124, Δ197
κιντυνεύομεν	A267, Δ196
κλέβομεν	Δ201 ²
μαθαίνομεν	Γ148
ξέρομεν	Γ117, E215
παίρομεν	A316
πεθαίνομεν	Γ145
σκάβομεν	Γ124
συνεδριάζομεν	E217
τρέχομεν	Δ202
φροντίζομεν	Γ119
χάνομεν	Δ170
Περισπώμενα (β' συζυγία)	
διατηροῦμεν	Γ117
εὑγνωμονοῦμεν	Γ114
κλειοῦμεν	A249
μποροῦμεν	A258
πολεμοῦμεν	A246, 256
πουλοῦμεν	Δ187, 197

Τὰ ρήματα κοιμῶμαι A257 καὶ λυπεῖσαι Δ201 ἔχουν λόγια κατάληξη.

Ἄκομη, τὰ συνηρημένα ρήματα : ἀπαντεῖς Γ60, κυβερνεῖς Γ91, λυπῶμαι Δ187, περιποιῶμαι A111, φοβῶμαι Γ119, ἔχουν λαθεμένες καταλήξεις καὶ κατὰ τὴν ἀρχαία καὶ κατὰ τὴ νέα ἐλληνική.

Μέλλων στιγμιαῖος : Ἔχουμε περιπτώσεις ποὺ στὴν κατάληξη -οῦμε καὶ -ῶμε τοῦ α' πληθυντικοῦ προστίθεται τὸ -ν :

θὰ ἀρμενίσωμεν	Γ59
» ἀπολάφωμεν	Γ69
» δείξωμεν	A256
» πάθωμεν	Γ149
» τρέξωμεν	B35
» σκοτωθοῦμεν	Γ85
» ὑπάρξωμεν	A151
» χαροῦμεν	Γ58

Π α ρ ω χ η μ έ ν ο ι χ ρ ό ν ο ι . Π α ρ α τ α τ ι κ ό ς - Ἄ ό ρ ι σ τ ο ς :
Χαρακτηριστικό αὐτῶν τῶν χρόνων εἶναι ὅτι διατηροῦν τὴν ἀΐξησιν σὲ περι-
πτώσεις ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχε χαθεῖ :

ἐβάσταγες	Δ157
ἐβγιαστήκαμεν	Γ67
ἐβήκαμεν	A279. Ἄλλα καί : βήκαμεν Δ184
ἐβρέθη	A213. Ἄλλα καί : βρέθη A189
ἐγένονταν	Γ144
ἐγίναμε(ν)	A108, 320, B12, Δ187
ἐγλεντήσαμεν	A285
ἐγνωρίστη	B40
ἐγκολπώθη	Γ127
ἐδίπλωσε	A239
ἐδίωξε	A155
ἐκάμετε	Γ114
ἐκινήθηκαν	A133
ἐκινύνευε	A110
ἐκλείσθηκα	Γ79, ἐκλείστη A135, 161
ἐκόπηκαν	Δ155
ἐλαμπρόθη	Δ185
ἐλέγαμεν	A281. Ἄλλα καί : λέγαμεν A130, B32, Γ116
ἐλυπήθη	Γ147. Ἄλλα καί : λυπήθη A120, 167, 262, 277
ἐμαθεύτη	Γ113
ἐμείναμεν	B39
ἐμπήκα	Γ115, -ε Γ80, Δ204, -αν A268, Γ80
ἐνέκρωσε	A271, Γ136
ἐνικοῦσε	A158
ἐπειράχτη	Γ59
ἐπῆρα	Γ120
ἐπικράθη	Γ142. Ἄλλα καί : πικράθη A140, Δ169
ἐπληρώθηκα	A128, ἐπληρώθη A124. Ἄλλα καί : πληρώθη A124, 261
ἐπλούτυναν	B53
ἐπνίξανε	A131
ἐπότισαν	Γ61
ἐρήμαξε	A127
ἐρίχτηκαν	A136. Ἄλλα καί : ρίχτηκαν A277
ἐσηκώθηκα	Γ60
ἐσκοτώθη	A275, 287, B11, Γ140. Ἄλλα καί : σκοτώθη A125, 260 ³ καὶ ἄλλες δεκατέσσερις φορές.

ἐστάθησαν	Δ208, ἐστάθη Δ190
ἐστείλετε	E215
ἐσώθηκα	A122, ἐσώθη Γ114, 149. Ἐλλά και : σώθη A163, Δ193
ἐτζακίστη	A111. Ἐλλά και : τζακίστη Δ166, 169
ἐτιμήθης	Δ187, -η Δ156
ἐφάνη	Γ126, E214. Ἐλλά και : φάνη A247, Δ204
ἐφαντάστηκα	A105
ἐφαρμακω- θήκαμεν	A132
ἐφέρθη	A128, Δ196
ἐφύλαξε	Δ173
ἐχάθη	A116, 179, B51, Γ69, Δ163, -καν Δ195. Ἐλλά και : χάθη A110, 117, 140, 151, B13, Γ55, E210, 211 και άλλες δύο φορές.
ἐχαιρέτησα	Γ145
ἐχάλασε	A212
ἐχάρηκαν	B46

Τὸ ἄλλο χαρακτηριστικὸ τῶν χρόνων αὐτῶν εἶναι ἡ προσθήκη τοῦ -ν στὸ τέλος τῆς κατάληξης -αμε και -σαμε τοῦ παρατατικοῦ και ἀορίστου ἀντίστοιχα :

Π α ρ α τ α τ ι κ ὅ ς

ἀλλάζαμεν	Δ195
ἀφανίζαμεν	A281
γυμνώναμεν	B45
εἶχαμεν	A140, 244 ⁴ , 273, 308, 312, B11, Γ115
(ἐ)λέγαμεν	A130, 281, B32, Γ116
θέλαμεν	B45, Γ140
κάμαμεν	A247, 278, Γ91, 114 ² , κάναμεν Γ127
κατεβαίναμεν	Γ119
κιντνεύαμεν	A261, Γ72
μιλούσαμεν	A261, Γ126
μπορούσαμεν	A136
παίρναμεν	B9
πηγαίναμεν	A275, 308, B52
πολεμούσαμεν	A272, 289, 307, 316, B16, Γ66, πολεμούγαμεν A312
στέλναμεν	Γ115

Ἄδριστος

ἀδικήσαμεν	A121
ἀκούσαμεν	A137, Δ175
ἀνάψαμεν	Γ140
ἀνταμώσαμεν	B49
ἀποχτήσαμεν	Γ57, 141
ἀρρωστήσαμεν	B39
ἀρχίσαμεν	A129, Γ140
ἀφήσαμεν	Δ201
βάλαμεν	A277 ² , 316, Γ75, 91
βαρκαρίσαμεν	A325
βγάλαμεν	A137, 241, 249 ³ , B44
βιάσαμεν	Γ115
γροεμίσαμεν	Γ75
γλιτώσαμεν	B44
γυρίσαμεν	A306, B15
δέσαμεν	Γ128
διαβήκαμεν	B15
διαλύσαμεν	Γ106
διορίσαμεν	A137
διώξαμεν	A257
δοξάσαμεν	Γ139
δουλέψαμεν	E217
δώσαμεν	A260, 277, 316, B32, Γ75
ἐγίναμεν	A107, 320, B12, Δ187. ἼΑλλά καί : ἐγίναμε A108
ἐγλεντήσαμεν	A285
εἶδαμεν	A142, B40, Γ80, 90
εἶπαμεν	Δ184
ἐκλίναμεν	A137, 291, B45, Γ140
ἐμείναμεν	A267 ²
ἐθθυμήσαμεν	Δ184
ἤξέραμεν	Γ115. ἼΑλλά καί : ξέραμεν A132
θέλαμεν	A137
καθίσαμεν	A267 ³
κατεβήκαμεν	A308
κατηγήσαμεν	B15
κιντονέψαμεν	A325, Γ141
κολλήσαμεν	A273, 277

<i>κοντέψαμεν</i>	Γ129
<i>κυβερνήσαμεν</i>	B45
<i>κυργιέψαμεν</i>	A280, 285
<i>μάθαμεν</i>	Γ112
<i>μαλώσαμεν</i>	A276
<i>μείναμεν</i>	B41 - 42, Γ134, 139
<i>μιλήσαμεν</i>	A130, 260, B42, 49, Γ141 καὶ ἄλλες πέντε φορές.
<i>μπαρκαρίσαμεν</i>	Γ143
<i>ξοδιάσαμεν</i>	B32
<i>ὀμιλήσαμεν</i>	B36
<i>παραγγείλαμεν</i>	A137
<i>περάσαμεν</i>	A294, Γ128
<i>πήγαμεν</i>	A111, 277, 296, 306, 308, 316, 325 καὶ ἄλλες ἑπτὰ φορές.
<i>πήραμεν</i>	A137, 312, 319, B41, Γ73, Δ158
<i>πιάσαμεν</i>	A137, 275, 280, 281, 289, B10
<i>πληγώσαμεν</i>	A306
<i>πολεμήσαμεν</i>	A129, 302
<i>προσκαλέσαμεν</i>	Γ58
<i>προχωρέσαμεν</i>	A137, B42
<i>ριχτήκαμεν</i>	A137, 306
<i>σηκώσαμεν</i>	A325, Γ79, E209
<i>σιωπήσαμεν</i>	Γ81
<i>σκοτώσαμεν</i>	A241
<i>στείλαμεν</i>	A308 ² , Γ115, 141
<i>συνεισφέραμεν</i>	A106, Γ58
<i>συ(ν)φωνήσαμεν</i>	A114, 247, 314, Γ97, Δ174
<i>συστήσαμεν</i>	B48
<i>τελειώσαμεν</i>	A325
<i>τρομάξαμεν</i>	Γ75
<i>τροπήσαμεν</i>	A275
<i>ὀπογράψαμεν</i>	A314
<i>ὀπομείναμεν</i>	Γ118
<i>φάγαμεν</i>	Γ125, 131
<i>φιλονικήσαμεν</i>	A291
<i>φκιάσαμεν</i>	A281, 316, Γ75
<i>φύγαμεν</i>	Γ58
<i>χαλάσαμεν</i>	A279
<i>χύσαμεν</i>	Γ66

Στὴν παθητικῇ φωνῇ: α) Συναντοῦμε τίς περισσότερες φορές

τις ἀρχαϊτικότερες καταλήξεις τοῦ πρώτου ἀορίστου -θη ἀντί -θηκε ἤ -στη ἀντί -στηκε.

Ἐνικὸς ἄριθμὸς

β' πρόσωπο

ἀπατήθης	Δ163
δοξάστης	Γ147, Δ187
ἐτιμήθης	Δ187
ἠλικιώθης	Γ147
θυμήθης	B53
σκοτώθης	Γ140
στοχάστης	B31
συλλογίστης	Γ70
φοβήθης	Γ118
φυλακώθης	Γ101

γ' πρόσωπο

ἀγρικῆθη	A119, 156, Γ132
ἀγωνίστη	B16, Γ61
ἀδικήθη	Γ106, Δ168
ἀκούστη	A324
ἀνακατώθη	B34
ἀναστήθη	A248
ἀναφέρθη	Δ205 ³
ἀντιστάθη	A248
ἀπαρατήθη	B42, Γ84, 111, 120
ἀπατήθη	B25
ἀποκριθη	Γ100, 111 ²
ἀπολίστη	A193, Γ75, 112
ἀποφασίστη	A141, 149, 167, Γ83, Δ156
ἀρονήθη	Δ188
ἀρρεβωνιάστη	Γ103
ἀσφαλίστη	A183
αὐγερώθη	B13
ἀφανίστη	A116 ² , Γ73, 100, 101, Δ166, 167, 198, E211
βαρέθη	A136, 318
βλάβηθη	A281
βρέθη	A189
γεννήθη	A129, Δ168, 201
γυμνώθη	B25
δέχτη	A223, Γ58, Δ155 και ἄλλες ἐφτὰ φορές.

διαλύθη	Δ152, 162, 172
διατάχτη	A116, 131, Γ120 ²
διατιμήθη	A107, Γ144, Δ166, E210
διορίστη	A141, B39, Γ83, Δ177
ἐβρέθη	A213
ἐγκολπώθη	Γ127
εἰσακούστη	Δ205
ἐκλείστη	A135, 161
ἐλαμπρόθη	Δ185
ἐλυπήθη	Γ147
ἐμαθεύτη	Γ113
ἔμπη	Δ191
ἐπειράχτη	Γ59
ἐπικράθη	Γ142
ἐπληρώθη	A124
ἐσκοτώθη	A275, 287, B11, Γ140
ἐσπλαχνίστη	Γ93
ἐστάθη	Δ190
ἐσώθη	Γ114, 149
ἐτζακίστη	A111
ἐτιμήθη	Δ156
ἐνκαριστήθη	A263 ² , Γ63 ² , Δ178
ἐύρέθη	Δ204
ἐφάνη	Γ126, E214
ἐφέρεθη	A128, Δ196
ἐχάθη	A116, 179, B34, 51, Γ69, Δ163
ζημιώθη	A107
θυμήθη	B9, Δ173
θυσιάστη	Γ98
κακοφάνη	A229, 230, 234, 316, Δ153
κινήθη	A124, 126, 149, 186, 252, Γ115, 118, 141
κόπη	A277
κρεμάστη	A165, Γ128
κυβερνήθη	B13
λαβώθη	A238
λευτερώθη	Γ60 ² , 111
μπαρκαρίστη	Γ149
ὀργανίστη	Γ120
ὀρκίστη	A226, B7, 9 ³ , Γ106, Δ170, 186
παραδέχτη	Δ155

παραδόθη	A174, 305, B14, 15. 'Αλλά και : παραδόθη*ε B14
παραπονεύτη	A283
παρουσιάστη	A205, Γ143, Δ208
πειράχτη	A292, Γ147, Δ196 ² , E211
πιάστη	A126, 163, 192, 290, 306 και άλλες έννια φορές.
πικράθη	A140, Δ169
πληγώθη	A124
προδόθη	Γ111
προσηκώθη	A207, 213 ²
προσκαλέστη	Γ110
προσκολλίστη	B13
ρίχτη	A137, 294, Δ158
σεβάστη	B50
σηκώθη	A121, 306, B26, 41, Γ79 και άλλες έξι φορές.
σιωπήθη	Γ130
σπλαβώθη	Γ61
σκοτώθη	A125, 260 ³ , 276, 281, 287, 302, 319, B27, 35 και άλλες όχτώ φορές.
στάθη	A151, 181, 241, 325, B14, 18, Γ92, 110, 132, 136 και άλλες όχτώ φορές.
στερεώθη	Δ170
σνάχτη	A318, Γ128, Δ181
συστήθη	A270
σώθη	A163, Δ193
ταράχτη	A291
τζακίστη	Δ166, 169
τραβήχτη	Δ162, 192
ύποσκέθη	A232, 326, Γ98, 109, 118 ² , 120, 141, 147
φανερώθη	Γ84
φάνη	A247, Δ204
φαρμακώθη	A284, Γ98
φοβήθη	B29, Δ174
φορτώθη	A110
χαλάστη	Γ100
χάθη	A110, 117, 140, 151, 276, 290 και άλλες τέσ- σερις φορές.
χύθη	Γ109
ώφελήθη	B31

β) Στην κατάληξη -θήκαμε, -σθήκαμε του α' πληθυντικού έχουμε σε αρκετές περιπτώσεις την προσθήκη του -ν :

Π λ η θ υ ν τ ι κ ό ς ἀ ρ ι θ μ ό ς
 α' πρόσωπο

ἀγρικηθήκαμεν	Γ78, 134
ἀγωνιστήκαμεν	Γ58, 144
ἀξιωθήκαμεν	Γ80
ἀπολπιστήκαμεν	A244
ἀφανιστήκαμεν	A273, 275, B10
δανειστήκαμεν	Γ91
δυναμωθήκαμεν	Δ174
ἐβγιαστήκαμεν	Γ67
ἐνωθήκαμεν	Γ117, Δ183, 187
ἐφαρμακωθήκαμεν	A132
καταφανιστήκαμεν	A272
κινηθήκαμεν	A319
κοιμηθήκαμεν	B42
μετροηθήκαμεν	Γ139 ²
ντουφεκιστήκαμεν	A294
όρκιστήκαμεν	Γ85, 106 ² , 110, Δ192
παραδεχτήκαμεν	Δ155
παραδοθήκαμεν	Γ114
πιαστήκαμεν	A276, Γ81, 111
προδοθήκαμεν	Γ132, 135
σηκωθήκαμεν	A111, 296, B15, Γ60, 131, 141
συναχτήκαμεν	A135, 317
τζακιστήκαμεν	A278
τρελαθήκαμεν	B49
φιληθήκαμεν	A316

Ύ π ο τ α κ τ ι κ ή

Ένεστώτας: Στὸ α' πληθυντικὸ πρόσωπο τῆς ὑποτακτικῆς ἐνεστώτα συναντοῦμε τὴν ἀρχαία κατάληξη -ωμεν ἀντὶ τῆς κανονικῆς σὲ -οιμε ἢ -οιμε:

Π λ η θ υ ν τ ι κ ό ς ἀ ρ ι θ μ ό ς
 α' πρόσωπο

νὰ ἀδυνατίζωμεν	A130
» ἀποκόβωμεν	Δ202
» βάλωμεν	A325, Γ142
» βιάζωμεν	B48

νὰ βλέπωμεν	A276
» διαβαίνωμεν	B50
» δίνωμεν	Δ168
» διορίζωμεν	A291
» δοξάζωμεν	B52
» ἔμπομεν	Δ202
» ἔχωμεν	Δ196, νᾶχωμεν Γ82, Δ169
» κάμωμεν	A244, 246, Γ66, ἄς κάνωμεν Δ168
» καταγράφωμεν	Δ202
ἄς κατακομματιάζωμεν	Δ168
νὰ λατρεύωμεν	Δ169
» μαθαίνωμεν	Δ169
» ξέρωμεν	A244, Δ202
» παίρνωμεν	B48
» πιστεύωμεν	B52 ²
» ᾽τοιμάζωμεν	Δ174
» τρώωμεν	B52
» ὑπογράφωμεν	A276, Γ120
» χάνωμεν	B52

Ἄοριστος : Τὸ ἀ' πληθυντικὸ πρόσωπο ἔχει τὴν κατάληξιν -σωμεν ἀντὶ τῆς νεώτερης -σομε καὶ -σομε :

νὰ ἀγαναχτήσωμεν	Γ145
» ἀγοράσωμεν	B9
» ἀκολουθήσωμεν	Γ139
» ἀνθέξωμεν	A284, Γ129
» ἀνοίξωμεν	A313
» ἀπολάψωμεν	Γ58 ²
» βαστήξωμεν	A289
» βγάλωμεν	A130, 244, Γ129, 130
» βοηθήσωμεν	A295
» γυρίσωμεν	Γ81
» διώξωμεν	Γ126
» δολοφονήσωμεν	Δ154
» ἐνθουσιάσωμεν	A315
» ζήσωμεν	Δ163
» θυσιάσωμεν	A129
» καταβάλωμεν	Γ114
» λάβωμεν	Δ158
» λεντερώσωμεν	A113
» μάθωμεν	Γ129, E217

νὰ μείνωμεν	A306
» μιλήσωμεν	A295, Γ75, 141, Δ161
» πάρωμεν	A316, Γ115
» πάφωμεν	Γ115
» πεθάνωμεν	B50 ² , Γ139 ^a
» πειράζωμεν	Γ144
» ρίζωμεν	Γ140
» σβέσωμεν	A318
» σηκώσωμεν	A129
» σκοτώσωμεν	Γ126
» συνπράζωμεν	Δ197
» σώσωμεν	A131
» τηράζωμεν	A130, Δ174, 197
» ὑπομείνωμεν	Δ172
» φέζωμεν	A319
» φικιάσωμεν	Δ217
» φύγωμεν	A244 ² , 285, 313, Γ80, 139
» φυλάζωμεν	A267
» χτυπήσωμεν	B50
» χύσωμεν	Δ169

Συναντοῦμε ἐπίσης καὶ κανονικοὺς τύπους τῆς ὑποτακτικῆς ἀορίστου στὴν ἐνεργητικὴ φωνή, μὲ τὴν προσθήκη τοῦ -ν στὸ τέλος τῆς κατάληξης -σομε :

νὰ βαστήσομεν	A258
» γυμνώσομεν	A267, 325
» δέσομεν	Γ128
» δικαιώσομεν	Γ82
» εἰποῦμεν	B53, E211
» κλείσομεν	A316
» μερεμετίσομεν	A272
» περάσομεν	A294
» πιάσομεν	A267, 297
» ρωτήσομεν	Δ200
» συστήσομεν	A297

Π α θ η τ ι κ ῆ φ ω ν ῆ

Τὸ ἀ' πληθυντικὸ πρόσωπο τῆς ὑποτακτικῆς ἀορίστου λήγει σὲ-θοῦμεν, σιοῦμεν, -χτοῦμεν κ.λπ., ἔχουμε δηλαδὴ κι ἐδῶ τὴν προσθήκη τοῦ τελικοῦ -ν :

νὰ βαρκαριστοῦμεν A243, 318

νά βασταχτοῦμεν	Δ202
» διακοποῦμεν	Γ135
» διοικηθοῦμεν	Γ107
» ἐνωθοῦμεν	Γ119, Δ162
» κινηθοῦμεν	A136, 270, 318, Γ110, 135, Δ202
» λευτερωθοῦμεν	Γ75, 106
» μολυθοῦμεν	A106
» πουληθοῦμεν	B40
» προδοθοῦμεν	Γ106, 115
» ριχτοῦμεν	A261
» σηκωθοῦμεν	A313
» σκηματιστοῦμεν	Δ202
» συνακουστοῦμεν	A319
» σωθοῦμεν	A246, 294
» τζακιστοῦμεν	Δ202
» φατριαστοῦμεν	Δ152
» χαθοῦμεν	A246, 267, Γ144, Δ162, 197

7. Μετοχή

Ὡς πρὸς τὴν κλίση : α) ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τοῦ ἀρσενικοῦ γένους λήγει σὲ -ν ἀντὶ τῆς κανονικῆς κατάληξης σὲ -ο (βλ. σχετικά καὶ τὰ ἐπίθετα σὲ -ος -η -ο)‡:

ἀγαπημένος	-ον	A139
ἀναθεματισμένος	-ον	A282
διψασμένος	-ον	A254
καημένος	-ον	A260
καθημένος	-ον	Δ182
καλεσμένος	-ον	A279
κλεισμένος	-ον	Γ88
κρυμμένος	-ον	Γ126
μισοσκοτωμένος	-ον	A161
μπαλωμένος	-ον	A282
ντυμένος	-ον	A112
ὄρκισμένος	-ον	Γ129, 136
περιορισμένος	-ον	B21
πνιμένος	-ον	A169
πουλημένος	-ον	A230
σκοτωμένος	-ον	A214, 260
στελμένος	-ον	A139
συστημένος	-ον	Γ64

τυλιμένος	-ον	A125, 285
φερμένος	-ον	A200, Γ75
φορτωμένος	-ον	A166 ²
φραγκοφορεμένος	-ον	A167
φυλαμένος	-ον	Δ196

8. Ἐπίρρημα

Ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὴ τῆς ὀρισμένης γλωσσικῆς ἐπίδρασης ποὺ ἀσκήθηκε στὸ Μακρυγιάννη εἶναι ἡ χρῆση λόγιων ἐπιρρημάτων, κυρίως ἐπιρρημάτων σὲ -ως καὶ -ῶς, ποὺ στὴν κοινὴ νεοελληνικὴ σώζονται σὲ ὀρισμένες μόνον περιπτώσεις¹:

α) Ἐπιρρήματα σὲ -ως

ἀδίκως ²	A128 ² , 129, 148, 150, B32, 49, Γ72 ² , 73, Δ171 ³ καὶ ἄλλες δεκαέξι φορές.
ἀκολούθως	A154, 237
ἀναλόγως	A132, 191, Δ169, E217
ἀνατολικῶς ³	A171, Δ186
ἀντρείως	A127, 128 ² , 160 καὶ ἄλλες τέσσερις φορές. ἼΑλλὰ καὶ : ἀντρεῖα A278
ἀπίστως	Γ84
ἀπλῶς	B35
ἀσυστόλως	Γ94
ἀτίμως	A105, Γ62
ἀτομικῶς	A327, Δ175
βαρέως	A261, B44
γενικῶς	A161, 179, 202, 210, 212, 232, 247, 272, B44, 48, Γ58, 63, 82, Δ159, 160, E210 καὶ ἄλλες εἴκοσι φορές.
γενναίως	A124, 126 ² , 128, 135 ² , 150, B14 καὶ ἄλλες δεκατέσσερις φορές. ἼΑλλὰ καὶ : γενναῖα A165
δικαίως	Δ204
δολερῶς	A180, 188, 192, Γ84
δυτικῶς	A171, Δ186
ἐγγράφως	A190 ² , 290, 291, 298, 324, B19, 22, 37,

1. Μανόλης Τριανταφυλλίδης, δ.π., σ. 380 – 381, § 994.

2. Βλ. τὴν φράση : «ἀδίκως καὶ παράωρα» (Γ72).

3. Βλ. τὴν ἀντίθεση : «...βορινά· ἀνατολικῶς...» (A171).

	Γ62 και άλλες δύο φορές.
<i>ἐπιμόνως</i>	B23, 46
<i>καθημερινῶς</i>	A107, 171, 192, 220, 277, <i>καθημερι-</i> <i>νῶς</i> A275, 307, B38, Γ63, 144, Δ159, 168
<i>κρυφίως</i>	A115, 132, 151, B26, 36, Γ60, 70, Δ176, E210 και άλλες εἴκοσι μία φορές. Ἄλλὰ και : <i>κρυφά</i> A169, 188, B25, 49, Γ77 Δ163
<i>μεγάλως</i>	A130, 140, B36, Γ97, 106, Δ202 και άλλες ἔντεκα φορές. Ἄλλὰ και : <i>μυστικά</i> A167 ² , B32, Δ174, 191
<i>μυστικῶς</i>	Δ186
<i>ὀρθοδόξως</i>	A187, Γ94, E218
<i>παθητικῶς</i>	A226, Γ73, Δ204
<i>παραλόγως</i>	Γ117
<i>πατρικῶς</i>	A124, 155, 178, B16, Δ158, E212 και άλλες δώδεκα φορές. Ἄλλὰ και : <i>πατριω-</i> <i>τικά</i> Δ153, 156
<i>πατριωτικῶς</i>	B47
<i>πολιτικῶς</i>	A213, 219, 315 ² , E212
<i>πραγματικῶς</i>	A223
<i>προθύμως</i>	E218
<i>προσωπικῶς</i>	Δ201, 204
<i>προσωρινῶς</i>	Γ141, Δ186
<i>συνταματικῶς</i>	A124, 132 ² , 135 ² , 149, 174, 242, B13, Γ147, Δ177, 203, E209 και άλλες τρεῖς φορές. Ἄλλὰ και : <i>σύμφωνα</i> A130
<i>συνφώνως</i>	A162, 186 ² , 203 ² , 218, 235, 258, B14, 17, 32, Γ112, Δ164, 171, 194 και άλλες ἑφτά φορές.
<i>ταχτικῶς</i>	A300, B44, Γ64
<i>τελείως</i>	A116, 154, 165, 201, 242, 287, B38, Γ86 και άλλες πέντε φορές.
<i>τιμίως</i>	A105 ² , 227, 314, 326 ² , Γ62, Δ174, 196
<i>τοιούτως</i>	A122, 154, 181, 190, 269, B13, 19, 22, Γ82, 83, Δ169, E212 και άλλες δεκα- τέσσερις φορές.
<i>τρίτως</i>	Δ173
<i>τυραγνικῶς</i>	B19

φιλικῶς Γ125
φρονίμως Δ208. Ἐλλὰ καί : φρόνιμα A198, Δ174

β) Ἐπιρρήματα μὲ ἄλλες καταλήξεις

ἀμιστὶ A149
πανηφει Γ129, 145, Δ155
ἀλλοῦθεν A211
ἐδῶθεν A134. Ἐλλὰ καί : δῶθε A135
θεμελιούθεν Γ75
μικροῦθεν Γ72
ὄθεν A106², 114, 116, 137, B33, Γ97, Δ176,
181 καὶ ἄλλες ἕξι φορές.
οὔθεν A258, 272, 284, 305, B44. Ἐλλὰ καί :
οὔθε A208
όλοῦθεν A258, Γ96
ποῦθεν A118. Ἐλλὰ καί : ποῦθε A194, 206,
221², Γ126
παλαιόθεν A256
πλέον A110, 129, 198, 211, B40, Γ60, 113,
114, Δ162³, 181 καὶ ἄλλες ἑπτὰ φορές.
πολλάκις Δ169, 205

9. Σύνδεσμοί

α) Ἐρωτηματικοὶ

διατὶ A137, 248, 283, B16, Γ69, 71, Δ169³
καὶ ἄλλες εἴκοσι μία φορές.

β) Αἰτιολογικοὶ

διατὶ A228, B12, Γ64, 82, Δ153 καὶ ἄλλες πέ-
ντε φορές.

10. Ἐπιφώνημα

εὔγε B35, Γ70
ἰδοὺ Γ143

11. Προθέσεις

Ἐποτέλεσμα λόγιας ἐπίδρασης θὰ μπορούσε νὰ θεωρηθεῖ ἡ χρησιμο-
ποίησι τῶν προθέσεων διὰ καὶ εἰς ποὺ κυριαρχοῦν στὸ κείμενο τοῦ Ἐπο-
μνημονεύματος.

α) Διὰ + γενική

διὰ τῆς δόναμης	Δ178
διὰ (τοῦ) λόγου σου	A117, Δ172
διὰ συντρομῆς	Δ166

β) Διὰ + αἰτιατική

διὰ τὰ ὄραϊα ἀγάλματα	Γ63
διὰ τὴν ἀγάπη	A295, 298, Γ59, 118
δι(ὰ) (τὴν) Ἐργία - Μαρίνα	A149 ²
διὰ τὸν ἀγῶνα	A105, διὰ τοὺς ... ἀγῶνες Γ62, Δ199
διὰ ἕναν ἀγωνιστὴν	A295, δι(ὰ) ... ἀγωνιστὰς Γ58, 64
διὰ τοὺς ἀδελφούς μας	Δ190
διὰ τὴν ἀδικία	Γ72, 73
δι(ὰ)... Ἀθήνα	A222, 271, 315, 317 ²
διὰ τὰ αἵματα	Γ107
διὰ τὰ αἶτια	Γ146
διὰ νὰ ἀκολουθήσω	A226, διὰ νὰ μὴν ἀκολουθήσῃ Γ109
διὰ ν' ἀκούγεται	Δ192, διὰ ν' ἀκουστῇ Δ174
δι' ἀλήθεια	Γ100
διὰ τὸν Ἀλήπασα	A116, 129, 140
διὰ ἄλλο	A222, διὰ ἄλλους Γ131
διὰ τ' ἀναγκαῖα	A247
διὰ τοὺς ἀναντίους	A233
δι(ὰ) ... Ἀνάπλι	A194, 223, 257, B41, 42
διὰ ν' ἀναστηθῇ	Δ206
διὰ τὴν ἀναφορὰ	Γ63, 89
διὰ τοὺς ἀνθρώπους	A144, 197, B31, Γ117, 129, Δ178
δι' ἀπάνου	Γ115
διὰ τὴν ἀπάτη	Γ115
διὰ νὰ τοὺς ἀποδείξωμεν	Γ123
διὰ ν' ... ἀποκοιμίσῃ	Γ84, Δ182
διὰ τοὺς Ἀράπηδες	A236
διὰ ν' ἀργανιστῇ	Γ66
δι' ἀρετῇ	B10, διὰ τὶς ἀρετέες Δ155, 156
διὰ τὸ ἄρθρο	Δ169
διὰ τὴν Ἀρκαδιὰ	A236
διὰ τὸν Ἀρμασπέρη	Γ132
διὰ τὴν Ἄρτα	A134

διὰ τὸν Ἀρχηγόν	A254
διὰ τ' ἀσκέρι	A220
δι(ὰ)... ἀσφάλεια(ν)	A204, B21, Γ142, Δ175
διὰ ν' ἀσφαλίσης	Δ192
διὰ κάθε ἄτομον	A101, διὰ τ' ἄτομα B43
δι' αὐτὸν	A277, Γ132, δι' αὐτὸ A154, 179, ... 284, ... B17, ... Γ60, 126, ... Δ153, ... E214 δι(ὰ) αὐτοῦς A180, B13 ³ , ... Γ132, Δ178, ... 203, δι' αὐτέες Γ98, δι' ... αὐτὰ A103, 179, 192, 269, B11, Γ63, Γ112, Δ155, E216 A139, δι' ἀφεντάδες A178
διὰ τὸν ἀφέντη	Γ60
διὰ νὰ τοὺς βαθμολογήσωμεν	A193
διὰ τοὺς βαθμοὺς	Γ64
διὰ νὰ βάλουν	B10, 48, Γ125, διὰ βασιλεῖς Γ125
διὰ ... βασιλέα	Γ91
διὰ νὰ βασταχοῦμεν	Δ187, διὰ νὰ βγοῦνε B53, Γ64. Ἄλλὰ καί : γιὰ νὰ τὰ βγάλῃ A103
διὰ νὰ βγῶ	B19
διὰ τὸν Εἰόρο	A120, 139
διὰ τὸ ... βιὸν	A312, διὰ νὰ λέπη Δ167
διὰ νὰ μᾶς βλέπουν	Δ193
διὰ νὰ βοηθήσουνε	Δ158
διὰ τίς βουλές	A217
διὰ τὰ βραβεῖα	A145
διὰ Βραχώρι	Γ76
διὰ νὰ βρίσκονται	A290
διὰ νὰ βυζαῖνη	A192, 314, B32, Γ65, 127, Δ207 καὶ ἄλλες πέντε φορές, διὰ νὰ γένουν A188, διὰ νὰ γίνουν B39
διὰ τὴν γενναιότητα	A216
διὰ νὰ μὲ γιατρέψουν	A262
διὰ τὸν γιατρό	A121, 122
διὰ τὴν γιορτῆ	Γ98
διὰ τὸ γιοφύρι	A110
διὰ νὰ τοὺς ἔγκλωποθῇ	Δ203
διὰ νὰ γλιτώσω	A111, διὰ νὰ γλιτώσῃ Δ182, διὰ νὰ γλιτώ- σομεν B46
διὰ νὰ τὸν γνωρίζω	Γ106, διὰ νὰ γνωρίσω Γ59
διὰ γρόσια	A200

διὰ νὰ γυμνώσωμεν	A139
διὰ τὴν γυναίκα	A121 ³ , 122, 158, B11
διὰ τὰ ... δεινὰ	B51, Γ134
διὰ νὰ μὲ δείχνης	Δ192, διὰ νὰ δείξω A314, B15, Γ71, διὰ νὰ δείξη Γ82, διὰ νὰ τοὺς δείξωμεν Γ123
διὰ δέκα	A269
διὰ δήμαρχος	Δ200
διὰ τὴν ... διαγω(γ)ῆ	A105, Γ63
διὰ νὰ διαλύσωνε	A205
διὰ τὰ δίκια	B46, Γ69, E213
διὰ νὰ δίνουν	Δ171
διὰ τὸν διορισμό	Δ157
διὰ τὴν διχόνοιαν	A151
διὰ δίχως τίποτα	Γ75
διὰ τὴν δόξα	A184, διὰ δόξεις Γ85
διὰ νὰ δοξάζωμεν	Γ127, διὰ νὰ μὴν δοξαστῆ A234, διὰ νὰ δοξαστῆτε Δ197
διὰ τὶς δουλειές τους	Δ182
διὰ ... δούλεψες	A108, 299, Γ103
διὰ νὰ δυναμώση	A212, διὰ νὰ δυναμώσετε E214
διὰ δύο	A327
διὰ νὰ δυσαρεστήσουν	Γ80
διὰ τὸν Δυσσέα	A118, Γ94
διὰ νὰ δώση	A270
διὰ τὶς εἰκονογραφίες	Γ96
διὰ νὰ μὴν εἶναι	Γ98, διὰ νὰ εἴμαστε Δ163
διὰ τοὺς ἑκατὸ	A136
διὰ ἐκεῖ	A124, 223
διὰ ἐκεῖνον	A158, διὰ (ἐ)κεῖνο A183, B47, Γ71, 119, Δ155, E217 καὶ ἄλλες ὁχτὼ φορές, δι(ὰ) (ἐ)κεῖνους Γ131, Δ207
διὰ τὴν ἐκλογή	B37, διὰ τὶς (νέες) ἐκλογές Δ192, E210
διὰ νὰ μ' ἐλκύσουν	Γ82, διὰ νὰ ἐλκύνονται Δ202
διὰ τὴν Ἑλλάδα	Γ70
διὰ τοὺς Ἑλληνας	Γ70, 103
διὰ (ἐ)μένα	A108, 114, 227, Γ90, Δ192 καὶ ἄλλες πέντε φορές, διὰ (ἐ)σένα A154, 161, Γ66 ² , Δ187 καὶ ἄλλες τέσσερις φορές, διὰ (ἐ)μᾶς A106, 140, 241, διὰ σᾶς Γ115
διὰ τὴν ἔνωσιν	B46, διὰ τὴν... ἔνωσιν B46, Δ157

διὰ νὰ τοὺς ἐνώσω	Δ157, διὰ νὰ ἐνωθῇ Γ67
διὰ τὰ ἔξοδα	A298
διὰ τὸ ἔξω	Γ126, διὰ τὰ ἔξω A202, Γ104, 106, 110 ² , 113, 126, Δ189 ³ , 192 καὶ ἄλλες τρεῖς φορές.
διὰ τὴν ἐπανάσταση	A116
διὰ τὴν εὐεργεσίαν	Γ120
δι' αὐτοὺς τοὺς δύο εὐεργέτες	A121
διὰ ... εὐταξίαν	A210, 270, 274, E213
διὰ τὸν ζαῖρὲ	A327
διὰ νὰ ζήση	A305
διὰ ... Ζητούνι	A188, B18
διὰ ... ζῶα	B31, Δ160
διὰ ζωντανούς	A312
διὰ ὄχτῶ ἡμέρες	A284
διὰ νὰ τοὺς ἤσυχάσω	Δ177
διὰ ... τὴν ... ἤσυχίαν	A105, 189, 210, Γ79, 118, E211
διὰ νὰ θαμαίνεται	Γ127
διὰ τὰ θελήματα	Γ126
διὰ τὴν ... θέσιν	A136, 149 -150, διὰ τὴν θέση A237, διὰ τις θέσεις A136
διὰ τὴν Θεσσαλομακεδονία(ν)	Γ112, 115
διὰ ... θρησκεία(ν)	A161, 185, 187, 259 ² , Γ125, Δ187, E217 καὶ ἄλλες τέσσερις φορές.
διὰ νὰ θυμῶνται	Γ53
διὰ τὶς θυσίες	Γ58
διὰ τὴν μεγάλη(ν) ιδέα(ν)	Δ171, 172
διὰ νὰ ἰδῇ	A260, Δ204, διὰ νὰ ἰδῆτε Γ119
διὰ τὸν Καίρη	Γ127
διὰ τὸ κακὸ	A188
διὰ νὰ μὲ κακοσυσταίνη	Δ184
διὰ τὸν Καλλέργη	Γ142
διὰ τό καλὸ	A108, 148, 188, Δ166, 167
διὰ τὴν καλοσύνη	A228
διὰ νὰ μὲ κάμη	A202, διὰ νὰ κάμη Γ113, 125, διὰ νὰ κάμωμεν A282, Δ155, διὰ νὰ κάμουν A240 διὰ νὰ κάνοιν A285
διὰ τὸ κάμωμα	A283
διὰ τὰ καραγούλια	A257
διὰ τὸ κάστρο	A173, 237

<i>διὰ τὴν καταδίωξιν</i>	Γ84
<i>διὰ τὴν κατάστασιν</i>	B48, Γ127
<i>διὰ τὶς κατάχρησες</i>	Γ62
<i>διὰ νὰ μὲ κατηγορήσουνε</i>	Δ153
<i>διὰ νὰ κατορθώσω</i>	A305
<i>διὰ κεῖ</i>	A280
<i>διὰ τὸ κεφάλι</i>	A283
<i>διὰ τὸ κέφι</i>	A207, B27, <i>διὰ τὰ κέφια</i> A207, 212
<i>διὰ τὸ κίνημα</i>	A134, Γ112
<i>δι' αὐτὲς τὶς κλειδωνιές</i>	Γ75
<i>διὰ νὰ κοιτάξῃ</i>	Γ69
<i>διὰ τὸν Κολοκοτρώνη</i>	Γ100
<i>διὰ τὸ κονάκι του</i>	Γ131
<i>διὰ νὰ κονομίση</i>	B48
<i>διὰ τὴν Κόρθο</i>	A223
<i>διὰ Κορφοῦς</i>	A113
<i>διὰ τοῦτον τὸν κόσμον</i>	A313
<i>διὰ ὅλο τὸ Κράτος</i>	Δ174
<i>διὰ ... Κρήτη</i>	A193, Γ115, 117
<i>διὰ τὸν Κριτζώτη</i>	Γ130
<i>διὰ τὴν Κυβέρνησιν</i>	A159, 2852, 286
<i>διὰ τὴν Λαγκάδα</i>	A125
<i>διὰ τὸ λαγοῦμι</i>	A282
<i>διὰ τὸν Λασσάνη</i>	Γ92
<i>διὰ τὴν λευτερίαν</i>	A114, 145, 212, <i>διὰ τὴν λευτεριά(ν)</i> A129, 130, 221, B54, Γ110 ² <i>καὶ ἄλλες</i> <i>ὄχτὼ φορές.</i>
<i>διὰ νὰ λευτερώσουμε</i>	A290, <i>διὰ νὰ μᾶς λευτερώσουνε</i> Δ154
<i>διὰ ληστείαν</i>	A192, <i>διὰ τὶς ληστεῖες</i> Δ198
<i>διὰ τοὺς Λιδορικιῶτες</i>	Δ174
<i>διὰ λογαριασμό</i>	A176, Γ113
<i>δι' αὐτὸν τὸν λόγον</i>	Γ129, Δ203, <i>διὰ κάτι λόγια</i> A298
<i>διὰ νὰ μᾶς μάθη</i>	Γ101
<i>διὰ τὸ μακελιὸν</i>	A222
<i>διὰ τὸν Μακρογιάννη</i>	Γ124
<i>διὰ νὰ μαρτυρήσω</i>	Γ118
<i>νὰ μὴν ματαγυρίση</i>	Γ89
<i>διὰ νὰ μὴν μείνη</i>	A319, <i>διὰ νὰ μείνωμεν</i> A260, <i>διὰ νὰ μεί- νονν</i> A304, B20, Γ63
<i>διὰ τὰ μέλλοντα</i>	A163

δι' αὐτὰ τὰ μέρη	A141
διὰ (τὰ) μέσα	A170, 192, Γ119
δι(ὰ) ... τὴν μεταβολή	Γ147, Δ161
διὰ νὰ μιλῶ	Γ100
διὰ μιστὸν	A112, διὰ... μιστοὺς A192, 204, 224, Γ62
διὰ νὰ μὴν μπῆτε	A250, διὰ νὰ μποῦνε A160
διὰ τὰ Μποστάνια	A310
δι' αὐτὸ τὸ μυστήριον	A114
διὰ τὸ μυστικὸν	Γ127
διὰ νᾶχη	Δ167
διὰ τὴν νεκρανάστασιν	Γ107
διὰ ἑργείας	Δ190
διὰ τὰ νησιὰ	A173
διὰ τὸ Νιοχώρι	A132
διὰ τὸ νιτερέσιον	Γ75, Δ187
διὰ τοὺς νόμους	A207
διὰ τὴ Νύδρα	A229
διὰ τὸ νύχι	Γ145, Δ163
διὰ νὰ ξεθυμάνομε	A218
διὰ ξένους	Γ110
διὰ ξύλα	A110
διὰ ὀμπρὸς	A320
διὰ τ' ὄρδι	A170, 313
διὰ τ' Ὄρος	Γ115 ²
δι(ὰ) ὄσους	A318, Γ58, 63, 118, Δ167, δι(ὰ) ὄσα Δ177, 184
διὰ τὸν ὄχτρον	A270
διὰ νὰ πάγη	Γ61, διὰ νὰ πᾶμε A174, διὰ νὰ πᾶνε A224
διὰ νὰ πάθω	A216, διὰ νὰ μὴν πάθῃ A166, διὰ νὰ μὴν πάθωμεν A216, Δ159
διὰ ἕναν παλιόγερον	A140
διὰ τὰ παλληκάκια	A216
διὰ παλοῦκι	B12, Γ85
διὰ παλούκωμα	Γ87
διὰ πάντα	A279, Δ198
διὰ τὸ παρὸν	A193, B9, Γ103, Δ158
διὰ τὴν παρουσίαν	Δ177
διὰ νὰ τὰ πάρωμε	A183
διὰ τὸν πατέρα	Γ111

διὰ ... τὴν πατρίδα	A103, 113, B16, Γ63 ² , 102, Δ174, E212, 217 καὶ ἄλλες σαράντα ὀχτὼ φορές.
διὰ τὸν πατριωτισμὸν	B10
διὰ πεθαμὸν	A234
διὰ τὴν πείνα	A166
διὰ τὴν Πελοπόννησο	A161
διὰ νὰ τοὺς περάσουμε	A227
διὰ τὴν περιλαβὴ	A249
δι' ἄλλη περίσταση	Δ166
διὰ τὸν Πετρόμπεγη	B25
διὰ ἴπηρεσίες	Δ180
διὰ νὰ πιάνουν	B20, διὰ νὰ πιάσουμεν A297
διὰ νὰ πιστέψης	Γ127
διὰ τὴν πίστη του	A194
διὰ νὰ πιτύχουν	B13, Δ155
διὰ νὰ πλερώνουν	A178
διὰ τὶς πληγὲς	Δ165
διὰ τὰ πλοῖα	A327
διὰ πλοῦτη	A191
διὰ νὰ πολεμήσῃ	A131
διὰ ... πόλεμον	A142, 179, 187, 208, διὰ ἐφύλιους πο- λέμους A312
διὰ τοὺς πολιορκημένους	A303
διὰ τὸ πολιτόγραμμα	Γ82
διὰ τὴν πολιτοφυλακὴ	Γ88
διὰ τὸ πόστο	A142
διὰ πουθενὰ	A123
διὰ τὰ πράματα	Δ155
διὰ νὰ μὴν προβοδέσω	Γ74
διὰ νὰ μὴν με προδώσῃ	Γ127
διὰ τὸν πρόεδρον	Δ156
δι' αὐτήνη τὴν προκοπὴ	Γ102
διὰ νὰ προκόψουν	Δ167, 168
διὰ νὰ προλάβῃ	A188
διὰ νὰ προσκυνήσουνε	A188
διὰ τὴν προσταφαίρεση	Δ170
διὰ τὴν πρότασίν σου	Δ180
διὰ προφύλαξιν	A224, διὰ προφύλαξη Γ85
διὰ τὴν πρωτεύουσα	Δ206
διὰ νὰ ρίξουν	B44

διὰ τὴν Ροῦμελή	A116
διὰ τοὺς Ροιμελιῶτες	B12, Γ95. Ἄλλὰ καὶ : γιὰ τοὺς Ροιμαί- γους A116
διὰ νὰ ρουφήξουν	Γ61
διὰ τὸ Ροιμαίικο	A143
διὰ Σάλωνα	A186
διὰ νὰ σβήσω	A210, διὰ νὰ ... σβέση Γ111, E211, διὰ νὰ τὸ σβέσετε Γ61
διὰ νὰ σημειώνω	B45
διὰ τὴν σιγουριά	A188
διὰ νὰ μᾶς σκηματίσουν	Γ124
διὰ τοὺς ξένους σκοποὺς	A102
διὰ σκότωμα	A179 ²
διὰ σκοτωμὸν	Γ73
διὰ νὰ σκοτώσετε	A219, διὰ νὰ σκοτωθοῦμεν A258
διὰ τὸ σπαθί	B49, Γ82, 84
διὰ τὸ σπίτι	A225
διὰ νὰ στερεωθῆ	Γ61, διὰ νὰ στερεωθοῦν Δ167, E214
διὰ τὴν στερέωση	A222
διὰ τὸ στράτευμα	A253
δι' αὐτοὺς τοὺς στρατιωτικοὺς	Γ65
διὰ τὴν στρατολογία	A298
διὰ συβιβασμὸν	A220
διὰ τίς συμβουλές	Γ70
διὰ νὰ συναχθοῦνε	A281
διὰ τὴν Συνέλεψη	Γ128
διὰ τὴν συνθήκη	A173
διὰ τὸ σύνταγμα	Γ88
διὰ τὸν συνταματάρχη	Δ189
διὰ τὴν σύνταξη	Δ208
διὰ τοὺς (ἀχάριστους) συντρόφους	A202, 285
διὰ τὰ συμφέροντα	Δ163
διὰ νὰ συχωρεθῆ	A130
διὰ τὸν σωμὸ	A129
διὰ νὰ σώσω	Δ207, διὰ νὰ σώση A312, διὰ νὰ σω- θοῦνε A302, Γ122
διὰ νὰ μὴν τελεσφορήση	B13
διὰ τέτοια	A326
διὰ τζελάτη	B31
διὰ τὴν τζελατίνα	Γ131

διὰ τὴν τιμὴν	A122, 138, B20, Δ183
διὰ τόκον	A298
διὰ τὸν τόπο	A121, διὰ τοὺς τόπους Γ70
διὰ τοὺς (Ἐργιπαίους) Τούρκους	A142, 186, 220, 233
διὰ τοῦτο	A107, 237, B53, Γ70, 124, 127, Δ156
διὰ νὰ τοὺς τραβήσω	A218
διὰ τὸ τραπέζι	Γ117
διὰ τοὺς Τρεῖς Πύργους	A317
διὰ τὰ τρέχοντα	A116. Ἄλλὰ καί : γὰ νὰ μὴν τρέχω A105
διὰ τὴν Τροπολιτζά	A252
διὰ τὴν καλὴ τὴν τροφή	B31
διὰ τὰ τρόφιμα	Γ77
δι' αὐτήν τὴν τυραγνία	A129, διὰ τὶς τυραγνίες A177
διὰ τύχη	B41
διὰ τὴν ὑγείαν του	Δ206
διὰ νὰ (μὴν) ὑπάρξουν	A178, Γ53
διὰ νὰ ὑποστηρίξετε	Γ113
διὰ μικρὴ ὑποψίαν	Γ127
διὰ νὰ φαίνωνται	E216, διὰ νὰ φανῆ Δ206
διὰ νὰ φᾶνε	B15, Γ66
διὰ τὴν φελούκα	A119
διὰ ἓνα φέρσιμον	Γ100
διὰ Φήβα	A186
διὰ τὴν Φιλορθόδοξον	Γ113
διὰ τοὺς φίλους τους	Δ208
διὰ νὰ φκιάση	Γ100, διὰ νὰ μᾶς φκιάσουνε Γ82
διὰ φόβο	A203
διὰ νὰ φοδιάσουνε	A160
διὰ φουσέκια	A221
διὰ νὰ φρονῆς	Γ127
διὰ τοὺς φτωχοὺς	Γ118
διὰ νὰ χαθῶ	A166
διὰ τὸν χαμό μας	Γ122
διὰ χαμπέρια	Γ131
διὰ νὰ χαρῆς	E213
διὰ χαρτζιλίκι	B15
διὰ τὴν Χασιά	A190
διὰ νὰ μὴν χάσουνε	Γ122
διὰ τὸ χατίρι	Γ73

διὰ ... χρήματα	A191, 217, 222, 267, 271
διὰ τὰ χρησιμεύοντα	A103, διὰ τὰ χρησιμεύοντα Γ111
διὰ ἓνα χρόνο	Δ174, διὰ ἑφτά χρόνια Β9
διὰ τὸ χτίσιμο	Γ94
διὰ τὰ χτιστῆ	Γ77
διὰ χωριῶν	A264
διὰ ψυχολογῶν	A323
διὰ (τό) ψωμί	A138, 195, Γ93
διὰ τὴν ὥρα	E211
διὰ ὀφέλεια	B45

α) Εἰς + γενικὴ

εἰς τ' Ἀναπλιῶν	A163, Γ97
εἰς τοῦ Ἄργους	E210
εἰς τοῦ ἀγοῦ	B11
εἰς τῆς Γαλλίας	B43
εἰς τοῦ Γραλλιάρη	Γ71
εἰς τῶν γυναικῶν	B46
εἰς τῆς Ἑταιρείας	A105
εἰς τοῦ Θιοχαράκη	A138
εἰς τοῦ κάστρου	Γ94
εἰς τοῦ Κατίκου	A192
εἰς τοῦ Κριτζώτη	B38, Δ159, 185. Ἄλλὰ καὶ : στοῦ Κριτζώτη Δ159
εἰς τῆς Λιβαδιᾶς	A186 ²
εἰς τοῦ Λιονταριοῦ	A274
εἰς τοῦ λόγου	A188
εἰς τοῦ Μεταξᾶ	Γ134
εἰς τοῦ Νοταρᾶ	A207
εἰς τοῦ Νταούλη	A228
εἰς τοῦ Ντεληγιώργη	B38
εἰς τοῦ Πέτα	A123, 128
εἰς τοῦ Σαλώνου	B39
εἰς τοῦ Χαίμαντᾶ	A308

β) Εἰς + ἀιτιατικὴ

εἰς τὸν Ἀβαρικό	Δ173
εἰς τοὺς Ἀβαρίους	A237 ³ , 238, 240 ² , 242 ²
εἰς τοὺς ἀγάδες	A141

<i>εἰς τ' ἀγαθὰ</i>	A285
<i>εἰς τὴν ἀγανάχτησιν</i>	A218
<i>εἰς τὴν ᾽Αγγλία</i>	Γ117
<i>εἰς τὸν ἀγέρα</i>	A243, 244, 261, 278, 281, 284, B45. ᾽Αλλὰ καί : στὸν ἀγέρα A243
<i>εἰς τὴν ᾽Αγιὰ</i>	A143
<i>εἰς τὴν ᾽Αγιὰ Εἰρήνη</i>	Δ175 ³
<i>εἰς τὴν ᾽Αγιαμαύρα</i>	A170, εἰς τὴν ᾽Αγιομαύρα Δ193
<i>εἰς τὴν ᾽Αγιὰ Ρουσαλή</i>	A187
<i>εἰς τὴν ᾽Αγιὰ Σοφιά</i>	A138
<i>εἰς τὸν ᾽Αγιλιά</i>	A229
<i>εἰς τὸν ᾽Α(γ)ιωτέκ</i>	Γ60, E214
<i>εἰς τὸν ᾽Αγιον Γιώργη</i>	A202, εἰς τὸν ᾽Αγιώργη A202, 223, 224, B34, E210
<i>εἰς τὸν ᾽Αγιον ᾽Ηλία</i>	A135
<i>εἰς τὸν ᾽Αγιον Λουκά</i>	A168, 169. ᾽Αλλὰ καί : στὸν ᾽Αγιον Λουκά A169
<i>εἰς τὸν ᾽Αγιον Σπυρίδωνα</i>	A302
<i>εἰς τὶς ἀγκάλες</i>	Γ101
<i>εἰς τ' ἀγκωνάρι</i>	Δ188
<i>εἰς τὴν ᾽Αγόργιανη</i>	A283
<i>εἰς τ' ᾽Αγροκήπιον</i>	B30, 49
<i>εἰς ... τὸν ἀγώνα</i>	A106 ³ , B11, Γ75 ² , 143, Δ160, E214, 218 καὶ ἄλλες πέντε φορές, εἰς τοὺς ἀγῶ- νες A106. ᾽Αλλὰ καί : σὲ τόσους ἀγῶ- νες Γ133
<i>εἰς τοὺς ἀγωνιστὰς</i>	A153, Γ61, 73, 78, 79, E214
<i>εἰς τὸν ἀδελφόν</i>	B14, εἰς τοὺς ἀδελφούς B26
<i>εἰς τὸν ᾽Αθη</i>	A324, B51, 52 ²
<i>εἰς τὴν ᾽Αθήνα</i>	A171, 190, 283, B9, Γ67, 118, 135, Δ174 ² , 205, E210, 215 καὶ ἄλλες πενήντα φορές.
<i>εἰς τὸν ᾽Αι - Βασίλη</i>	B42
<i>εἰς τὸν ᾽Αι - Γιάννη</i>	A111
<i>εἰς (τὴν) Αἴγινα</i>	A296, B7, Γ115, 116 ² , 117 ³ καὶ ἄλλες τέσσερις φορές.
<i>εἰς τὰ ... αἰσθήματα</i>	Γ106, Δ185
<i>εἰς τὴν αἴτησίν του</i>	B15. ᾽Αλλὰ καί : σὲ ὅλην τὴν αἴτησίν τους Γ78
<i>εἰς τὴν ἄκρη</i>	A135, 142, 144, 165, 209, 237, 308, 317

εἰς τὴν Ἐλαμίνα	Ἐλλὰ καὶ : στὴν ἄκρη A136, Γ77
εἰς τ' Ἐλειτούργι	A161
εἰς τὴν ἀλήθεια	A220
εἰς τὸν ἄλλον	Γ61 ²
	Γ93, εἰς τ' ἄλλο A299, Γ98, εἰς τοὺς ἄλλους A234, Γ58, εἰς τ' ἄλλα Γ126, Δ169. Ἐλλὰ καὶ : σ' ἄλλους Δ159, στ' ἄλλα A161
εἰς ἄλογον	A292. Ἐλλὰ καὶ : στ' ἄλογο Γ130
εἰς τ' ἀλώνια	A112 ² , Δ188
εἰς τὸν ἀμύλιγγα	A287
εἰς τὸν ἄμμον	A237
εἰς τ' ἀμπέλι	Γ76, 143, εἰς τ' ἀμπέλια A123, 199
εἰς τὴν ἀνάγκη	A234, 250, εἰς τίς ἀνάγκες A106
εἰς τοὺς ἀναγνώστες	A136, 311, B44, Γ126
εἰς τὸν Ἀνάλατο(ν)	A320, 324 ² , Γ96
εἰς τοὺς ἀναντίους	B39
εἰς (τ') Ἀνάπλι	A182, 233, 261, B18, 34, 43, Γ57, 115, Δ202 ² , E209, 215 καὶ ἄλλες πενήντα μία φορές, στ' Ἀνάπλι A205
	Δ184
εἰς τ' ἀνάστημα	Γ65. Ἐλλὰ καὶ : στὴν Ἀνατολική Γ65
εἰς τὴν Ἀνατολική	Γ63
εἰς τὴν ἀναφορά μου	Δ167, E213, εἰς τοὺς... ἀνθρώπους A122, 141 ² , B12, 19, Γ64, Δ176, E211 καὶ ἄλλες ἐφτὰ φορές. Ἐλλὰ καὶ : στοὺς ἀνθρώπους A169, σ' ἀνθρώπους Γ126
εἰς τὸν ... ἀνθρώπων	B52
εἰς τὴν ἀνθρωπότη	Γ98
εἰς τοὺς ἀνθρωποφάγους	B36
εἰς τ' ἀνόητὰ τους	B48. Ἐλλὰ καὶ : στ' Ἀντελικὸν B48
εἰς τ' Ἀντελικὸν	Δ162
εἰς τίς ἀντενέργειες	Γ123, εἰς τοὺς Ἀντιβασιλεῖς Γ77
εἰς τὸν Ἀντιβασιλέα	Γ79
εἰς τὴν Ἀντιβασιλεία	Δ185
εἰς αὐτὸ τὸ ἀντικείμενον	B27
εἰς τοὺς Ἀντιπρέσβεις	A145
εἰς αὐτὸν τὸν γενναῖον ἄντρα	A125
εἰς τὴν ἀντροία	A137, B40, εἰς τοὺς ἀνώτερους A137
εἰς τοὺς ἀνωτέρους	

<i>εἰς τὸν ἀξιωματικὸν</i>	B21
<i>εἰς τοὺς ἀπλοὺς</i>	Γ62
<i>εἰς τοὺς ἀπογόνους</i>	B51
<i>εἰς τ' ἀποδειχτικὸν</i>	Γ96
<i>εἰς τ' Ἀπόκορο</i>	Δ173
<i>εἰς τοὺς Ἀράπηδες</i>	A235
<i>εἰς τὴν Ἀράχοβα</i>	A157, 168, 187 ² , 299
<i>εἰς τὴν Ἀρβανιτιά</i>	Δ195
<i>εἰς τ' ἀργαστήρια</i>	A117, <i>εἰς τ' ἀργαστήρια</i> A251
<i>εἰς τὴν Ἀργεα</i>	B42
<i>εἰς (τ') Ἀργος</i>	A101, 211, B10, 35, 36, Γ64, 138, Δ187, E209 καὶ ἄλλες τριάντα πέντε φορές.
<i>εἰς τ' ἀρδιά</i>	A286
<i>εἰς τὴν ἀρετή</i>	A177
<i>εἰς τὸν ἀριθμὸν</i>	Γ124
<i>εἰς τὸ ἀριστερόν</i>	A258, B58
<i>εἰς (τὴν) Ἀρκαδιά(ν)</i>	A212, 213, 234, 240 καὶ ἄλλες δέκα φορές.
<i>εἰς τοὺς Ἀρκαδίους</i>	A220
<i>εἰς τὸν Ἀρμασμπέρη</i>	Γ77
<i>εἰς (τὴν) Ἄρτα</i>	A111, 112, 122, 135, 141 καὶ ἄλλες εἴκοσι πέντε φορές.
<i>εἰς τ' ἀρχεῖα</i>	A106
<i>εἰς τὶς ἀρχεῖς</i>	Γ131
<i>εἰς τὸν Ἀρχηγὸν</i>	A253, B21, <i>εἰς τοὺς ἀρχηγούς</i> A300, 318, E210
<i>εἰς τὸν Ἀρχικατζελάριον</i>	Γ86
<i>εἰς τ' ἀρχοντικὸ σου</i>	Γ147
<i>εἰς τὸν ἀσβέστη</i>	B28
<i>εἰς τ' ἀσκέλι</i>	A318
<i>εἰς τ' Ἄσπρα Σπίτια</i>	B39
<i>εἰς τὴν ἀστονομίαν</i>	Δ191
<i>εἰς ἄτομα</i>	A106
<i>εἰς τὴν Ἀττικὴν</i>	A327
<i>εἰς τὴν ἀλόπορτα</i>	Δ190
<i>εἰς τ' αὐτιά</i>	B28
<i>εἰς αὐτὸν</i>	A145, 193, 316, B40, Γ61, Δ181, 189 ² , 190, <i>εἰς αὐτὸ</i> A114, 181, 188, 210, 212, 219, 321, B12, 16, 18, Γ90, 106, 116, 127 ² , 129 ² , 135 ² , Δ156, 158,

	160 ² , 174, καὶ ἄλλες δέκα φορές, εἰς αὐτοὺς A142, 325, Γ106, 114, 143, 144, Δ197, E216, εἰς αὐτὰ A105, 178, 201, 278, Γ73, 113, 143, Δ181, 184, 195, 196.
	Ἄλλὰ καί : σ' αὐτήνη Γ124, 139, σ' αὐτὸ A170, 178, 267, Γ128, 140, Δ176, σ' αὐτοὺς A212, Γ69, 114, Δ200, σ(ἐ) αὐτὰ A108, Γ127, 129, Δ174, 178, 202
<i>εἰς τὸν ἴδιον ἀφέντη</i>	A111
<i>εἰς τ' ἀφιθέατρο</i>	B15
<i>εἰς τοὺς ἀχάριστους</i>	A287
<i>εἰς τὸν Ἀχλαδόκαμπον</i>	A253 ²
<i>εἰς τὴν βαθμολογίαν</i>	Γ82
<i>εἰς τὸν βαθμὸν</i>	Γ61, εἰς τοὺς βαθμοὺς Γ93
<i>εἰς τὸ(ν) βάλλτο</i>	A242, B19
<i>εἰς τὴν βάρδια</i>	Δ159
<i>εἰς τὸν ... βασιλέα</i>	Γ63, 97, 142, Δ158, 185, E213 καὶ ἄλλες τριάντα πέντε φορές.
<i>εἰς τὸ βασίλειον</i>	A206, Γ10
<i>εἰς τὰ Βασιλικὰ</i>	A162
<i>εἰς (τὰ) Βάτικα</i>	Γ117, 118
<i>εἰς τὴν Βγιέννα</i>	E216
<i>εἰς Βελίτζα</i>	A187
<i>εἰς (τὴν) Βενετιά</i>	Γ98 ²
<i>εἰς τὴν ἴδια βέρογα</i>	A279
<i>εἰς τὸ βῆμα</i>	B16 ² , Δ155, 189, E215 ²
<i>εἰς τὸ βιὸν</i>	A173 ²
<i>εἰς (τὴν) Βλαχιὰ</i>	Γ111 ²
<i>εἰς τὴν βοήθεια</i>	Γ139
<i>εἰς τὴν Βόνιτζα</i>	Γ99, Δ193
<i>εἰς Βοστίτζα</i>	Δ204
<i>εἰς τὴν βούλα</i>	Δ161
<i>εἰς τὸ Βουλευτικὸν</i>	A204
<i>εἰς τὴν Βουλή</i>	Δ190 ² , 207, 208, εἰς τὶς ... Βουλές Δ181, 192, 208
<i>εἰς τὸ πέρα βοννὸ</i>	A206, εἰς τὰ βοννὰ A186, 253, 300, Γ108. Ἄλλὰ καί : στὰ βοννὰ A300
<i>εἰς τὸ Βραχώρι</i>	Γ84
<i>εἰς τὴν βούση</i>	A316
<i>εἰς τὸ βουζὶ</i>	Γ137
<i>εἰς γάγκραινα</i>	Γ122

εις τήν Γαλλία(ν)	Α299, Γ82, 147, Δ207. 'Αλλά και : στη Γαλλία Δ205
εις τὸ Γαλλικόν	Γ94
εις αὐτοὺς τοὺς γενναίους Γάλλους	Α268
εις τὸν γάμο σου	Γ139
εις τοὺς Γαργαλιάνους	Α235 ² , 236
εις τὸν Γαρδικιώτη	Δ173, 194, 196, 203
εις τὸ Γαστούνι	Α226
εις τήν γειτονιά	Α126
εις τὸ γελέκι	Α125
εις τὰ γεράματα	Α108, Ε217
εις τήν Γερουσίαν	Δ179, 208
εις τήν γῆ(ς)	Α174, Γ124, 128. 'Αλλά και : σ' αὐτήν τήν γῆς Γ72
εις τὸν γιालὸ	Α209
εις τὰ Γιάννενα	Α140, 171. 'Αλλά και : στὰ Γιάννενα Δ193
εις τὸν γιατροῦ(ν)	Α205, 265
εις τὸ γιοφύρι	Α160, 161, 218, Γ108
εις τὸν γκιουλε	Α182
εις τὸν Γκούρα	Α190, 225
εις τὸν γκρεμνὸ(ν)	Α154, Γ130, Δ161
εις τήν Γλυκιά	Α124
εις τὸ Γλυκὸ (νερόν)	Α308, 318
εις τήν γολέτα	Α321
εις τὸ γούπατο	Α315
εις τήν Γραβιά	Α171, 174, 175, 179
εις τήν Γραμματείαν	Δ194
εις γραμμὴν	Α257
εις τὰ γραφόμενα	Α105
εις τὸν Γρίβα	Δ159
εις τὸ Γριπονήσι	Ε209
εις γρόσια	Α269
εις τὸ Γυμνάσιον	Δ169
εις τοὺς γυμνοὺς	Α300
εις γυναῖκες	Α247
εις τὸ Δαδί	Α187 ² , Γ94
εις δάσκαλο	Α105
εις τὸ δάσος	Α110, εις τὰ δάση Α110
εις τὰ δεινὰ	Α149, 158, 274, Β51, Γ58, 61, 62. 'Αλλά

	καί : στὰ δεινὰ Γ92
εἰς τὸ δεξιόν (του)	Γ57, 107, εἰς τὰ δεξιὰ του Δ191
εἰς τὸν δεσπότη	Α327
εἰς τοὺς δημογέροντες	Α180, Β18
εἰς τὴν διαθήκη	Α139
εἰς τὸν Διάκο	Α119
εἰς τὴν διάκρισιν	Α244, 288, 325. ἼΑλλὰ καί : στὴν διά- κρισιν Α225
εἰς τὸ διάσελον	Α206
εἰς τὴν διαταγή(ν)	Α223, Β22
εἰς διάφορους	Α108
εἰς τὴν δικαιοσύνη(ν)	Α201, Γ64, 114
εἰς τὸ ... Δικαστήριον	Γ121 ²
εἰς τὸ δίκιον	Γ70, 86, 117, Δ208
εἰς τὸ δικό (μου - μας)	Α280, Γ147, εἰς τοὺς δικοὺς τους Α203, εἰς τὰ δικά (σου - μας) Α246, 320
εἰς τὴν Διοίκησιν	Α192, 193, εἰς τὴν ... Διοίκηση Α267, 269, 270, 326 καὶ ἄλλες τρεῖς φορές.
εἰς τοὺς διοικητὰς	Β35
εἰς τὸ Δίστομιον	Α166
εἰς διχόνοια	Α235 ² . ἼΑλλὰ καί : σὲ ... διχόνοια(ν) Γ64, Δ152, 168, 207
εἰς τὸ δίχτυ	Β10
εἰς τὴν δουλειά(ν)	Α152, Β40, Γ60, Δ190 καὶ ἄλλες ἑφτά φορές. ἼΑλλὰ καί : στὴν δουλειά Γ89
εἰς τὴν δούλεψη	Β12
εἰς τὸν Δράκον	Α194, 302, 310
εἰς τὴν Δρακοσπηλιὰ	Α149, 166. ἼΑλλὰ καί : στὴν Δρακο- σπηλιὰ Α159
εἰς τὸ(ν) ... δρόμο(ν)	Α110, 144, 205, Β31, Γ90, Δ180 καὶ ἄλλες ἑννιά φορές, εἰς τοὺς δρόμους Α101, Γ93, Δ180, 187, Ε212. ἼΑλλὰ καί : στὸν δρόμον Α120, 170, 225, 226, Β39, σὲ δρόμον Β30
εἰς τὴν ἼΕκτελεστικὴ δύναμη	Δ180
εἰς τοὺς δυνατοὺς	Β10
εἰς τὶς δύο	Γ136, εἰς τὰ δύο Α240, εἰς τὰ δυὸ Α315
εἰς τὸν Δυσσέα	Α153, 169, 179, 188, 195, 283, Γ95, Ε212 καὶ ἄλλες τρεῖς φορές.
εἰς τὸν δυστυχή	Γ110

- εις τήν δυστυχίαν*
εις τὸ δωμάτιον
εις τὸν ἑαυτό του
εις ... ᾽Εγριπον
εις τὸ «ἔργον»
εις τὸ ᾽Εθνος
εις τὶς εἰκόνες
εις τὶς ἑκατό μία
εις ἐκείνους
- εις τήν ἐκκλησιά(ν)*
- εις τήν ᾽Εκλαμπρότη*
εις τὶς ... ἐκλογές
- εις τήν ᾽Ελεψίνα*
εις τὶς ἐλιές
εις τήν ... ᾽Ελλάδα
- εις τοὺς (ἀγαθοὺς) ᾽Ελληνες*
εις ... ἔναν
- εις (τήν) ἐνέργεια(ν)*
- εις τήν ἐνορία του*
εις τὰ ἔξοδα
εις τήν ἐξουσίαν
- εις τήν ᾽Εξοχότη*
εις τοὺς ἔξω
εις τήν ἐπανάστασιν
εις (τὶς) ἐπαρχίες
εις τὸν ᾽Επαχτο(ν)
- Γ123. ᾽Αλλὰ καί : σὲ μίαν μεγάλη δυ-
 στυχίαν Α102
 Δ162
 Ε216
 Α171, 188, 276, 306, Β9
 Ε217, *εις τὸ «ἔμεις»* Ε217
 Β48, Ε211, *εις τὰ δυνατὰ ᾽Εθνη* Ε212
 Γ138
 Δ193 - 194
 Α218. ᾽Αλλὰ καί : σ' ἐκείνη τήν πιάτζα
 Γ146, σ' ἐκείνο τὸ τροπάιον Γ146, Δ170,
 182, Ε213, σ' ἐκείνους Α129, Δ169
 Α138, 278, Β33², 34, Γ57, 103, Δ171,
 175 καὶ ἄλλες τέσσερις φορές, *εις τήν*
ἐκκλησιά Α111, 236, Β27, Γ71, 134
 Δ189, Ε212
 Δ191, 206, Ε211. ᾽Αλλὰ καί : σὶς ἐ-
 κλογές ... Δ173, 194
 Α294, 302
 Γ88
 Α220, Β10, Γ65, 117, Δ174, Ε212 καὶ
 ἄλλες δώδεκα φορές. ᾽Αλλὰ καί : στήν ᾽Ελ-
 λάδα Γ82
 Β38, Γ61, 90, 111²
 Α111, Γ93, Δ189. ᾽Αλλὰ καί : σ' ἔναν
 Α258, 326, Β27, Γ62, Δ183 καὶ ἄλλες
 δύο φορές.
 Γ136, Δ162. ᾽Αλλὰ καί : σ' ἐνέργεια(ν)
 Α210, 221, 225, 290, 313, Γ91, 95, 110,
 141
 Δ159
 Γ115
 Α151, 173, 178, 205, 303, Β31. ᾽Αλλὰ
 καί : στήν ἐξουσία Α132
 Β17
 Δ192
 Α213², Δ192, *εις τήν ἐπανάστασιν* Γ95
 Α105, 106, Γ125
 Α124, Β14, Δ193

εἰς τέτοιες ἐποχὲς	A257
εἰς αὐτὸ τὸ ἔργον	A101, 105
εἰς τὴν ἐρημιὰ	A110
εἰς τὸν ἐρχομὸν	Γ69
εἰς τὴν Ἑταιρεία(ν)	Δ203, 204. Ἄλλὰ καί : στὴν Ἑταιρείαν Δ197
εἰς τοὺς εὐγενεῖς	A202
εἰς τοὺς Εὐέλπιδες	E214
εἰς τὸν εὐεργέτη	A171, 283. Ἄλλὰ καί : σὲ ὄλους τοὺς εὐεργέτες A268
εἰς τὴν εὐκλή	Γ143
εἰς τὴν ... εὐνοίαν	A153, Γ59, 63
εἰς τὴν Εὐδρώπη	A113, B13, 16 ² , Γ100, Δ167, 174, 198
εἰς τὴν εὐταξίαν	Δ175
εἰς τὴν (ἐ)φημερίδα	A306, Δ187, εἰς τὶς (ἐ)φημερίδες A262, 276 ² , Δ204
εἰς τὴν Ζάβιτσα	A119
εἰς τὴν Ζεγορὰ	Γ116
εἰς τὸν Ζαΐμη	A298, 313
εἰς τὴν Ζάκυθο	A117, 220, 248
εἰς τὸ Ζιτοῦνι	A147, 159, 170, 188
εἰς τὸ ζονάρι	A205, B27
εἰς τὸν ζυγὸν	Γ108 ³
εἰς τὴν (ἄλλη) ζωὴ	A164, Δ181. Ἄλλὰ καί : στὴν προσωρινὴ ζωὴ B53
εἰς τὴν μικρὴ μου ἡλικία	A105. Ἄλλὰ καί : σὲ ... ἡλικία(ν) A105, Γ58, 100
εἰς τὴν ἡμέρα	A305, Γ61, 102, εἰς τὶς τρεῖς ἡμέρες Γ143. Ἄλλὰ καί : σὲ ... ἡμέρες B27, Δ154, 195
εἰς τοὺς «ἡμέτερους»	Γ94
εἰς τὴν θάλασσα(ν)	A241, 254, Γ77, 123, Δ185 καὶ ἄλλες ἔξι φορές. Ἄλλὰ καί : στὴν θάλασσα A321
εἰς (τὸν) θάνατο(ν)	A120, 156, 265, B40, Γ86, 92
εἰς τὸ θέατρο	A274
εἰς τὴν θέλησίν τους	Γ87
σιγὰ τὸν Θεὸν	A169, Γ61, Δ160, 185 καὶ ἄλλες ὀχτὼ φορές.

<i>εις τὰ Θεομιά</i>	Α327
<i>εις τὴν θέσιν</i>	Α191, 210, 301, Β41, Ε213, <i>εις τὴν θέ-</i> <i>ση</i> Α324, Γ60, 139, Δ156 ² , <i>εις τις ... θέ-</i> <i>σεσ</i> Α123, 136 ² , 186, 317. ἼΑλλὰ καί : <i>σὲ θέσεσ</i> Δ203
<i>εις τὴν Θεσσαλίαν</i>	Γ114
<i>εις Θεσσαλομακεδονία</i>	Γ116
<i>εις τὸν Θόλον</i>	Α288
<i>εις ... τὴν θρησκεία(ν)</i>	Α103, 107, Γ82, Δ168, 169, 186
<i>εις τὸν θρόνον</i>	Γ57, 58, 80 ² , 81
<i>εις τὸ ἴδιον</i>	Α319
<i>εις τὴν Ἰσπανία</i>	Γ82
<i>εις τὸ (ἰ)στορικὸν</i>	Γ96, 100, <i>εις τὰ ἴστορικά</i> Γ53
<i>εις τὸν Ἰτζκαλέ</i>	Α238, 249, <i>εις τὸν Ἰτσακαλέ</i> Α244
<i>εις τὸν κ... του</i>	Γ123
<i>εις ... κάδρο</i>	Γ96, 107, 109
<i>εις τὴν καζάρμα</i>	Β36
<i>εις τὸ καθένα</i>	Δ184
<i>εις τὰ καίκια</i>	Α256
<i>εις τὸν ... καιρὸν</i>	Α241, 321, Γ100, Δ191. ἼΑλλὰ καί : <i>στον</i> <i>... καιρὸ(ν)</i> Α136, 260, Γ117, Δ156
<i>εις τὰ κακὰ</i>	Α168
<i>εις (τὴν) Καλαμάτα</i>	Α251 ³ , 263
<i>εις τοὺς Καλαορύτεσ</i>	Α127 ²
<i>εις τὸ καλὸ</i>	Β40, Γ95, 102, 175, <i>εις τὰ καλὰ</i> Α168, 184. ἼΑλλὰ καί : <i>στο καλὸ</i> Α188
<i>εις τὴν καλοσύνη</i>	Γ70
<i>εις τὴν καλόβια</i>	Α314
<i>εις τὰ Καλύβια</i>	Α221, 222
<i>εις τὴν κάμαρα</i>	Δ190, <i>εις τὴν κάμαση</i> Α250 ³ . ἼΑλλὰ καί : <i>στην ἄλλη κάμαση</i> Δ162
<i>εις τις καμάρες</i>	Α289 ³
<i>εις τὸ καμίνι</i>	Α311
<i>εις τὰ Καμίνια</i>	Α310, 313, 316
<i>εις τὸν κάμπο(ν)</i>	Α192, 225, Γ113, 143
<i>εις κανέναν</i>	Γ147. ἼΑλλὰ καί : <i>σὲ κανέναν</i> Γ125
<i>εις τὸ κανόνι</i>	Α194, <i>εις τὰ κανόνια</i> Α237, 240, 313
<i>εις τοὺσ καπεταναίουσ</i>	Α116, 276
<i>εις τὴν καπότα</i>	Δ191, <i>εις τις καπότες</i> Β43
<i>εις τὸ ... καράβι</i>	Α119, 203, 241, Β15, Γ90 καὶ ἄλλεσ

	δεκαεξί φορές, εἰς τὰ ... καράβια A150 ² , 151, 240 ² , 249 ² , 250, 319 ² , 320, 325 ² . Ἄλλὰ καί : στὸ ἀγγλικόν (ἐνν. καράβι) A249, στὰ καράβια A249
εἰς τὸν Καραϊσκάκη	A142, 234, 290 καὶ ἄλλες πέντε φορές.
εἰς τὸ Καρασούϊ	A281
εἰς τὸν Καρατάσιον	A212, 234
εἰς τὴν καρδιά	A136, 316
εἰς Καρπενήσι	B14
εἰς τὸν καρπὸν	Γ144
εἰς τὴν Καρύταινα	A206, B42
εἰς τὴν κάσα	Δ204
εἰς τὴν κασέλα	Δ183
εἰς τὴν Καστέλα	A323
εἰς ... κάστρο(ν)	A106, 172, 272, 285, 312, Γ79, 135 καὶ ἄλλες ἐξήντα δύο φορές.
εἰς τὶς Καταβόθρες	A166, 167
εἰς τὴν κατάρα	Γ102 ² . Ἄλλὰ καί : στὴν κατάρα B38
εἰς (αὐτήνη) τὴν κατάστασιν	A191, 255, 295 ² , Δ169, 180, 211. Ἄλλὰ καί : στὴν κατάστασιν A165, Γ102, σ' αὐτήνη τὴν κατάστασιν Δ204
εἰς τὸ κατάστημα	Γ141, Δ184
εἰς τοὺς κατοίκους	A270
εἰς τὸ κάτον	A259
εἰς τὴν Κατούνα	A145
εἰς τὸ κατώγι	A254
εἰς τὸν καφενέ	Γ140, εἰς τοὺς καφενέδες A105, 258
εἰς τὴν κάφη	Γ63
εἰς τὸ κέντρο	Γ99, Δ196
εἰς τὰ κεραμίδια	A254
εἰς τὴν Κερπινή	A225
εἰς αὐτὸ τὸ κεφάλαιον	Γ124
εἰς τὸ κεφάλι	A288, 289, Γ81, 95, Δ162, 198
εἰς τὸ κεφαλόβρυσον	A205
εἰς τὸ κέφι	Γ131
εἰς τὸν κῆπο	Γ124, 143
εἰς τὸν κίντυνον	A121, 146, 285, εἰς (τοὺς) κιντύνους Δ194, 204. Ἄλλὰ καί : σὲ κίντυνον Γ63
εἰς τὸ Κίόσκι	E210

<i>εἰς τὸ κλαρί</i>	A181
<i>εἰς (τὰ) Κλημαντοκαίσαρα</i>	A201, 225 ³
<i>εἰς τὴν κοιλιὰ</i>	A110, 164, 320, B45, Γ127
<i>εἰς τὸ κοινὸ</i>	Δ153
<i>εἰς ... τὴν κοινωνία(ν)</i>	A105 ² , 107, B31, 53, Γ114, 123, 124, Δ202. ἼΑλλὰ καί : <i>σὲ τούτην τὴν κοινωνία</i> E217
<i>εἰς τὰ κόκαλα</i>	A289
<i>εἰς τὸ Κόκκινον</i>	A110
<i>εἰς τὸν Κοκρᾶν</i>	A314, 319
<i>εἰς τοὺς Κολοκοτρωναίους</i>	B49
<i>εἰς τὸν Κολοκοτρῶνη</i>	E209
<i>εἰς τὶς κολόνες</i>	Γ72, 112, 121
<i>εἰς τὸν κομαντάντη</i>	B50, 51
<i>εἰς (τὸ) Κομπότι</i>	A121, 124 ⁴ , 131 ³ , 134, 140, 142
<i>εἰς τὸ κονάκι</i>	A120, 286, B15, Γ59, Δ197, E210 καὶ ἄλλες εἴκοσι φορές, <i>εἰς τὰ κονάκια</i> A204
<i>εἰς τὸ κονσουλάτο</i>	A117 ² , 118, 138 ² , <i>εἰς τὸ ἸΑγγλικὸν κονσουλάτο</i> A121
<i>εἰς τὸ κοντὸ</i>	A282
<i>εἰς τὸν κόπον</i>	Γ124
<i>εἰς (τὴν) Κόρθο(ν)</i>	A194, 305, 324, B38 ² , 49, Δ194, E210 καὶ ἄλλες τέσσερις φορές.
<i>εἰς τὴν κορφή</i>	A288. ἼΑλλὰ καί : <i>στὴν κορφή</i> Γ137
<i>εἰς τὸν κόρφο</i>	B15
<i>εἰς τοὺς Κορφοῦς</i>	Δ154
<i>εἰς τὸν κόσμο(ν)</i>	A122, Δ185, 192. ἼΑλλὰ καί : <i>στὸν κόσμο</i> Γ142
<i>εἰς τὴν Κούλια</i>	A124 ² , 254, 261, 291, <i>εἰς τὶς Κούλιες</i> A221, 258
<i>εἰς (τὴν) Κούλουρη</i>	A192 ² , 193, 282, 318, 325 ² , 326, B39, Γ67
<i>εἰς Κομμιτζάδες</i>	A129
<i>εἰς τὸν κονμπάρο</i>	Δ186
<i>εἰς τὸν Κοντουργιώτη</i>	A235, 236
<i>εἰς τὸ Κουτζοπόδι</i>	A204
<i>εἰς τὸ Κράβαρι</i>	B14, Γ83
<i>εἰς τὰ κρασιά</i>	A139
<i>εἰς τὸ κράτος</i>	A106, Γ65, 102, 200 καὶ ἄλλες εἴ-

	κοσι μία φορές. Ἐλλὰ καί : στὸ ... κρᾶ- τος Δ170, 174
εἰς τὸ κρᾶς	Α205, 278, 320, Γ140
εἰς τὴν κρεβάτα	Δ187
εἰς τὸν κρεμῶν	Α103 ²
εἰς (τὴν) Κρήτη	Α193, Γ106, 113, 115, 116 ⁷
εἰς τὸ κριτήριο	Δ172, 182 ² , εἰς κριτήρια Δ182
εἰς τὸ Κυβέρι	Β48
εἰς ... Κυβέρνηση	Α106, 251, Β45 ² , Γ75, Δ173, 207 εἰς τὴν Κυβέρνηση Α226, Δ169, 184 καὶ ἄλ- λες εἴκοσι πέντε φορές. Ἐλλὰ καί : στὴν Κυβέρνηση Α326
εἰς τὸν Κυβερνήτη	Β19, 22, 25, 26, 27, 32
εἰς τὸ κωπαρίσι	Δ184
εἰς τὸν Κωλέτη	Β44, Δ161, 178
εἰς (τὴν) Κωσταντινόπολη	Α142, Β27, Γ111, 147, Δ172, 207 ² καὶ ἄλλες ἕξι φορές.
εἰς τοὺς Κωσταντίνο	Α218, 219, 221
εἰς (τὴν) Λαγκάδα	Α123, 158, 162, 170
εἰς τὰ Λαγκάδια	Α228
εἰς τὸ ... λαγούμι	Α281, 282
εἰς τὸν λαιμὸ(ν)	Α131, 143, 181, 288, 303, Β47, Γ67, 110, Δ159 καὶ ἄλλες ὀχτώ φορές.
εἰς τοὺς Λάκκους	Α214 ³
εἰς τὸ Λάλα	Α157 ²
εἰς τὸ Λάλουκα	Α206
εἰς τὴν Λαμίαν	Γ106, 113 ²
εἰς τὸν λαὸν	Δ176, 178, 186, 206
εἰς τὸν Λαρίων	Γ113
εἰς τὴν Λάρσα	Α213
εἰς τὶς λάσπες	Δ204
εἰς τὶς Λεῶκες	Γ65
εἰς Λεψίνα	Β39, Γ66
εἰς τὴν ληστεία	Α314
εἰς τὸ Λιατάνι	Α232
εἰς τὴν Λιβαδιά	Α110, 111
εἰς τὸ Λιδορίκι	Α115, Β14, Δ169, 173
εἰς τὴν Ἰκρινειάν τους	Γ58
εἰς τὴ(ν) λίνια	Α281, Β45 ²
εἰς (τὸ) Λιοντάρι	Α214 ² , 216

<i>εις τήν Λογιστική</i>	Γ92
<i>εις τὸ Λογιστικὸν</i>	Γ99 ²
<i>εις τὸν λόγκον</i>	Α110
<i>εις τὸν λόγον</i>	Α249, Γ58
<i>εις τὸ Λόντο</i>	Α203
<i>εις τὸ Λουτρόκι</i>	Α300, Β41 ²
<i>εις τοὺς λόφους</i>	Γ107
<i>εις τὸ μακελειὸ</i>	Α150
<i>εις Μακροκάμπι</i>	Α163
<i>εις τὸν Μακρογιάννη</i>	Γ90, Δ189
<i>εις τὸ Μακρονόρο(ν)</i>	Α124, 143, 144, Β14
<i>εις τὸ Μαμούρη</i>	Δ187
<i>εις τήν Μάνη</i>	Α117
<i>εις τὰ Μαντεμοχώρια</i>	Γ106
<i>εις τὸ μαντέρι</i>	Α177
<i>εις Μαράτι</i>	Α135 ²
<i>εις τὸ Μαρούσι</i>	Γ81
<i>εις τὸν Μαρσιάλη</i>	Γ81
<i>εις τὸ μάτι</i>	Α282, <i>εις τὰ μάτια</i> Α114, 230, Β16
<i>εις τὸ Μανρολιθάρι</i>	Α163
<i>εις τὸν μαχαλά</i>	Α211
<i>εις τήν Μεγαλειότη</i>	Γ58, 63, 74, 144, Δ153, 175, 177 ⁴ , 198
<i>εις ... Μέγαρα</i>	Α298, Β9, 44 <i>καὶ ἄλλες δέκα φορές.</i>
<i>εις τὰ Μέθενα</i>	Α271 ² , 295, 296 ²
<i>εις τὸ Μελιγαλά</i>	Α218, 221
<i>εις τὸν Μεμεταλή</i>	Γ113
<i>εις τὸ Μέμπρακα</i>	Α205 ²
<i>εις τὸ Μενίδι</i>	Α189
<i>εις τὸ μερίδιον</i>	Α139
<i>εις ... μέρος</i>	Α257, 258, Γ108, Δ159, 161 ² , <i>εις τὰ ψηλά μέρη</i> Γ135. ἼΑλλά καὶ : σ(τ') ἄλλο μέρος Α162, Γ107, σ' ἐκεῖνο τὸ μέρος Ε213, σ' ἓνα μέρος Α171, 188, 219, Γ65, Δ183, σὲ μέρος Δ182
<i>εις τή(ν) μέση</i>	Α182, 320. ἼΑλλά καὶ : στή μέση Β50
<i>εις τήν Μεσοσηρίαν</i>	Α214, 233, Β48 ² , Δ173, Ε210, 215
<i>εις τήν μεταβολή</i>	Γ145 - 146
<i>εις τὸ(ν) Μεταξά</i>	Β26, 45, Γ135, 146, Δ159
<i>εις Μετόχι</i>	Β39
<i>εις τὸ μετόχι</i>	Β19

<i>εἰς τὸ μέτωπον</i>	A125, 128, B12
<i>εἰς τὴν μητέρα</i>	Γ113
<i>εἰς τὸ Μισοῖο</i>	A241, 246, Γ113 ² , Δ173
<i>εἰς ... Μισολόγγι</i>	A119, 156, B46 ² , Γ70 καὶ ἄλλες ἔννια φορές. Ἄλλὰ καί : στὸ Μισολόγγι Γ132
<i>εἰς τὰ μίστικα</i>	B39
<i>εἰς τὸ μνήμα σου</i>	Γ147
<i>εἰς τὴν Μοθώνη</i>	A240, 246
<i>εἰς τὸ μοναστήρι</i>	A126, 187 ² , 209, 210, 211, 310, 316
<i>εἰς τὸ μπαλκόνι</i>	Δ177
<i>εἰς τὸ μπάλο</i>	Γ58
<i>εἰς τὸ Μπάνιον</i>	Γ115
<i>εἰς τὴ μπάντα</i>	A184
<i>εἰς τὸ μπαροῦτι</i>	B25
<i>εἰς (τὴν) Μπαναοῖα(ν)</i>	Γ73, 89 ² , 144, Δ206 καὶ ἄλλες τρεῖς φορές.
<i>εἰς τὰ Μπιτόλια</i>	B30
<i>εἰς τὰ Μποστάνια</i>	A308
<i>εἰς τὸ Μπότζικα</i>	A201
<i>εἰς τὸ Μποῦγα</i>	A217, 218, <i>εἰς τὸ Μπουγά</i> A218
<i>εἰς Μποντοννίτζα</i>	A152
<i>εἰς τὸν μπουρλοτιέρη</i>	A211
<i>εἰς τὸ Μπούρτζι</i>	Γ77
<i>εἰς τὸν Μπραίμη</i>	A238, 243, 244, 245, 247, 249
<i>εἰς τὸν Μυλάκον</i>	A258
<i>εἰς τοὺς Μύλους</i>	A135, 205, 253 ² , 254 ³ , 257, Γ78, 96 ³ . Ἄλλὰ καί : στοὺς Μύλους A254, Γ132
<i>εἰς τὸ μυστήριον</i>	A114 ² , 115 - 116, 116
<i>εἰς τὸ μυστικὸν</i>	Γ77, 115, <i>εἰς τὰ μυστικά</i> A112. Ἄλλὰ καί : στὸ μυστικὸν A114, Γ103
<i>εἰς τὸ Μυστρά</i>	E213
<i>εἰς (τὸν) Μωριά</i>	A120, E210
<i>εἰς τὸν ναόν</i>	A275, 276, 284, 285
<i>εἰς τὴν Νεόπολη</i>	B32
<i>εἰς τοὺς νέους</i>	Γ129
<i>εἰς τὸ νερό(ν)</i>	A311 ² , 313 ³ , 314, Δ160
<i>εἰς τὸ νησι</i>	A143, 209, 210, 240 ⁴ , 241 ⁴ , <i>εἰς τὰ νησιά</i> A189, 271, 297, 325, Γ87. Ἄλλὰ καί : στὰ νησιά A258, B23, σ' αὐτὰ τὰ νησιά B23
<i>εἰς τὸν Νικήτα</i>	A154
<i>εἰς τὸ Νιόκαστρο(ν)</i>	A235, 237, 254, 259, 261 ² καὶ ἄλλες τέσ-

<i>εἰς τὸ Νιοχώρι</i>	σερις φορές. A134
<i>εἰς τὸ νιτιρέσιον</i>	Γ70, <i>εἰς τὰ νιτερέσια</i> Δ187
<i>εἰς τοὺς νόμους</i>	Γ70, 89, 93
<i>εἰς τοὺς νομοὺς</i>	B18
<i>εἰς τοὺς Νοταραίους</i>	A313
<i>εἰς τὸ νοῦ μου</i>	Γ127. ἼΑλλὰ καί : σ' αὐτὸν τὸ νοῦ Δ201
<i>εἰς τή(ν) ντάπια</i>	A274, 276, 277, 288 ² , 291
<i>εἰς τὸ Ντερβένι</i>	B45
<i>εἰς τὰ Ντερβένια</i>	A252 ² , Δ180
<i>εἰς (τήν) Ντεσφίνα(ν)</i>	A111 ²
<i>εἰς τήν Ντογάνα</i>	A119, 137
<i>εἰς τὸ ντουφέκι</i>	Δ186
<i>εἰς τή (Ν)ύδρα</i>	A208 ³ , 232, B32, 35, Γ105, E210 καὶ ἄλλες ὀχτώ φορές.
<i>εἰς τὸν νῶμο(ν)</i>	A132, 142, 180, 227, 228, 265, 287
<i>εἰς τὰ ξένα</i>	A249
<i>εἰς τοὺς ξένους</i>	Γ101, 126, Δ203. ἼΑλλὰ καί : στοὺς ξένους ἀνθρώπους B20, σὲ ξένους ἀφεντάδες Γ103
<i>εἰς τὸ Ξερόμερον</i>	A119, Γ84, 131, Δ173
<i>εἰς τὸ ξύλο(ν)</i>	A111, B48, <i>εἰς τὰ ξύλα</i> A110
<i>εἰς τήν Ὀδηγήτρα</i>	A141
<i>εἰς τήν ὀδηγία(ν)</i>	A106 ⁴ , 269, 312, B11, Γ59, 63, Δ201 καὶ ἄλλες ἑννιά φορές.
<i>εἰς τήν Οἰκονομίαν</i>	Δ180, 190, 196, E214, 216
<i>εἰς (αὐτὰ) ὄλα</i>	Γ86, Δ162, 193, E212. ἼΑλλὰ καί : σὲ (αὐτὰ) ὄλα B23, Γ109, 122, 141, Δ185
<i>εἰς τὸν Ὅμέρ πασᾶ</i>	A140
<i>εἰς (τήν) ὀμιλία(ν)</i>	A142, Γ134, <i>εἰς τὶς ὀμιλίαις</i> Δ162. ἼΑλλὰ καί : στήν ὀμιλίαν A214
<i>εἰς τ(ὸ) ὄνομα</i>	Γ60, 61, 138, Δ167, 198
<i>εἰς τὰ ὄπλα</i>	Γ80
<i>εἰς τήν ὄργη</i>	B11, Γ87, Δ155, 189, E209 καὶ ἄλλες ὀχτώ φορές. ἼΑλλὰ καί : στήν ὄργη E215
<i>εἰς τ' ὄρδι</i>	A145 ² , 150, 226, 228, 300
<i>εἰς τὶς ὄρεξές του</i>	Δ205
<i>εἰς τὸν ὄρκον</i>	B13, Γ125, 127, 131, 135, 140, Δ156, 187
<i>εἰς (τὸ) ὄροσ</i>	Γ106, 112 ² , 115, 116 ²

<i>εἰς τὰ ὀτζάκια</i>	A306
<i>εἰς τὸν οὐρανὸ(ν)</i>	A174, Δ198
<i>εἰς τὸ παγγύρι</i>	A111
<i>εἰς τὸ πάγος</i>	Γ63, <i>εἰς τοὺς πάγους</i> Δ160
<i>εἰς τὸ παζάρι</i>	A175, 177, 195, 209, 226, B38 ² , Γ75, 131, 133, E211
<i>εἰς (αὐτὸ) τὸ παιγνίδι</i>	B49, Δ171
<i>εἰς τὴν παιδεία</i>	Δ201
<i>εἰς τὸ (κάθε) παιδί</i>	A313, Δ184
<i>εἰς τὸν Παλαμῆδη</i>	Δ194
<i>εἰς (τὸ) Παλαμῆδι</i>	B25, 27, Γ79, Δ193, E210 καὶ ἄλλες τέσσερις φορές.
<i>εἰς τὸ παλάτι</i>	B43, Γ80, 143, 171, 207 καὶ ἄλλες ὀχτώ φορές.
<i>εἰς (τοὺς) Παλιοβαρῖνους</i>	A236, 237, 239, 251
<i>εἰς τὸ παλιόκαστρο</i>	A221
<i>εἰς τὸ Παλιόκαστρο</i>	A236
<i>εἰς τὰ παλιοκλήσια</i>	Γ78
<i>εἰς τὸ παλοῦκι</i>	Γ128
<i>εἰς τὸν πάλο</i>	A116
<i>εἰς τὰ πάντα</i>	Δ155
<i>εἰς τὸν ... Παπαφλέσια</i>	A216, 218
<i>εἰς τὰ παποῦτζα</i>	Γ136
<i>εἰς Παρίσια</i>	Γ97, 98 ²
<i>εἰς τὸν πασιὰ</i>	A120, 247
<i>εἰς τὸ Πασιὰ Λιμάνι</i>	A301
<i>εἰς τὸν γενικὸ πατέρα</i>	Γ63
<i>εἰς τὸν (κάτου) πάτο</i>	A321, Γ126, 130, Δ178
<i>εἰς (τὴν) Πάτρα</i>	A116, 116 - 117, 119, B14, Γ91, 97, 145, Δ168
<i>εἰς Πατρατζίκι</i>	A149, 150 ²
<i>εἰς ... τὴν πατρίδα</i>	A101, 107, 207, B9, 40, Γ63, 98, Δ162, 186, E212 καὶ ἄλλες σαράντα ἕξι φορές. Ἄλλὰ καί : <i>στὴν πατρίδα</i> A169, Γ59, <i>σ' αὐτήνη τὴν πατρίδα</i> Δ169, 207
<i>εἰς ... τοὺς ... πατριῶτες</i>	A106, 183, 296
<i>εἰς τὸν πατριωτισμὸν</i>	Γ61
<i>εἰς τὸ πάτωμα</i>	A118, 254
<i>εἰς τὸν πεθαμὸ</i>	A102, Δ195
<i>εἰς τὸν Πε(ι)ραϊὰ</i>	A301, 306, 314, 326 ² , Γ77, <i>εἰς τὸν Περαία</i>

- εἰς τοὺς Πελοποννησίους
 εἰς (τὴν) Πελοπόννησο(ν) Γ143, 148, 149, Δ160, 205
 Γ73
 Α107, 170, 222, 225, 233, Β20, Γ73, Ε209,
 212 καὶ ἄλλες δεκαεφτά φορές.
- εἰς τὰ Πέντε Πηγᾶδια Α132, 143. Ἄλλὰ καί : στὰ Πέντε Πηγᾶ-
 δια Α132
- εἰς τὴν Περαχώρα Β38, 39
 εἰς τὶς περιβόλους Α251
 εἰς τὸ περιβόλι Α261, Γ128, 137², 141, εἰς τὰ περιβόλια
 Α251
- εἰς τὴν περιοδεία Β25, Γ73, 74
 εἰς αὐτήν τὴν περίστασιν Δ202, εἰς αὐτὲς τὶς περιστάσεις Δ203
 εἰς τὸ Πέτα Α126, 130
 εἰς τὴν πέτζα Α289
 εἰς τὴν Πέτρα Α192, 193
 εἰς τὴν ἠηρεσία(ν) Α106, Β11, 18, Γ62, 67, 88, Δ153, 165 καὶ
 ἄλλες τρεῖς φορές. Ἄλλὰ καί : σὲ ἠηρεσία
 Δ201, σ' αὐτήν τὴν ἠηρεσίαν Β24
 Α194²
- εἰς τὴν Πιάδα Γ77. Ἄλλὰ καί : στὴν πιάτζα Γ146
- εἰς τὴν πιάτζα Α270
- εἰς τὴν ἠιτροπούλα Α126, 127, Δ171
- εἰς τὴν Πλάκα Δ164
- εἰς τὸν πλάτανο Α107
- εἰς τὴν πλάτη Α231
- εἰς τὴν πλερωμὴ Α238
- εἰς τὸν πληγωμένον Α256
- εἰς τὸ πλῆθος Α131
- εἰς τὸν πνιμόν Α128, 144, 167, 220, 306, Β20, Γ90, Δ206,
 εἰς τὰ ποδάρια Α120, 122, 152, 189, 218,
 316, Β27, Γ107, 118
- εἰς τὸ ποδαρικό Α165
- εἰς τὴν ποδιά Α128
- εἰς ... πόλεμον Α129, 165, 169, 170, 256, 304, Γ59, 61, 73,
 95, εἰς τοὺς (ἐφύλιους) πολέμους Α106, Β55,
 Γ101
- εἰς τοὺς πολιορκητάς Α133
- εἰς τὴν πολιτεία(ν) Α117, 137, 180, 209, Δ164, 207. Ἄλλὰ καί :
 στὴν πολιτείαν Α180
- εἰς τοὺς πολίτες Β24

<i>εἰς τὸ πολιτικό μας</i>	Γ126, <i>εἰς τὰ πολιτικά</i> A212, Γ112, Δ174
<i>εἰς (τὸν) Πόρο(ν)</i>	A327 ² , B25, E210
<i>εἰς τὴν ... πόρτα</i>	A114, 236, 238, 260, 287, 288, Γ145, Δ163, 190. Ἴλλά καί : <i>στὴν πόρτα</i> Δ178
<i>εἰς τὶς Πόρτες</i>	A137, Γ75, 139
<i>εἰς τὸ πόρτο</i>	A119
<i>εἰς τὸ πόστο</i>	A171, 260, 287, 311 καὶ ἄλλες δέκα φορές, <i>εἰς τὰ ... πόστα</i> A137, 203, 260, 301, 322 καὶ ἄλλες δεκαεξὶ φορές.
<i>εἰς τὸ ποτάμι</i>	A227 ² , 228 ²
<i>εἰς τὸ πονκάμισο</i>	A261
<i>εἰς ἓνα πράμα</i>	A107, <i>εἰς τὰ πράματα</i> Γ97, Δ167, 197, E209 καὶ ἄλλες ἔντεκα φορές. Ἴλλά καί : <i>στὰ πράματα</i> Δ192
<i>εἰς τὰ πραχτικά</i>	Γ61
<i>εἰς (τὴν) Πρέβεζα</i>	A120, Δ193
<i>εἰς πρεσβεία</i>	Γ135
<i>εἰς τὸν πρέσβη</i>	Γ113, 116, Δ203
<i>εἰς τὶς προβιές</i>	A228
<i>εἰς τὴν προεδρία</i>	Γ122
<i>εἰς τὴν προκήρυξη</i>	B54, Γ98, 110, E213
<i>εἰς τοὺς προκρίτους</i>	A211, Γ95
<i>εἰς τὴν Πρόνοια(ν)</i>	B33, 42, 43, 49, E211
<i>εἰς τὰ προξενεῖα</i>	A173
<i>εἰς τὰ πρόποδα</i>	A187
<i>εἰς τὸ προσκέφαλο</i>	A174
<i>εἰς τὸν προστάτη</i>	A113
<i>εἰς τὰ προσωπικά</i>	Δ155
<i>εἰς τὸ πρόσωπόν του</i>	B51
<i>εἰς τὰ προσωρινά</i>	B53
<i>εἰς τὴν πρωτεύουσα</i>	Γ101, Δ153, 178, 200 ² καὶ ἄλλες δώδεκα φορές.
<i>εἰς τὰ πρωτόκολλα</i>	Γ96
<i>εἰς τοὺς πρωτοσιναφιτζήδες</i>	Δ159
<i>εἰς τὴν πρωτοῦπουργίαν</i>	A101
<i>εἰς τὸν Πρωτοῦπουργὸ</i>	Δ156
<i>εἰς τὴν ράχη</i>	A202, 220 ² , 257, 311, 315, 316, 319
<i>εἰς τὸ ρέμα</i>	A143, 320
<i>εἰς τὸν Ρουὰν</i>	B33, 50
<i>εἰς (τὴν) Ρούμελη(ν)</i>	A106, 192, B32, 48, Γ125, Δ173, E212 καὶ ἄλλες δεκαεφτά φορές.

<i>εἰς τὴν Ρουσία(ν)</i>	Γ111 ²
<i>εἰς τὰ ροῦχα</i>	A108
<i>εἰς τοὺς Ρωμαί(γ)ους</i>	A185, 246
<i>εἰς τὸν Ρωπὸ</i>	A178
<i>εἰς τὴν σάλα</i>	Δ163, 191. Ἄλλὰ καί : <i>στὴν σάλα</i> Δ191
<i>εἰς ... Σάλωνα</i>	A146, 161, 169 ² , 184, 186 ²
<i>εἰς τὴν Σάμο</i>	Γ116
<i>εἰς τὸ Σαντάνι</i>	A217, 218, 221
<i>εἰς τὸ σαράγι</i>	A136
<i>εἰς τὸ Σαράγι</i>	Γ57
<i>εἰς τὰ σαράντα</i>	Δ196
<i>εἰς τὸ(ν) Σεραπετζέ</i>	A273, 274, 278. Ἄλλὰ καί : <i>στὸν Σεραπετζέ</i> A275
<i>εἰς τὴν Σερβογουογαρίαν</i>	Δ195
<i>εἰς τὴν σημαία</i>	Γ95
<i>εἰς τὸ σιάδι</i>	A241
<i>εἰς τὸ σινάφι</i>	Δ159
<i>εἰς τὴν Σκάλα</i>	A221, B39
<i>εἰς (αὐτὸ) τὸ σκέδιον</i>	A155, Γ137, Δ183
<i>εἰς τὸ Σκολεῖον</i>	Γ134 ³ . Ἄλλὰ καί : <i>στὸ σκολεῖον</i> A157
<i>εἰς τὸν σκοτωμὸν</i>	A243, 272, 273, 275, Γ73
<i>εἰς τὰ σκοῦπρα</i>	Γ75
<i>εἰς τὰ σοκάκια</i>	Γ72, 73
<i>εἰς τὸ Σούλι</i>	A130
<i>εἰς τὸν Σουλτάνο</i>	A143, 188
<i>εἰς τὸ σουφλί</i>	A232, Γ101
<i>εἰς (τὴν) Σπάρτη</i>	B26, Δ173, E210, 211
<i>εἰς τὴν σπηλιὰ</i>	A192 ² , <i>εἰς τὶς σπηλιές</i> B44
<i>εἰς τὸν Σπηλιάδη</i>	B26
<i>εἰς (αὐτὸ) τὸ σπίτι</i>	A110, 168, 266, B36, Γ57, 107, Δ154, 173, 192, 207 καὶ ἄλλες ἐνενήντα ἐννιά φορές, <i>εἰς</i> <i>τὰ σπίτια</i> A150, 199, 256, B10, Γ84, Δ159 καὶ ἄλλες ἑξὶ φορές. Ἄλλὰ καί : <i>στὸ σπίτι</i> Γ88
<i>εἰς τὸ σοκάκι</i>	B11, <i>εἰς τὰ ξένα σοκάκια</i> Γ147
<i>εἰς τὰ στενά</i>	A127, 151, Γ100 ²
<i>εἰς τὰ στενώματα</i>	A159, 171
<i>εἰς τὴν στεριά</i>	A303
<i>εἰς τὸ στερονὸ</i>	Δ203
<i>εἰς τὸ στοιχεῖον</i>	Δ201

εἰς τὶς κακὰς στραῖτες	Γ101
εἰς τὸ στρατιωτικόν	B16, 24, εἰς τὰ στρατιωτικά Γ112. Ἄλλὰ καί : στὰ στρατιωτικά Γ64
εἰς τὸ στρατόπεδον	A129, 148, B48, εἰς τὰ στρατόπεδα A213. Ἄλλὰ καί : στὸ στρατόπεδον A159, στὰ στρατόπεδα A269
εἰς τὸν στρατόνα	Δ176
εἰς τὴν Στυλίδα	A149, 150
εἰς τὸ συμβούλιον	Γ79, 86
εἰς τὴν Συνέλεψη	A312, Γ69, Δ152 ² , 164 ² , 174, καὶ ἄλλες εἴκοσι φορές, εἰς τὶς Συνέλεψεις B16, Δ155
εἰς τὴν συνθήκη	B18, Γ122, εἰς τὶς συνθήκας A251
εἰς τὰ σύνορα	Γ122
εἰς τὸ Σύνταμα	Γ140, Δ162
εἰς τοὺς συντρόφους	B35 ² , Γ77
εἰς αὐτήν τὴν συνωμοσίαν	Δ192
εἰς συχώριον	Γ131
εἰς τὴν Σφαχτηρία	A240
εἰς τὸ ... σῶμα	A108, Γ96, Δ180, E209 καὶ ἄλλες πέντε φορές, εἰς (τ' ἄλλα) τὰ σώματα A260, E213
εἰς τὸ(ν) σωροῦ(ν)	A260, 288, 289, Γ138 ²
εἰς τὰ (1820)	A114, Γ57, 73, 80, 102, 122, 123, Δ160, E211
εἰς τὰ ταβάνια	A116
εἰς τὸν ταβλὰ	B12
εἰς τὸ τάδε	A110
εἰς Ταλάντι	Γ115
εἰς τὰ τᾶματα	Γ64, E214
εἰς τὸ ταμεῖο(ν)	A102, Γ63, Δ190, 201 ²
εἰς τὶς τάμπιες	A304
εἰς τὸ ... ταμπούρι	A128, 164, 316, 320, εἰς τὰ ταμπούρια A150, 305, 306, 318
εἰς τὴν τάξη	A259, 277, 303. Ἄλλὰ καί : σὲ τάξη Γ135, Δ160
εἰς τὴν ταράτσα	Δ188 ²
εἰς τὸν τάφο	Δ180
εἰς τὸ ταχτικὸ(ν)	A195, 267, 268 ² , 269, Γ61, 133 ³
εἰς τὰ ... τείχη	A184, 259, 271, 272, B41
εἰς τὰ τέλη	A126
εἰς τὸν Τζαβέλα	A234, B26

<i>εις τὸ τζαμί</i>	A135
<i>εις τὸ τζαντίρι</i>	A238, 317
<i>εις τὴν τζελατίνα</i>	Γ69, 72, 104, Δ153
<i>εις τὸν τζεμπιχανέ</i>	Γ137
<i>εις τὴν τζέπη</i>	Γ130 ² , Δ164
<i>εις τὸ Τζερασίφι</i>	A312, 314, 315
<i>εις τὸ Τζουμέρο</i>	A127
<i>εις τὴν Τῆρο</i>	Γ104, 105
<i>εις τὴν τιμή</i>	Γ114, Δ203
<i>εις τοὺς τίμιους</i>	Δ201
<i>εις τμήματα</i>	B9
<i>εις τὸν τοῖχο(ν)</i>	A260, Γ137
<i>εις τοὺς τοκογλόφους</i>	Γ101. ἼΑλλὰ καί : στοὺς τοκογλόφους Γ101
<i>εις τὸν τόκον</i>	Δ208
<i>εις τὸ τόξον</i>	Δ183, 184
<i>εις τὸν τόπο(ν)</i>	A139, 188, 254, B12, 31, Γ89, Δ160. ἼΑλλὰ καί : στὸν τόπο A168
<i>εις τὴν Τουρκιά</i>	Γ69, 85 ² , 102, 112, Δ193, 197, 200 ² , 204, E211
<i>εις τὰ τούρκικα</i>	A240 ²
<i>εις τὸ Τούρκικον</i>	Γ84
<i>εις τὸν Τούρκο</i>	Γ81, <i>εις τοὺς Τούρκους</i> A136, 280, Γ66, Δ194, E209 καὶ ἄλλες δεκαεπτὰ φορές. ἼΑλλὰ καί : σὲ Τούρκους Γ113
<i>εις Τουρκοχώρι</i>	A149
<i>εις τοὺς τρακόσους</i>	A136. ἼΑλλὰ καί : στοὺς τρακόσους A136
<i>εις τὴν Τράπεζα</i>	Γ141
<i>εις τὸ τραπέζι</i>	B51, Γ64, 81, 84 ² , 86, 97 ² , Δ157, <i>εις τὰ τραπέζι(ι)α</i> A208, Δ155. ἼΑλλὰ καί : στὸ τραπέζι Γ81
<i>εις τοὺς Τρεῖς Πύργους</i>	A309, 320, Γ149
<i>εις τὰ τρία</i>	A312, 317. ἼΑλλὰ καί : στὰ τρία Γ114
<i>εις (τὰ) Τρίκαλα</i>	A224, 225 ² , E210
<i>εις τὸ Τριπόταμον</i>	A227
<i>εις τὴν Τροπολιτζά</i>	A199, 202 ² , 203 ² , 251, 263, B18, 44, 45, 46, 47, Γ96, E209 καὶ ἄλλες τέσσερις φορές. ἼΑλλὰ καί : σὴν Τροπολιτζά A201, 213
<i>εις τὴν Τρίτη Σεπτεβρίου</i>	Δ161 ²
<i>εις τὸν τύπο(ν)</i>	A306, Γ71 ² , 120, 127, 130, Δ153 ³ , 158, 188, E214 καὶ ἄλλες δεκαπέντε φορές, <i>εις τοὺς τύ-</i>

	πους Γ126, Δ194, 196, 207
<i>εἰς τὴν τυραγνία(ν)</i>	Γ106, 108, 109, 125
<i>εἰς ὑπηρεσίες</i>	Α106
<i>εἰς τὸν ὕπνο</i>	Α257, 258, Γ127, 130
<i>εἰς τὸ ὑπόγειον</i>	Α275 ³ , Δ191, <i>εἰς τὰ ὑπόγεια</i> Α276, Β50
<i>εἰς τὸ ὑπουργεῖον</i>	Δ196 ² , Ε215
<i>εἰς τὸν ὑπουργόν</i>	Γ104, <i>εἰς τοὺς ὑπουργοὺς</i> Γ141
<i>εἰς τὸ ὕστερον</i>	Δ194
<i>εἰς τὸν Ὑψηλάντη</i>	Α173
<i>εἰς τὴν Ὑψηλότη</i>	Α246
<i>εἰς τὸν Φαβιέ</i>	Α271, Γ98
<i>εἰς τὸν Φαληρέα</i>	Α303 ³ , 310, 314, 319, 324, Γ79, 96
<i>εἰς τὴν φαμελιὰ μου</i>	Γ138
<i>εἰς τὴν φελούκα</i>	Α325
<i>εἰς τὴν (Ἑλληνικὴ) φεργάδα</i>	Α248, 261, 262 ³ , 263, Γ89
<i>εἰς (τὴν) Φίβα</i>	Α111, Β14, 18, Γ69, 70, 92
<i>εἰς τὴν φίλια(ν)</i>	Α303, 314, Γ147
<i>εἰς τὴν φιλονικία</i>	Γ127
<i>εἰς τὴν φιλοτιμία</i>	Γ129
<i>εἰς τοὺς ... φίλους</i>	Α266, Β36, Γ125, 130, 141, Δ206, Ε213, 216
<i>εἰς τὸ φόρο</i>	Γ137
<i>εἰς τὴν Φούρκα</i>	Α160
<i>εἰς τοὺς Φοῦρονους</i>	Δ186
<i>εἰς τὸν Φραντζέζο</i>	Α244
<i>εἰς τὸ φρούριον</i>	Α272, 283
<i>εἰς τὰ φτενὰ</i>	Α318
<i>εἰς τὰ φτεροὰ</i>	Γ130
<i>εἰς τὸ φτίλι</i>	Α277 ²
<i>εἰς φυγή</i>	Α135, 187 ² , 302
<i>εἰς τὴν φυλακὴ</i>	Γ70, <i>εἰς τὶς φυλακὰς</i> Ε211
<i>εἰς τὴν φῦση</i>	Α124
<i>εἰς (τὸ) φῶς</i>	Α101, 103 ² , Γ109
<i>εἰς τὴν φωτιά</i>	Α287, <i>εἰς τὶς φωτιὰς</i> Α144
<i>εἰς τὴν Χαλκίδα</i>	Γ72, 129, Δ193
<i>εἰς τὸν χαμὸν</i>	Γ135, Δ162
<i>εἰς τὸ χάνι</i>	Α118, 161 ² , 162, 251
<i>εἰς τὸ χαντάκι</i>	Α276, 277, <i>εἰς τὰ χαντάκια</i> Α119, 274
<i>εἰς τὰ χαρακώματα</i>	Α241, 278, 279
<i>εἰς τὴν χάρη της</i>	Γ105
<i>εἰς (τὸ) χαοτὶ</i>	Α103, 173, Γ97

<i>εις τὸ χασαπαριὸ</i>	Δ181 ²
<i>εις τὸν χασάπη</i>	Δ181
<i>εις τὸ χασαπλιὸ</i>	Δ170
<i>εις τὴν Χασιά</i>	A302
<i>εις τὸν Χατζηχοῆστο(ν)</i>	A234, Δ189, 195
<i>εις τὴν χάψη</i>	B33, Γ113 ² , Δ182, <i>εις τὶς χάψες</i> Γ75
<i>εις τὰ χείλια</i>	A275, Γ128. Ἴλλα καί : <i>στὰ χείλια</i> Γ130
<i>εις τὸ ... χέρι</i>	A138 ² , 282, B41 ² , Γ109, Δ156 καὶ ἄλλες δε- καεφτὰ φορές, <i>εις τὰ χέρια</i> A221, Γ141, E216
<i>εις (τὶς) χιλιαρχίες</i>	B8, 9, 13
<i>εις τὴν Χιὼν</i>	Δ193
<i>εις τὸ χιόνι</i>	A224 ² , 225, B39, <i>εις τὰ χιόνια</i> A292, 300, Γ109
<i>εις τὸν χορὸν</i>	A237
<i>εις τὸν Χουρσίτ</i>	A143
<i>εις τὰ χρέη τους</i>	Δ200
<i>εις τὶς πρώτες χρονιές</i>	B53
<i>εις τὴν Χρσοσπηλιώτισσα</i>	A273
<i>εις τὰ χτήματα</i>	Δ159
<i>εις τὴν χώρα(ν)</i>	A136, 180 ² , 220, 272, B46, Γ103
<i>εις τοὺς χωργιάτες</i>	A112
<i>εις τὶς Χῶρες</i>	A234, 236 ² , 237, 239 ² , B38
<i>εις τὸ χωρίον</i>	A227, <i>εις (τὸ) χωριὸν</i> A110, 163, 167, 190 ² , 202, 216, 217, 224, 228, <i>εις ... χωρ(γ)ιά</i> A126, 127 ² , 134, 176, 187, 191, 202, 229, 234, B44, 48 καὶ ἄλλες δύο φορές.
<i>εις τὸ ψήλωμα</i>	A164, 170, <i>εις τὰ ψηλώματα</i> A188, Δ160
<i>εις τὴν ψηφοφορία</i>	Δ155
<i>εις τὸ φοῖμι</i>	A174
<i>εις τ' ἄλλα τὰ ψώνια</i>	A112
<i>εις τὴν ὄρα</i>	B49

β) Φωνητικὰ

Οἱ φωνητικοὶ ἀρχαῖσμοι περιορίζονται σὲ ὀρισμένα ἀρχαῖστικά συμπλέγ-
ματα συμφώνων, ποὺ εἶναι τὰ ἐξῆς : βμ, γμ, γχ, κτ, μφ, νθ, πτ, σθ, φθ.

βμ

<i>πνεῦμα</i>	A193, 197, 198, 313, B15, 16 ² , 26, Γ78, Δ192
<i>στρατεύματα</i>	Γ62

ψεύματα Δ198

Ἐκτὸ σύμπλεγμα αὐτὸ ἀποβάλλεται τὸ β στὴν κοινὴ νεοελληνική¹.
Εἶναι χαρακτηριστικοὶ ἐξάλλου καὶ οἱ ἀντίστοιχοι δημοτικοὶ φωνητικοὶ τύποι τοῦ κειμένου :

στρατέματα Γ113, Δ175, στρατεμάτων Δ201
ψέματα Δ198

γμ

παράδειγμα Δ167²,
πράγματα Α117, 139

Στὸ σύμπλεγμα αὐτὸ σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους τῆς κοινῆς, τὸ γ ἀποβάλλεται. Πρβλ. καὶ τὰ δημοτικὰ συμφωνικὰ συμπλέγματα στὶς ἴδιες λέξεις :

παράδειμα Γ62, 82, Δ194, Ε213
πράμα Α183, πράματα Α183
πραματικῶς Α213, 219, 315², Ε212

γχ

συγχρόνως Α218

Ἐδῶ τὸ γ ἀποβάλλεται στὴν κοινή². Πρβλ. καὶ τὸν κανονικὸ δημοτικὸ τύπο : συχρόνως Α203², 238, Β17, Δ164, 194

κτ

ἐκτάνθηκαν Γ100
ἐκτελεῖ Γ112, ἐκτελοῦν Δ186, νᾶ ἐκτελοῦν Δ204
ἐκτεταμένος Α187, ἐκτεταμένη Α128, Γ76, ἐκτεταμένο Α305, ἐκτεταμένες Α272, 278
ἐκτον Γ108
χαρακτήρα Γ73

Τὸ κ πρὸ τοῦ τ τρέπεται σὲ χ σύμφωνα μὲ τοὺς κανόνες τῆς κοινῆς³.
Στὸ Ἀπομνημόνευμα συναντοῦμε κυρίως τὴν τροπὴ τοῦ κτ σὲ χτ, π.χ. : ἀγανάχτησιν, ἀγαναχτήσωμεν, ἀγαναχτισμένον, ἀνοιχτόν, ἀποδειχτικόν, ἰδιοχτησίαν, μερόνυχτον, πειραχτικόν, ταχτικόν, ταχτικῶς, χτίριον, χτόπον.

μφ

ἐμφύλιος Α198, ἐμφύλιους Α106

1. Χατζιδάκις, ΜΝΕ Α', Τύποις Π.Δ. Σακελλαρίου, Ἐν Ἀθήναις 1905, σ. 165.
2. Χατζιδάκις, ὁ. π., σ. 161, 164.
3. Μανόλη Τριανταφυλλίδη, ὁ.π., σ. 86, § 193.

συμφέροντα A107
 συμφωνία A112, συμφωνίες A112²

Στὸ σύμπλεγμα *μφ* τὸ *μ* δὲν ἀπαγγέλλεται στὴν κοινὴ νεοελληνικῇ¹ καὶ ἡ διατήρησή του στὶς παραπάνω περιπτώσεις ἐρμηνεύεται ὡς λόγια ἐπίδραση. Συνακτοῦμε ἕμως καὶ τὴν ἀκριβῆ ἐφαρμογὴ αὐτῆς τῆς φωνητικῆς ἀρχῆς στὸ ἐπίθετο :

ἐφύλιον A238², 313², Γ69, 95, ἐφύλιους A252

νθ

ἀνθέξωμεν A284, Γ129
 ἐνθουσιασμὸν A277, B51
 ἐνθουσιάσωμεν A315

Τὸ ἔρρινο πρὸ τοῦ *θ* ἀποβάλλεται σύμφωνα μὲ τὸ νόμο τῆς κοινῆς². Πρβλ. καὶ τὸ ρῆμα : *μολυθοῦμεν* A106

πτ

ὑπολήπτονται Δ192, ὑπολήπτετον Δ153
 ὑποπτεύονται Γ118

Τὸ σύμπλεγμα αὐτὸ τρέπεται σὲ *φτ* στὴν κοινῇ³, ὅπως συμβαίνει σὲ ἄλλες λέξεις τοῦ ἔργου, ποὺ προσαρμόζουν τὸν τύπο τους στὸ φωνητικὸ σύστημα τῆς κοινῆς, π.χ. :

αὐτόφτης Γ95
 φτωχικὸν Γ74
 φτωχικὸν A216

σθ

Ἰσθμὸν A300, B12

Τὸ *σθ* τρέπεται σὲ *στ*, ὅπως συμβαίνει στὶς ἄλλες περιπτώσεις ποὺ τὸ συμφωνικὸ αὐτὸ σύμπλεγμα ἀπαντᾷ στὸ κείμενο.

φθ

βλαφθῆ A124
 εὐθυμήσαμεν Δ184

Τὸ σύμπλεγμα αὐτὸ κανονικᾶ τρέπεται σὲ *φτ* στὴν κοινῇ⁴, ἀλλὰ καὶ στὸ

1. Χατζιδάκις, ὁ.π., σ. 161.

2. Χατζιδάκις, ὁ.π., σ. 161.

3. Μανόλη Τριανταφυλλίδη, ὁ.π., σ. 86, § 193. Γ.

4. Μανόλη Τριανταφυλλίδη, ὁ.π., σ. 86, § 193, Γ.

Ἐπομνημόνευμα αὐτὸ τὸ δημοτικὸ φωνητικὸ σύμπλεγμα εἶναι τὸ ἐπικρατέστερο, π.χ. : *ἐλεύτεροι, ἐμαθεύτη, εὐτύς, λευτερίαν, προφτάνωμεν*¹ κ.λ.π.

Ἄρχαικὸ¹ εἶναι καὶ τὸ συμφωνικὸ σύμπλεγμα γξ στὸ οὐσιαστικὸ φάλαγξ Γ83, ποὺ ἀπλοποιεῖται στὴ νέα ἐλληνικὴ, ὥστε νὰ προφέρεται εὐκολότερα.

ἐκστρατεῖες Γ62

εὐγνωμονοῦμεν Γ114

Λόγια, κατὰ τὸν Τριανταφυλλίδη², εἶναι καὶ τὰ συμφωνικὰ συμπλέγματα μὲ τρία ἢ τέσσερα γράμματα, ἄγνωστα στὴ λαϊκὴ γλῶσσα, ὅπως οἱ παραπάνω λέξεις.

Βρίσκουμε, τέλος, καὶ τὸν φωνητικὸν λόγιον τύπον *κρεμὸν* Α103³, ἐνῶ παράλληλα ἀπαντᾷ καὶ ὁ δημοτικὸς τύπος : *γκρεμὸν* Α165, Δ202.

ΜΕΡΟΣ Γ' ΛΟΓΙΕΣ ΠΡΟΘΕΤΙΚΕΣ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ³

<i>διὰ νυχτός</i>	Α110, 135, 160, 194, 239, 244, 302, Β36, Γ88, Γ129 καὶ ἄλλες δεκαπέντε φορές.
<i>εἰς βάρος</i>	Α313, Β50
<i>εἰς τὸ ἐξῆς</i>	Α130, 152, 177, 205, 284 ³ , Γ61, 143, Δ160, 188, 192, Ε217 καὶ ἄλλες δεκατρεῖς φορές. Ἄλλὰ καὶ : στὸ ἐξῆς Γ89
<i>ἐκ νέου</i>	Δ194, 203. Ἄλλὰ καὶ : ἐκ νέου Δ187
<i>ἐν ὀνόματί σου</i>	Δ172
<i>ἐξ αἰτίας</i>	Α116, 132, 166, 184, 222, 265, Β45 ³ , Γ86, 135, Δ207, Ε210 καὶ ἄλλες δεκαπέντε φορές.
<i>ἐξ ἀρχῆς</i>	Α103, 274, Γ65, 132, 147, Ε216
<i>ἐξ ἰδίων</i>	Α179, 202, 235, 251, 299, 325
<i>ἐξ ὀνοματός μου</i>	Δ172
<i>ἐπὶ ζωγῆς</i>	Γ93
<i>ἐπὶ κεφαλῆς</i>	Γ84, 107

1. Μανόλη Τριανταφυλλίδη, ὁ. π., σ. 85, § 193, Β.

2. Μανόλη Τριανταφυλλίδη, ὁ. π., σ. 87, § 194.

3. Ἡ σύνταξη τοῦ Μακρυγιάννη ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς λόγιας ἐπίδρασης εἶναι ἓνα ἰδιαίτερα δύσκολο ζήτημα, μὲ τὸ ὅποιο ἔχω τὴν πρόθεση νὰ ἀσχοληθῶ ἰδιαίτερα. Ἐδῶ περιορίζομαι στὴ λόγια χρῆση τῆς προθέσεως, ἡ ὁποία εἶναι ἐξαιρετικὰ συχνὴ καὶ ἐμφανῆς, ὥστε νὰ ἐπηρεάζει ὡς ἓνα βαθμὸ καὶ αὐτὸ τὸ ὄφος τοῦ Μακρυγιάννη.

κατ' ἀναλογίαν	Γ62, Βλ. καί : Α249 : «Τὰ μέρασαν ἀναλογίαν σὲ ὄλους».
κατὰ δύναμιν	Γ96, κατὰ δύναμη Γ114
κατὰ δύστυχίαν	Α234
περὶ αὐτῆς τῆς ἐταιρείας	Δ188 - 189
περὶ θρησκείας	Α102, Γ125
πρὸ ἡμερῶν	Δ174, 191
πρὸ καιροῦ	Α274, Γ82, 104, 112, Δ195
πρὸς βοήθεια(ν)	Α220, Β39
πρὸς εὐκαρίστησιν	Γ109
πρὸς ἴκανοποίησιν	Δ160
ὑπὲρ αὐτῶν	Δ177
ὑπὲρ τῆς γυναικὸς	Δ208
ὑπὲρ ἐμοῦ	Α236
ὑπὲρ τῶν Εὐεργέτων μας	
Δυνάμειον	Γ97
ὑπὲρ τῆς Κυβερνήσεως	Α194
ὑπὲρ τῆς Μεγαλειότητος του	Γ90
ὑπὲρ τῆς πατρίδος	Γ140, Ε212, ὑπὲρ τῆς πατρίδας Γ139
ὑπὲρ τῶν πολιορκημένων	Α326, Γ96
ὑπὲρ τῆς Ρουσίας	Β18, Γ111, 112, 113
ὑπὲρ του	Γ122
ὑπὸ τῆν ὁδηγίαν	Γ106
ὑπ' ὄψη του	Ε214
Ἐναφέρουμε, τέλος, μερικὲς χαρακτηριστικὲς περιπτώσεις ἀπὸ συντακτικὰ καὶ ἐκφραστικὰ λάθη τοῦ Μακρυγιάννη :	
ἀπὸ ἐξαρχῆς	Γ65
ἀπὸ μικροῦθεν	Γ72
διὰ μέσον τοῦ Κυβερνήτη	Β26, διὰ μέσον ἐνοῦ ἴπασπιστοῦ Γ107, διὰ μέσον τοῦ πρέσβη του Γ111. Ἄλλὰ καί : μὲ τὸ μέσον τῆς θρησκείας Δ185
(νὰ μὴν ἔβγω φεύτης οὔτε εἰς τὸν Σουλτάνο) οὔτε εἰς τοῦ λόγου σας	Α188
ἐξ αἰτίας ὁποῦ καταγένησαι	Γ86
πλησίον εἰς τίς κολόνες	Γ112, πλησίον εἰς τὸ Γλυκὸ νερὸ Α318, πλησίον εἰς τ' Ἀνάπλι Β49, πλησίον εἰς τοὺς Τούρκους Α185
πρὶν τῆς μεταβολῆς	Δ154
πρὸς καταδίωξιν ἐμένα	Γ135

<i>πρὸς ὄφελον</i>	Γ110, E214
<i>νὰ ἐδῶνωμονῆ εἰς τὸν Κωλέτη</i>	B44
<i>νὰ συναγωνιστοῦν μαζὶ</i>	A147
<i>συνκατοικούσανε μαζὶ</i>	A229, Γ108
<i>ὑπογράφομαι</i>	B49
<i>τώρα τοῦ ὕστερεῖ ἀπὸ τὸ</i>	
<i>δικαίωμα</i>	B16
<i>μὲ χωρὶς δικαιώματα</i>	Γ73
<i>ἦταν ὅλοι παρῶν</i>	A189